

**Anatomia Carpi Isagoge breves perlucide ac uberime, in anatomiam
humani corporis / [Jacopo Berengario da Carpi].**

Contributors

Berengario da Carpi, Jacopo, approximately 1460-approximately 1530

Publication/Creation

Venice : B. de Vitalibus, 1535.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/j55vaa5k>

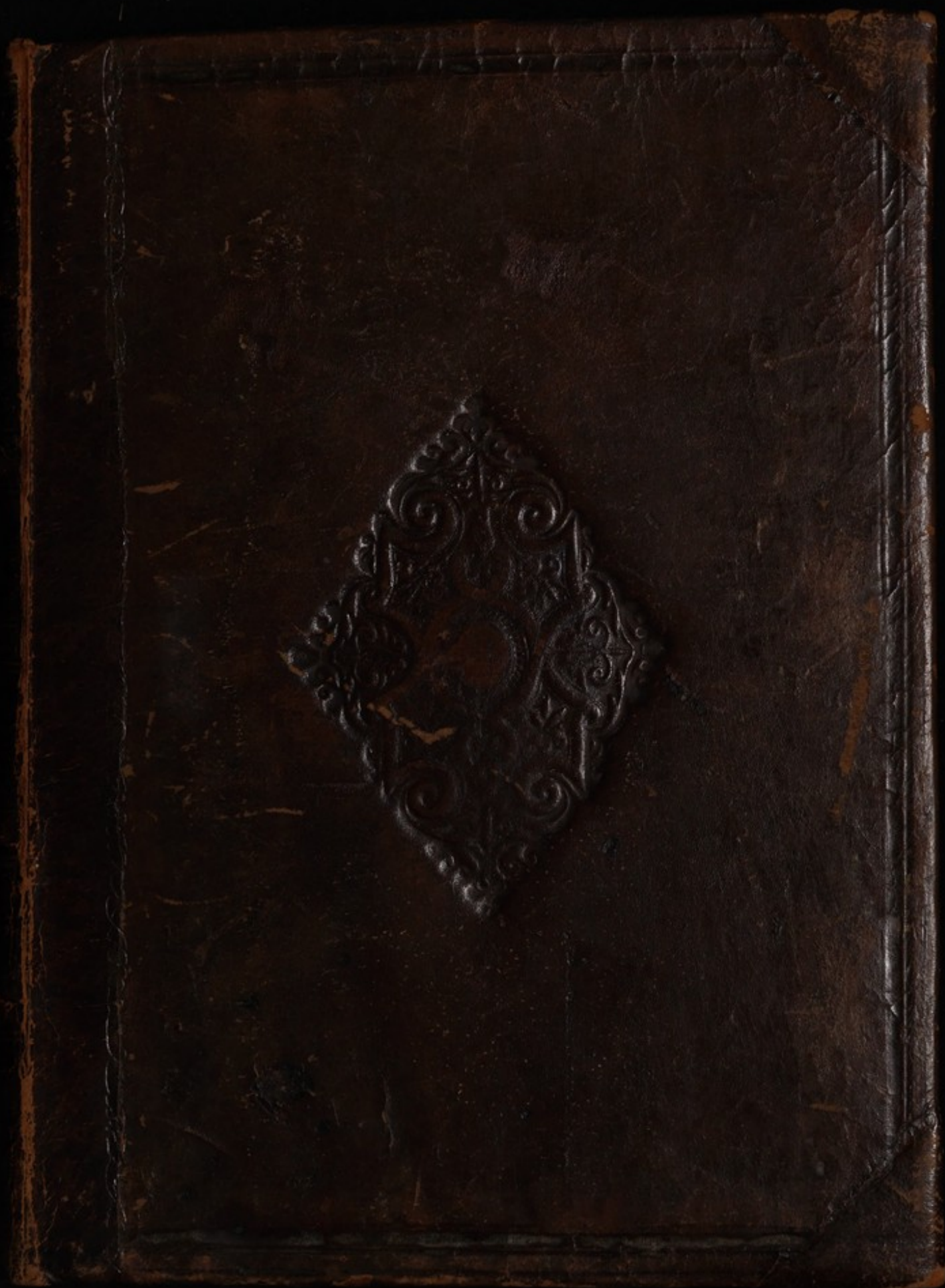
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

TRACTS
BY
BERENGARIUS.

1535

I4

62133/B

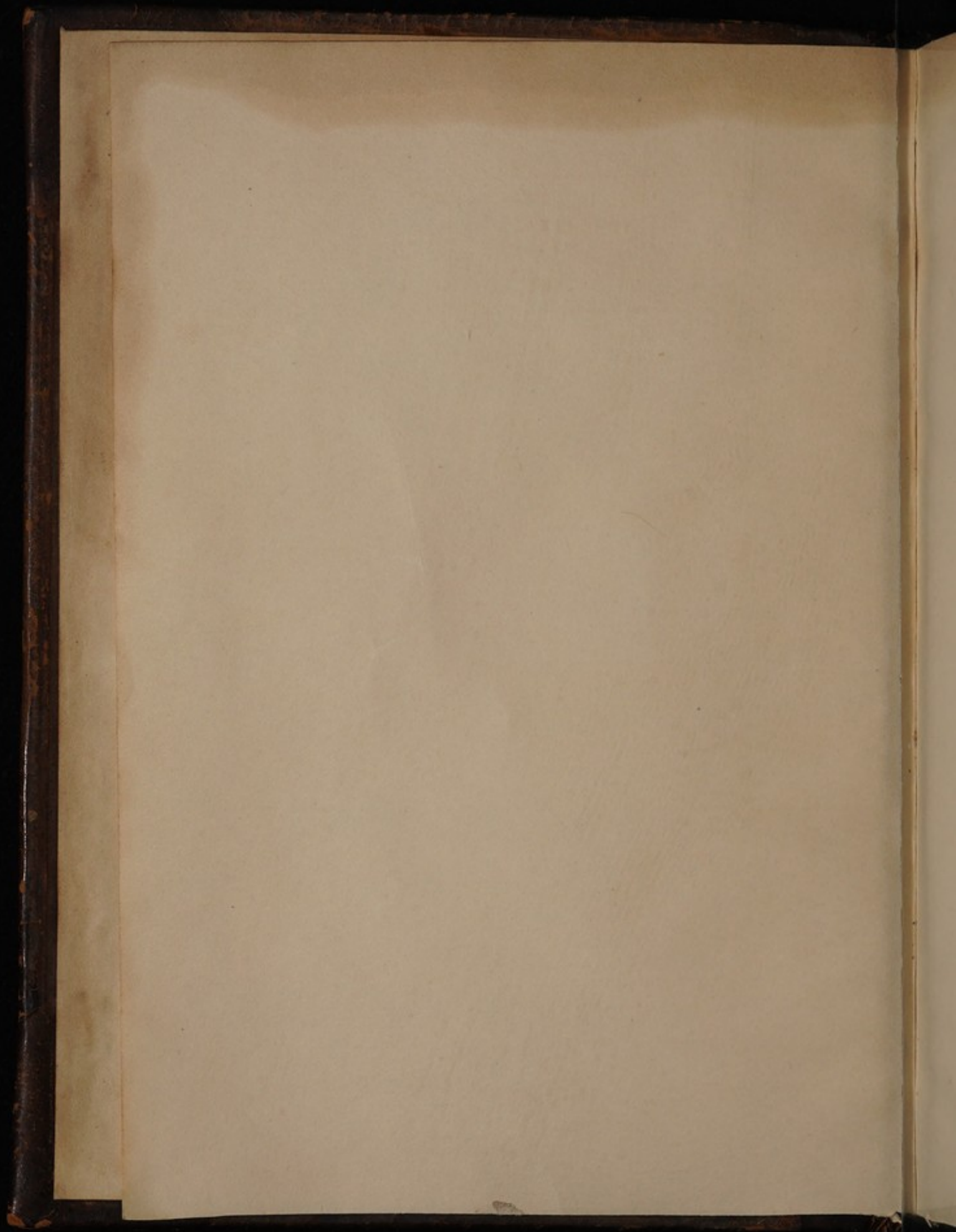
MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

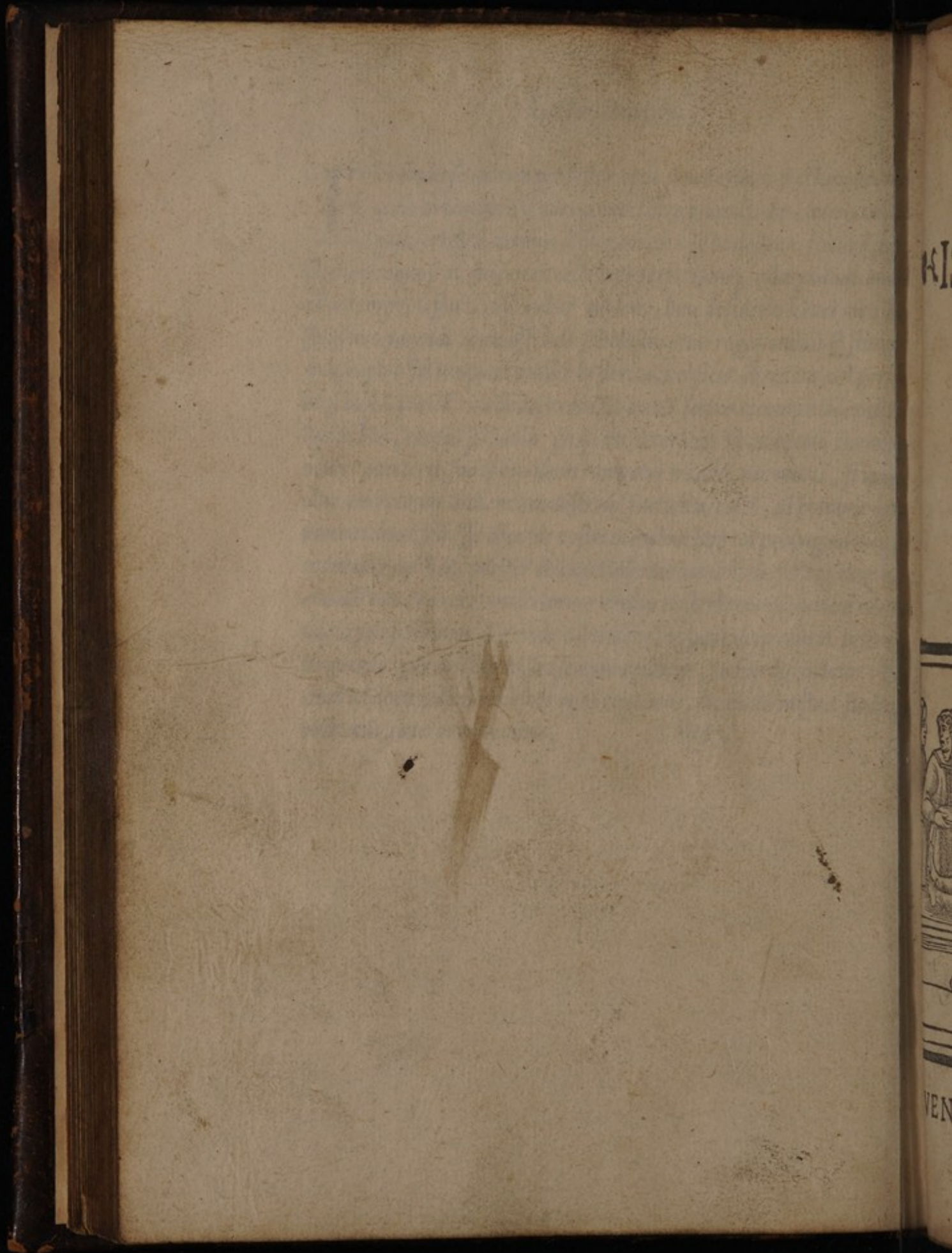

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

BERENGARIUS, J. Carpensis

Anatomia Carpi.

ISAGOGE BREVES

Perlucide ac uberime, in Anatomiam hu/
mani corporis, a, cōmuni Medicorum
Academia, usitatam, a, Carpo in Al/
mo Bononiensi Gymnasio Ordi/
nariam Chirurgiæ publicæ
Docente, ad suorum
Scholasticorum
preces in lucē
date.

VENETIIS ANNO .D. M.CCCCC.XXXV.

¶ Niger Cremonensis de Casale maiori
Ad lectorem,

Qui cupit exertos humani corporis artus/
Sectaq; membra suis quæq; videre locis:
Ille legat docti perfecta volumina Carpi:
Nec sibi Mundinum iudicet esse satis,
Ditior hic illo est, & quod Mundinus omittit
Quodq; docet pariter plenius iste refert,
Singula de nostro soluisse Promethea credes
Corpore: quæ tenui finxerat ante luto.

¶ Nicolaus Bargilesius Bononi,

Dissecuit varios hominem Mundinus in artus:
Subijciens cupidis quæq; videnda oculis.
Mundinum at melior diuisit Carpus: & auxit:
Ne foret/alterutrum qui sibi forte paret.

Idem.

In Carpo feri discent tua scripta ne potes:
Hæc Mundine etenim charta loquetur anus.

¶ Idem Nicolaus Bargilesius Bononi,

Iactauit quondam clero se Felsina alumno/
Italiae summum Felsina docta decus.
Græcia culta suos cui non componere honores:
Audeat aut celebres promere Roma viros:
Indyta Mundini quum primum scripta diserti
Assidua vidit uoluere quemq; manu.
Nunc vero quo nam merito te carmine dicam/
Iam tolles nitidum sydera ad alta caput.
Nam cura/ & magni effecit facundia Carpi:
Laudibus vt surgas conspicienda nouis.
Dum quicquid studium fugit: mentemq; fecellit:
Mundini (nam quis omnia nosse queat)
Legit: & in numerum melius: cultumq; redegit:
Plurimaq; ingenti terfit: & auxit ope.
Vt quondam latio fueras quæ prima sub orbe:
Vna fores eadem gloria: & orbis honos.

Illustris, Ac Clarissimo Dño, D. Alberto Pio/Carpo
Comite & Dño meritis. Iacobus Berengarius
Carpensis S. P. D.

Vm diuturna/& pene eterna Illustris. Princeps ea
cenferi soleant/quibus/a/primis annis assuescere so
lemus/mihi persuasum est/nullam obliuionē dele
re potuisse q̄ plurima' honestissima studia/quæ tecū
in mansuetioꝝ musæ rudimentis sub foelici memo
ria Aldi Manutij Ro. præceptoris nostri conferebā.
Et illud in primis nequaquā de alta/ac diuina mente
tua excidisse existimarim: quod per iocum experiri
placuit (nam ætas illa ioco plurimum gaudet) placuit autem: vt porci
Anotomia/a/nobis fieret: mihiq; sectionis munus demandatū est: vt pote
qui sub genitore meo in Chirurgica arte ab infantia pene exercitatus fo
rem. Tanta (testor Deos immortales) ex illo tempore Anatomia dulce
do/mentem animūq; meum tenuit: vt omnē ætatem ijs Medicinæ elemē
tis: non minori bonorum professorum vtilitate / q̄ priuata voluptate cō
triuerim: libros huiusce disciplinæ q̄ plurimos: sed indigestos lectitando:
quos eorū authores ad alia trāsferentes volumina/fabulas potius q̄ Ana
tomia scribere videbantur: quo factum est/vt pauci/vel nulli: hac nostra
tempestate/tam necessaria/ac preciosissima artis finem nouerint. Acce
debat insuper ad eius ignorationem (sic mea fert opinio) foeda/ac mul
tis stomachosa membrorum sectio/creberrimaq; illorum atrectatio/ Et cū
ego q̄ plurima centena cadauerū secuerim: q̄ pauci ætatis nostræ Medici
hanc artem nouerint: intellexi. Quare præsentī/ac futuro sæculo pro
desse cupiens: non minus pium/ q̄ saluberrimū fore putauī: cōmentaria
quædā/& digressiones super Anatomia Mundini componere: quæ anti
quorum philosophorum: pariter & medicorum sapienter scripta de hu
mani corporis admirabili mole demonstrant: illaq; copiose tradidit a /
q̄ plurimis medicinæ studiosissimis viris rogatus in lucē dedi. Cum autem
actu & oculata fide. Academici Anatomia cognoscere cupiant: Ars in il
lis cōmentarijs diffusa est: q̄ vt breuiter cognosci possit. Et propterea ad
cōmunem omnium bonorū vtilitatem præsens perlucidum Enchiridion
omni alio sibi pari vberius de ipsa Anatomia composui: in quo omnia
in cōmuni lectione designata apparent: eiusq; beneficio: omnis longē in
quisitionis laboraberit: Hocq; Alberte clarissime/ ac sapientissime Prin
ceps nuncupatim tibi dedicaui: eorū adductus exemplo: qui labores suos
alicui deorum consecrarunt: vt sub illorum numine securius in manus ho
minum peruenirent: idq; instantius egi: q̄ tu vnus inter reip. Christianæ

primores/nō solū bonorū fortunā: Sed cuius uis Minervæ sis facile primus
ceps. Naturalis, n. ac moralis Philosophia: & quæ Deum contemplatur.
Theologia: & omnes deniq; scientiæ sunt tibi tanta amicitia/ ac affinitate
coniunctæ: ut sapientis nomen apud omnes merito tibi vindicaveris.
Et cū semper benignus fueris: sisq; Carporum patriæ meæ/meiq; meritissi-
mus Princeps/fortunas meas/Ingenium/cogitationem/mentē deniq; om-
nem/benignitati tuæ Debere nō eram inscius/& eo maxime: q; in ædibus
tuis omnium bonarū disciplinarum nido: huiusce preciosissimæ artis prin-
cipia/tuo sub foelici auspicio iníciauerim: Suscipe igitur gloriosissime Prin-
ceps læto animo/ ac serena fronte: hoc de Anatomia Enchiridion/ a
fido ac sincero mancipio tibi dicatum: quando non minus Regium sit/ mu-
nera quātulacūq; fuerint/hillari fronte suscipere: q̄ p̄ciosissima elargiri.
Oblationes siquidē lacteas a cretensi pastore Ioui datas gratissimas fuisse
constat: nec eorum munera aspernūtur/ qui cum Thus non habeant/ mo-
la falsa litant/ tantum, n. ex labore meo gratis nostræ medici tibi debe-
bunt/quantum & voluptatis:& vtilitatis ex hoc libello suscipient/ quot-
cum in hac materia alius breuior:& lucidior nō fuerit: Celsitudini tuæ ad-
decantandas laudes semper obnoxij mecum dicent: deus tua vota fœ-
cundet, Vale,

PROLOGUS IACOBI CARPI IN ANATOMIAM
HUMANI CORPORIS.

Illumina me domine spiritu veritatis & manifestabo
opera manuum tuarum.

PROLOGUS DVAS HABET PARTES.

Prima vniuersalia. Secunda particularia tractat.
Prima notat secundum aliquos hoc nomen Anatomia
deriuari ab Ana. Græce: quod latine significat
per sursum / Re Aequaleq; rectis: & tomos: quod
diuisio seu sectio dicitur: quasi recta per partes: uel
circa partes diuisio.

Sed verius interpretando / Ana in cōpositione /
præter alia / significat per singulas partes inuestigationem quandā / vnde
in compositione huius verbi temno / quod est incido / significat in sin-
gulas partes seco / inuestigandi causa quæ & quot sint: & quāq; ratio
videatur dici de omnibus / quæ partes habent / vsus tamen obtinuit /
vt de animalibus & maxime de hominibus dicatur.

Est igitur Anatomia seu Anatome diuisio omniū corporis anima-
lis partium: inuestigandi causa: earum substantiam: quantitatem / nume-
rum / figuram / situm / & colligantiam: & hæc in mortuis. Et ideo dicebat
Gal. in libro de constitutione artis medicatiuæ: puto necessarium esse
nobis cum hanc constituimus artem non solum cognoscere particulas
& illarum compositionē / sed etiam operationes earum: & in hoc differunt
medici ab ædificatoribus. Illi. n. domorum particulas solas & composi-
tionem sciunt: nulla tamen earum operatur eo quia non est animal: a
medicis autē membrorum hominis: inquantū est animal: operationes
sunt querendæ: & quia vere in viuo homine & nō mortuo operationes:
complexiones / & passionēs sunt: Ideo hæc tria in eis vltra sex prædicta
inuestigantur. Sunt igitur in reali anatomia oīa prædicta nouē cōsiderāda.

Sed quia a toto tāq; a notiori est incipiendū. Primo situato aliquo
cadauere supino in loco incisioni ac ostensionī apto. Prius loto & a
pilis raso & a sordibus optime mundato / a capite vsq; ad pedes. Sciē-
dum est corpus diuidi. In quatuor partes. s. in tres ventres notabiles:
& in extrema. s. manus & pedes cum alijs quibusdam.

Prima pars est testa: caput dicta eo quia ibi sensus initium capiunt:
in quo mēbra animalia cōtinentur. hæc pars supremus venter appellat.

DE ANATOMIA

Secunda pars est concavitas intra costas & ossa eis annexa/in qua principaliter spiritalia seu vitalia & aliqua alia membra sunt. Et hac pectus & etiam cassus:& venter medius dicitur.

Tertia pars est concavitas: quæ est intra abdomen & partem dorsi infra septum transversum alias diafragma descendendo ante vsq; ad pectinem & retro vsq; ad anum/in qua membra nutritiua & etiã generatiua pro parte continentur:& hæc venter inferior nuncupatur.

Quarta pars est totum corporis residuum: vti collum/manus/& pedes/ac illis seruientia.

Hæc pro prima parte.

DE ANATOMIA VENTRIS INFERIORIS.

In hac parte vniuersali ad particularem deueniōis in qua operator incipere debet sectionem a ventre inferiori: in quo sunt multa membra prius anatomizanda & abiicienda: ne corporis reliquū sua putredine & prauo odore (si postponantur) impediant.

Dicamus igitur istū ventrē iuxta prædictas nouē cōditiones considerari debere: Et primo circa substantiā: quæ est diuersa tam secundū partes cōtinentes

q̄ cōtinentas. Substantia partium cōtinentarū loco suo apparebit: Continentium vero in parte anteriori & laterali: pānicularis & musculosa est: vt constrictioni & dilatationi apta sit propter impregnationem & cibaria & alia ijs similia.

In istis partibus est etiã in corpore pingui notabilis pinguedo: In demacrato vero est pauca:& interdū nulla:& pinguedo nō est proprie membrū: sed est adueniens & recedens tāq; superfluitas/vtilis tamen.

Posterior vero substantia huius ventris: est carnosā/musculosa: ossosā ac etiam parum membranosa.

Quantitas eius & figura patent: situs & locus suus: est sub ventre vītaliū membrorū septo transversō mediante: Incipiendo a furcula pectoris inferiori & a cōfinibus ab utroq; latere quinq; costarū inferiorum:& transit vsq; ad partem in qua corpus bipartitur a magnis pedibus/ quibus alligatur. Sua etiã colligantia est cum cerebro mediantibus nervis:& cū corde mediantibus arterijs:& cum ventre medio per musculos aliquos. De colligantia ipsius cum hepate & membris generatiois nis omnibus notum est.

VENTRIS INFERIORIS.

4

¶ Numero est vnus venter: Numerus tamen partium eius est diuersus: quia aliquæ partes sunt contentæ/aliquæ continentes. Cōtentæ sunt Iecur cum sua parua cysti continente bilem: & Lien: & Ventriculus a multis stomachus dictus: licet male: & sex intestina cum venis per ea dispersis: & renes cum suis emulgentibus: & vesica cum poris vritidibus: qui dicuntur emulctoria renum: & Mesentereon cum suis glandulis: & vena portæ: & vena chilis cum Arteria Aorta Descendentes: & venæ ac Arteriæ vmbilicales: & vasa seminaria cum Didimis & Testibus: & Matrix in fœmina: & licet Didimi & testes cū suo scorto seu oscheo sint exteriores: ponuntur tñ in isto ventre quia alligantur ei imediate.

¶ Partium vero continentium: Alię sunt cōmunes: alię proprie: & aliæ magis proprie/communes sunt omnes illæ partes quę istum ventrem circundant: scilicet anteriores: laterales: & posteriores: anteriores & laterales latine dicuntur. Sūmen/ antiquitus vero abdomen: græce epigastriū & ab aliquibus hetron: & arabice mirach/posteriores dicuntur Imum Dorsi.

¶ Partes vero proprie: aliæ sunt ante / aliæ a lateribus / aliæ posteriorius / quæ sunt ante a recentioribus medicis communiter ponuntur quinque.

¶ Prima a superiori incipiens quę est in medio corporis circa furculam inferiorem pectoris dicitur gladialis: & scutalis chartilago: & etiam possum granatum/hæc tamen pars est cōmunis ventri medio & inferiori paruum occupans locum.

¶ Secunda sub ista imediate est pars dicta stomachalis: quia stomachus. i. ventriculus est in ista regione cum sua parte anteriori: & hæc pars se extendit vsq; ad vmbilicum.

¶ Tertia est pars vmbilicalis dicta: & est ea pars in qua est vmbilicus clausus in medio abdominis iam frustratus in nato a suo principali opere.

¶ Quarta pars est dicta a Mundino sūmen: quia est pars eminentior ipsius sūmen: & ibi sumitur pars pro toto: hæc regio est ab vmbilico vsq; ad pectinem.

¶ Quinta est pars pecten dicta/intra quam est os pubis seu pectinis. In ista regione intra ventrem incipit collum vesicæ in vtroq; sexu & matricis in fœmina.

¶ Partes laterales proprie ab vtroq; latere equaliter diuisæ. Cōmuniter a medicis sunt positæ duæ. s. superior & inferior: superior dicitur hypochondriū/inferior dicitur iliū vel flancus: illa etiā dicuntur lagona & cenona: in hypochondrio dextro est Iecur siue hepar: Lien vero est in

DE ANATOMIA

sinistro. Ilior pars superior incipit a supremo ossum ancharum & finitur
versus inferius in extremo huius ventris/ipsorum infima pars dicitur in-
guen & bubo. hypochondria vero incipiunt ab extremis castarum mendo-
larum/& inferius terminantur ad ilia: inter ilia & hypochondria apparet
certa cavitates quando homo ad anteriora flectitur quæ ab aliquibus vo-
catur colago & ab aliquibus itrum.

¶ Partes posteriores proprie dictæ/aliæ sunt in medio/aliæ a lateribus/
quæ sunt in medio dicuntur spina inferior & filum inferius dorsi.

¶ Laterales aliæ superiores & aliæ inferiores/superiores dicuntur regio-
nes lombares & renales: inferiores dicuntur partes supra clunes seu nates.

¶ Partes vero magis proprie nominatæ/aliæ etiam sunt anteriores/aliæ
laterales/& aliæ posteriores. Anteriores & laterales coincidunt / & sunt
cutis primo occurrens/sub qua est pinguedo & octo muscoli/ quorū quæ-
tuor sunt obliqui/& duo longi/& duo lati omnes dilatati & uniti ad in-
star pāniculi: qui potest vocari immo ab Auic. vocatur panniculus carno-
sus: nec ibi est alter pāniculus carnosus: vt putant moderni.

¶ Sub musculis est membrana subtilis & dura. Græce peritonéon alias
peritonion dicta/& arabice sisac. hec oīa cōponūt abdomē siue mirach.

¶ Posteriores vero partes etiam magis proprie dictæ sunt cutis: in-
terdum aliqua pinguedo / Caro musculosa ab utroq; latere spondiliū
scilicet ante & retro lumbaris ab aliquibus vocata: & caro non musculo-
sa simplex replens huius partis loca vacua: & spondili renum siue al-
katim / & tria ossa ossis sacri: siue tres spondili arabice alhouius dicti:&
tres spondili alhosos siue caudæ/& suæ cartilagine/cum suis pānicu-
lis & nervis/venis & arterijs:& pāniculo peritonio: istarum partium ana-
tomia dicetur loco suo: Nunc autem ad Anatomiam abdominis me-
conuerto.

¶ De cute ventris inferioris & de vmbilico.

Considerabis primo locum vmbilici quī dicitur radix hominis
qui habet extra corpus versus matricem duas venas & sepiſſi-
me vnā: & duas arterias putamine cuticulari obductas: quī
innouiter natis ligatur & secatur prope abdomē & per se cōsolidatur
& clauditur: eius pars media sic consolidata acrophalū dicitur: & quia
corugata est dicitur vetula: & græce great: prædictis cōsideratis seca cus-
tem secundum crucem in longum & latum in toto abdomine: & exco-
ria ipsam seruando vmbilicum ileſum: quem sepiſſime videbis ingredi
ventrem cum vna vena notabili & duabus arterijs: quæ innatis sunt
frustrata a proprio opere.

VENTRIS INFERIORIS.

5

Vena est ascendens penetrans in cōcauo hepatis in vena portā.

Arteriæ descendunt per partem interiorem abdominis fere vsq̃ ad pectinem: & transeunt ad dorsum a lateribus vesicæ: & implantantur vna a dextris alia a sinistris in arteriā aortam circa os sacrum ista renes bifurcatam.

Ex istis vasis meat sanguis & spiritus ad Iecur & ad cor infantis in utero matris istum vmbilicum melius videbis post Anatomiam abdominis/quem cum diligentia seruabis cutem considerando: quæ duplex est: prima est exterior: quæ est membrorū grossa superfuitas ideo renascitur: secunda est interior neruea non renascens/sub qua vel in qua circa latera in quolibet sexu sunt duæ venæ: vna a dextris alia a sinistris cum difficultate in nato visibiles: sed in foetibus triū mensū optime apparent quæ ascendunt vsq̃ ad māmillas: quas considera & conserva pro Anatomia māmillæ maxime in femina.

In tota tamen cute corporis sunt prætenues venæ in fibras dispersæ & adeo tenues & angustæ vt pereas penetrare sanguis nō possit aliud ve q̃ exilis humor/qui sudor & sanguinis serositas appellatur.

De pinguedine.

Post cutim est semper aliqua piuguedo maxime in corpore non resoluta ab egritudine/major in vno q̃ in alio/quā remoue vt melius videantur membra sub ea contenta.

De musculis ventris inferioris.

Post pinguedinem sunt videndi octo musculi abdominis: quorum primo occurrunt quatuor obliqui nominati/Eorum duo locantur a dextris & duo a sinistris: qui cum suis cordis tegunt a sumo ad Imū totum istum ventrem antierius & superequitant omnes alios: In quolibet enim latere ventris & ante ī medio abdominis vnus ipsoꝝ est descendens: & vnus ascendens/Descendentes sunt supra ascendentes: quos videbis duce docta manu.

Primo separabis caute Descendentes ab ascendentibus & reperies in quolibet latere ventris eos inuicem incruciatari vna Crux est a dextris alia a sinistris/eorum pars carnea se se inuicem incruciat sicut neruea seu cordosa etiam se inuicem incruciat/sui villi tendunt semper oblique a lateribus versus medium ventris/itaq̃ cordæ istorum musculorū Dextri lateris tendunt ad sinistram partem eiusdem lateris Dextri: &

DE ANATOMIA:

contrario modo tendunt corda musculorum sinistri lateris, s. in quolibet latere sua proprie corda sese inuicem incruciant.

¶ Et musculi obliqui incipiunt facere cordam cum obuiant musculis longis / & corde musculorum dextri lateris & etiam sinistri terminantur ubi musculi longi sunt cōtigni: qui locus est in medio ventris per lineā rectā a pomo granato vsq; ad pectinem.

¶ Descendentes trahunt ortum a pectore / ascendentes a regione supra prema & anteriori ossium ancharum / ipsorum corda sunt bitunicales: lata valde / de difficili sepeparabiles: ortae a panniculis regentibus eos: & a vilis nerueis per eos dispersis.

¶ Duę tunicae cordarum musculorum Descendentium in quolibet latere & vna tunica cordarum musculorum ascendentium supra tegunt musculum longum sui lateris: a summo ad imū: Vna etiam tunica musculorum obliquorum tegit seu inuoluit musculum longum sui lateris versus inferius, s. versus cordam musculi lati: quia musculi longi carent proprio panniculo eos regente / vt sensus demonstrat: & predictos musculos obliquos optime videre potes in tribus immediate sequentibus figuris: Omnes tamen eorum cordas in secando diligenter vide: quas non moueas integre nisi supra musculos longos existentes: quae autem sunt sub musculis longis seruande sunt vsq; quo Anatomizasti eos.

VENTRIS INFERIORIS

6

In hac fi-
gura habes
duos mus-
culos obli-
quos descē-
dentes unū
a Dextris
aliū a sinī-
stris: qui sūt
supra oēs
musculos:
Eorū pars
carnea ap-
paret a la-
teribus & i
medio ven-
tris: Supra
musculos lū-
gos sunt eo-
rū cordē, s.
vna a Dex-
tris: alia a si-
nistris: pelli-
culares &
latę quę ter-
minātur in
linea: quę
est i medio
ventris: vt
vides & cor-
dē istę sūt
duarū pelli-
cularum .s.
secūdū sub-
& supra,

DE ANATOMIA.

In hac fi-
gura habes
duos mus-
culos obli-
quos ascen-
dentes: qui
se in cruciat
cū duobus
descendēti-
bus in alia
figura posi-
tis: qui qdē
descēdētes
sunt supra
istos ascen-
dentes: &
totus vnus
ex p̄dictis
musculis de-
scendētib⁹
supra posi-
tis in alia fi-
gura cū cor-
da sua sup-
equitat obli-
lique mus-
culū vnum
ex istis ascē-
dētib⁹ obli-
que: & fa-
ciunt simul
figurā. x. līe
græce: &
istorum mu-
sculorū etiā
pars carnea

est a lateribus: corda vero eorū sunt in medio vētris: q̄ sūt ēt duarū pellicu-
læ: & habent vnā pelliculā tantū supequitantē musculos longos: alia
vero pellicula est infra musculos longos: q̄ adheret cordis latitudinaliū
musculorū: & istę corda ēt terminātur in linea: q̄ ē ī medio vētris: ut vidēs.

VENTRIS INFERIORIS

7

In hac figura vides qualiter eleuatis musculis longis sub eis est vna pellicula / quæ est de corda musculorum obliquorum / quæ habet villos obliques & est vna sub quolibet musculo longo vt vides in hac figura & musculi longi sunt illi qui pendunt inter coxas vt appareant eleuati a loco suo naturali / ut possint videri corda predictorum musculorum obliquorum ascendentium.

DE ANATOMIA

De Musculis longis.

Musculi longi seu recti: sunt duo/in medio abdominis sub & supra cordas antedictas locati / a furcula inferiori pectoris tendentes cum suis villis per longum ventris vsq; ad os pectinis: & ideo dicuntur longi: isti sunt sibi contigui/occupantes partem anteriorem v̄tris per latum/in quantitate latitudinis in totum octo digitorum vel circa. Isti musculi non habent proprium panniculum sicut alij: habent tamen cordas breues terminatas in pectine: & non habent alias cordas. Sua substantia carnea est: & diuisa in latum per duo intermedia netuea seu ligamentalia: quorum vnum est supra regionem vmbilicalē: aliud infra: taliter quod quilibet musculus videtur diuisus in tres partes carneas notabiliter distinctas: vt potes videre in figura sequente,

In hac fi-
gura vides
duos mus-
culos lōgos
denuōatos
a cordis mu-
sculoꝝ ob-
liquoꝝ qui
musculi lō-
gi sūt supra
cordas mus-
culoꝝ lati-
rudinaliū :
& quilibet
muscul⁹ ha-
bet duas di-
uisiones ner-
ueas seu li-
gamētales
in se platū
tendētes, s.
vnā supra
vmbilicum
& aliā infra
vtriusq; &
ita quilibet
muscul⁹ lō-
gus videt̃
diuisus in
tres partes
seu in tres
musculos :
& hoc fecit
natura quā-
quāto villi
musculorū

sunt breuiiores : tanto melius & facilius contrahuntur.

DE ANATOMIA

De Musculis latis.

V his prædictis: musculos tam obliquos quàm rectos abijciās: ut melius videas latos: qui sunt sub longis cum suis cordis mediante vna ex tunicis cordarum musculorum obliquorum ascendentiū/quā vide cum diligentia/postquā remoti sunt musculi longi: quæ tunica est subtilis valde: alligata notabiliter cordis musculorum latitudinalium: qui musculi lati habent suam partem carneā sub parte carneā obliquorum: & isti dicuntur lati quia positio suorum villorum est per latum ventris / & isti sunt magis supra regionem umbilicalem quàm infra: quia a superioribus ad inferiora est sua principalis operatio: quæ est expulsivam intestinorum iuvare: eorum pars carneā est dorsum versus: Terminantur in cordas in illa regione ubi est situs longitudinalium: & dexter obuiat sinistro mediante sua corda/ipsorum pars carneā est sub carne obliquorum & corde sue sunt immediate sub cordis obliquorum ascendentiū prædictorum: istæ cordæ sunt etiā multum lætæ: & etiā bitunicales: duræ: inuicem compactæ: pāniculo peritonio seu siphac alligatæ & super cordæ ieruciāt se cum musculis longis ad angulos rectos.

Ex prædictis apparuit situs musculorum ventris inferioris, sua substantia sua quantitas/sua figura: est conspicabilis: Numero sunt octo: quattuor obliqui: Duo longi/Duo lati: colligātia est ostensa: Firmissime, n. inuicem sunt concatenati & taliter sunt vniti quod iudicatur vnus pāniculus qui dicitur carnosus, Complexio eorum in viuo patet ex sua substantia.

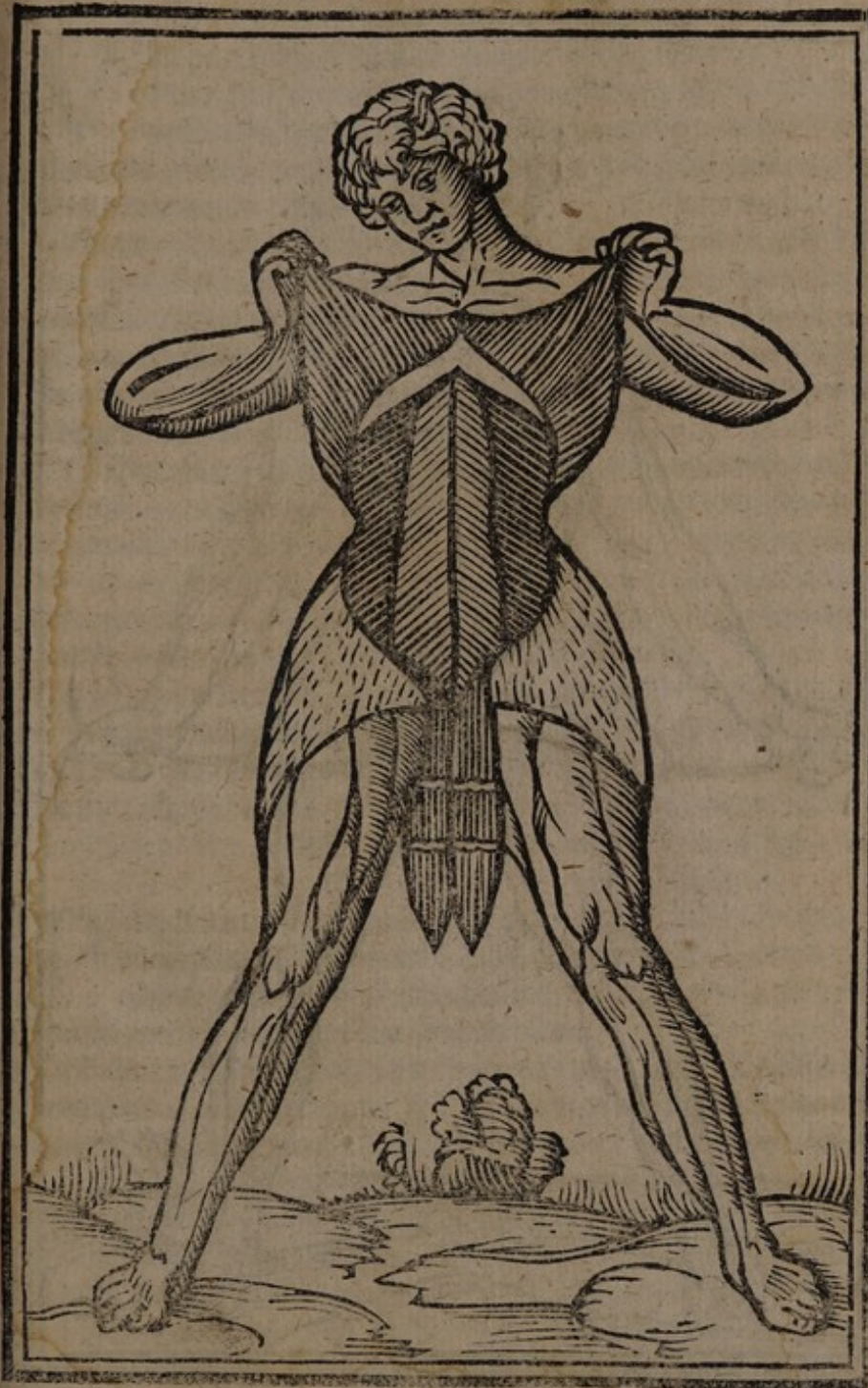
Iuuamēta eorum sunt calefacere intestina / & manutenere vnita omnia membra nutritionis: & iuvare retentiuam: expulsivā tamen principaliter: iuvant & interdum membra anhelitus: maxime in flamine cum ictus: & in violenta expiratione: passionibus omnium modorum possunt pati.

Prædictos musculos videbis in prima figura subsequente & in secunda figura videbis situm: locum & etiā figuram octo musculorum abdominis: seu epigastri: alias mirach: qui tamē melius hos musculos: & multa alia perscrutari intendit/ad nostra super Mundino commentaria recursus habeas de quorum labore post mortem me amabit invidia.

VENTRIS INFERIORIS.

9

CHabes i
hac figura
duos mu
sculos latos
supra quos
crant mus
culi lōgi &
obliq: q nūc
sunt ellicua
ti ab eis: vt
vides / &
istoz mus
culoz lati
tudinalium
pars carnea
est a lateri
bus / ps ve
ro eoz ner
uea, s. cord
eorum sunt
i medio vē
tris / & sunt
ex duabus
pelliculis cō
posite, s. se
cū dū sub &
supra / & sūt
alligatæ cū
pāniculo si
phac / & isti
musculi sūt
magis i su
periori pre
huius ven
tris q in in
feriori: vt vi
des: vt me

lius expellant inferius quod in intestinis est,

b

In hac fi-
gura sunt
tres species
musculorū
obliq: lō-
gi & lati: &
habes i de-
xtra parte
duos muscu-
los/ qui nō
sūt regētes
toram par-
tem dextrā
sicut faciūt
naturaliter
& vt mon-
stratū est in
prima & se-
cunda figu-
ra: & sic in
hoc loco fa-
ciunt: vt
melius vide-
atur eorum
in cruciatio
i sinistra ve-
ro parte ha-
bes vnū mu-
sculū longū
& vnū latū
cuius laticā-
tū apparet
pars carnea
corda vero
ipsi? muscu-
li lati ē sub
musculo lō-
go prædicto.

VENTRIS INFERIORIS

16

De Peritonio seu Siphac.

VIsis predictis Bleua cū cautela cordas musculorū latorū ab una mēbrana sibi annexa versus intestina: quę est subtilis & dura: Peritonion & Siphac nominata: ista ambit totam vacuitatē ventris inferioris circūquaq: Rotonda est non perfectę tamen. Sua substantia est Neruea: dura: sua figura dicta est.

Ab isto pāniculo oriuntur duę bursę vel sacci: in qbus sunt duo testes. intra scortū locati: quę sunt partes ipsius scorti/ sua quāritas est quāta est vacuitas ventris inferioris/ situs patet/ numero est vnus pāniculus solus: colligantia sua est cum musculis latis & cum omnibus mēbris cōtēntis in isto ventre: & omnia membra huius ventris habent pāniculum proprium ea inuoluentem: ortum ab isto peritonio.

Colligatur fm Auic. cū pleura/ colligatur etiam septotransuerso & testibus/ sua complexio est illa: quę est aliorum panniculorum.

Iuuamenta sua: sunt ligare dorso mēbra nutritiōis & generationis: & calefacere intestina: & ea seruare a Ruptura: & ea habet manutenere ab exitu extra ventrē. Iuuat etiā simul cū septotransuerso expulsionem contētorū in ventriculo: & in intestinis: & in matrice.

Passiones oīum modorū pati/ sua ppria passio est crepatura & mollificatio. Cura oīum vide alibi: qā i demōstratiōe anatomie nō cōuenit ponere curā asclitidis: neq: curā vulnēq: abdōnis/ nec intestinoq: nec modū castrādī nec extrahēdi lapidē/ sicut fecit Mūdin⁹/ nec ēt alteri⁹ egritudinis: dicem⁹ tñ aliqd de flobotomia venarū Guidez: & forte aliqua alia singularia.

De Omento siue Zirbo.

Predicta mēbra abiicienda sunt: vt melius videatur residuū mēbrorum: & primo occurrit Zirb⁹ seu Omētū: Rete a vulgaribus dictū quod est membrū compositū duabus pelliculis nerueis subtilissimis: cū multa pinguedine sibi annexa.

Habet hoc membrū plures venas pulsantes & quietas/ manifestiores tamen in macro corpore q̄ in pingui: Sui pāniculi sunt discontinui per totum: nisi circa circumferentiā ei⁹/ habet formā marsupij seu sacci: est. n. inter ipsas pelliculas maxima concauitas.

Sua substantia est dicta: Colligantia est cū Siphac/ cū Colon: & cum Splene. Suus situs est ante versus: supra intestina extensus a ventriculo vsq: ad inguina. Sua magnitudo est cōspicabilis: Numero est vnū membrū solū. Sua figura est tacta: Sua cōplexio est cōplexio partiū cū cōponentiū: Sua iuuamēta sunt iuuare digestiū & remollire feces. Passiones omniū modorū pōt pati: Causat Ramicē in scorto. In vmbilico & in inguinibus: & alibi in sumine: si rumpatur vel mollificetur peritonion.

DE ANATOMIA

De Intestinis.

Etena Zirbum & videbis intestina quæ sunt continua/a ventriculo ad Anum: voluta & reuoluta: vt longo tempore retineant cibum gratia boni finis/& numero sunt sex.

¶ Primo ab inferiori ascendendo: est Rectū: longitudine palmi vel circa. **¶** Secūdo est Colon: quod ascendit per partem sinistram vsq; ad regionem Renis & lienis/Deinde trāsit a sinistro in dextrum: superequitando stomachū:& in dextro vnitur intestino sacco: circa supremā partem ossis Anche locato.

¶ Hoc intestinum saccus & Cecus dictus: est tertium in ordine numerandum: Et ista tria dicuntur grossæ substantiæ: Carnosa enim sunt: & possunt consolidari si soluantur.

¶ Quarto est intestinū longū, Ileon & Reuolutum seu inuolutū dictum: quia reuoluitur vnde quaq; per ventrē. Quinto est Ieiunum. Sexto Duodenum: Et ista tria sunt subtilia: ab aliquibus lactes dicta: quorū solutio non consolidatur si est notabilis: Subtilia sunt superiora per colligantiam/& grossa inferiora/omnia habent duas tunicas & panniculum cōmunē ortū a peritonio/supertegentem & alligantem ipsa dorso.

¶ In interiori eorū parte Pituita alias Flegma adheret: vt resistat corōsioni & lubricet feces/in eis sunt villi omnī modorū: plures tamen lati/Sua cōplexio est frigida & sicca:& Gracilia sunt frigidiora Grossis: quia substantia sua est Neruea/in Grossis est aliqua caro/Sua figura apparet: Suus situs particularis apparuit & apparebit ex dicēdis: Iuuamēta sunt notæ Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Ad particularem anatomiam intestinorum videndam. Primo vide cū diligentia Situm eorum: & anteq̃ ea separes a mesenterio considera eorum Venas: quæ lactes ab aliquibus dicuntur: quæ portant chilum ad portam venam/in quarum ramis minimis incipit sanguificatio duce Iecinore. Nota etiam Situm Venæ Portæ: quæ est extra concauū Iecinoris tendens versus intestina:& versus stomachum: Omentū: & Lienem cū octo ramis: quos oēs vide cū diligentia si potes anteq̃ intestina abijciantur.

De intestino Recto.

Istis expeditis. Primo videndum est Rectum seu lungaon: q̃ est fecemundandum: ipsam manibus exprimendo in Colon: & suum extremum versus Colon est in duobus locis ligandum: & inter ligaturas secandum. Sua enim positio est ab Ano ad superiora per Ventrem ascendens circa palmum/paucas habens Venas meseraicas/quia suum contentum parum nutrit/terminatur circa Ilium sinistram: vbi incipit Colon Rectum vnitum.

VENTRIS INFERIORIS,

11

De Colo intestino,

Notabilis Colon esse sitū in sinistro: & circa Renē sinistrū ascendit & ibi est strictus: vt cedat locū Spleni quē cooperit & cui alligatur: tendit ab hinc ad dextrū latus: & superiuit Ventriculū & ei alligatur: hinc fit synchysis secessus: per hinc suus dolor crescit sumpto cibo: sed dolor Renalis crescit in secūda digestionē/alligat Omēto: a quo & ē a ventriculo humectatur: tegitur penula Iecinoris in qua est Cystis bilis: ideo sub nigrū est & amarū: est cameratū seu cellulatū/pituita abundat. Cucurbitini & etiā alij vermes in isto generantur: in ipso etiā stercus acquirit figurā inequalē/in isto fit rugitus paucē ante ascēdendi horā: Taliter est situatū vt a superiori ad inferius melius graue descendat. Ex suo situ habere situs elisterizandi: & locus applicationis medicaminū in colica: Sua quantitas est conspicabilis: Sua substantia est carnea parū: & neruea: ac pinguis & Solida: ut resistat duris & acutis. Notabiles etiā habet venas Meseraicas per quas meat chylus & sanguis.

¶ Sua propria passio est dolor ventosus: in hoc generantur lapides & coria a pituita exiccata: istis visis potes excarnare Colon a Mesenterico cui alligatur: & dimitte Rectū in loco suo vsq; ad Anatomia Anī: quā nō pōt perfecte videri: nisi quādo facies anatomia virgæ: & vesicæ.

De Sacco Intestino,

Hic intestino circa os anche infra Renē in latere dextro locatur intestini vñū: Cecus: Saccus & Monoculus dictus / quia pender vt Saccus: & vñicū habet orificiū per q; trahit & expellit feces in diuersis tamē horis trahit ab Ileo & expellit ad Colon / in isto fit maior digestio q̄ in alio intestino: Est. n. alter ventriculus / primo attrahit / Deinde digerit / postea ad Colon expellit.

¶ Sua quantitas est circa palmū per longū / latū est vt Colon & etiam plus / non est Mesenterico alligatum: sed pender in ventre. In isto generantur vermes / serpentes dicti.

¶ Hoc tñ intestiniū sepe repit frustratū i natura: q̄a nihil opat de p̄dictis / & tñc repit etiā alligatū Colo intestino & ileo: & est tāq; additamentum quoddā: & sua figura apparet cōpacta stricta: i tus tñ est vacua / & est minor digito minimo man^o p latū / & est longitudinis triū vnciarū vel circa.

De Ileo Intestino,

Hic intestino Sacco ascendendo imēdiate alligatur primum de gracilibus dictū Ileon / & longū / & reuolutū seu inuolutū / cui⁹ substantia est gracilis / sua figura oblonga est & rotunda / quantitas est longior q̄ oīa alia intestina simul / in isto intestino sunt plures meseraice q̄ in aliquo alio propter suam longitudinem / Situs suus est magis circa

DE ANATOMIA

ilia est tamen alibi per ventrē: Alligatur Mesenterio: a quo debet excarnari/ vt alia intestina superiora bene videas: Sua propria passio est iliaca dispositio/ & passio dicta miserere mei: in qua stercora transeunt ad os.

De ieiuno intestino.

Hic ileo continuatur Secundū de gracilibus: Ieiunū/ hira/ & hilla: & sterile dictum/ siue vacuū: & est vacuum / quia est propinquum iecinori a quo euacuatur: attrahēdo ab eo chylum/ & expellendo in eo contenta/ mediante bili a Cysti circa Duodenū in ipso ingrediente/ plures Meseraicas habet aliquo alio intestino sibi pari in longitudine: vt cito succurrant iecinori/ est tamen magis vacuū in sua superiori parte iuxta Duodenum/ & non est totaliter rectum / sed incipit reuolui vbi alligatur ileo: & ideo pro parte est rectum: & pro parte inuolutum / color eius est citrinus: q̄a iecinori vicinus: est similis ileo in substantia & figura: Sua quantitas est conspicabilis/ non multa tamen/ & suus situs est circa regionem Hepatis/ & parum infra in medio tamen ventris.

Istis visis potes excarnare etiam hoc Intestinū sicut alia a Mesenterio/ vt melius videas Duodenū: quod cognosces in sua longitudine a stomacho infra: esse in quantitate quantū sunt duodecim digiti per latum a stomacho versus inferius.

De Intestino Duodeno.

Vltimo loco est videndum supremū de gracilibus dictum Duodenū & Dodedaetilon: cuius quantitas per longū apparuit supras & sua latitudo est minor omni alio intestino: & est tanta quāta est porta inferior ventriculi dicta gr̄ce Pyleron/ latine Ianitor.

Sua substantia est gracilis: Non est reuolutū sed rectum: alligatū ventriculo versus suū superius: & alligatur Mesenterio/ circa Ieiunū etiā alligatur Cysti bilis: per canale q̄ portat bilem ad intestina mundificanda/ a pituita principaliter & a fecibus.

Iste canalis ingreditur diagonaliter in isto intestino inter tunicam & tunicam: ne reascendat bilis & forte Chylus ad Cystim.

Istud canale cū cautella considera/ & conserua pro Anatomia prædictæ Cystis: sua iuuamēta/ sunt suscipere a ventriculo digesta: & transmittere ea ad alia intestina: patitur omne genus morbi.

De Mesenterio.

Is visis incide Duodenum infra porum ad ipsum venientē a Cysti bilis: primo ligando eum/ ne in ventriculo cōtenta exeant/ & alia intestina ejicias/ si ea prius excarnasti caute vt prædictū est a Mesenterio seu Eucaro: quod ab aliquibus etiam dicitur lactes. Hoc membrum est inter ipsa intestina locatum, in eorum centro ea ligans dorso: &

VENTRIS INFERIORIS

12

compositū est pelliculis duplicatis: & ex Pinguedine & Glandulis/In quo sunt Venæ multæ ab Hepate venientes/quæ communiter vocantur Meseraicæ/ & a Gal. dicuntur manus Hepatis/quia rapiunt ab intestinis materiam sanguinis/ & illā dant hepati. Et istæ Venæ sunt ex Ramis venæ portæ: in isto membro sunt etiam aliquæ Arteriæ.

¶ Hoc membrū est bipartitum: Prima pars est in superiore parte ad Iejunum & Duodenum alligata/quæ est valde glandosa/ & habet suas pelliculas simplices: & per istam partem transeunt Venæ portæ ad Ventrículum/ ad Splenē/ & ad Omentum/hæc pars in porco est saporosi gustus/ & vulgariter vocatur Dolce morso/ & etiam Brisaro/ & Bocca saporita/ in istis magnis glandulis continetur interdum materia causans ægritudinem: quæ vocatur melancholia mirachia.

¶ Alia pars huius membri est alligata alijs intestinis. Cuius pelliculæ sunt duplicatæ: quia magna alligant mēbra dorso: & hæc secūda pars ab omnibus habetur pro vero Mesenterico ista duo mēbra nutriuntur a venis portæ.

¶ Sua quantitas & figura apparent/prima est minor secūda: sua complexio est frigida: Colligantur dorso/mediate Siphac.

¶ Iuuamenta eorū sunt ligare intestina dorso: & sustentare Venas meseraicas: & alias venas portæ/ & humectare feces intestinorum.

¶ Numero sunt duo membra etiam apud vulgares/possunt pati omne genus morbi: istud membrū seu mēbra debet dimitti in suo loco vsq; quo visa sit Anathomia Venarum portæ.

¶ De ventriculo qui cōmuniter dicitur Stomachus.

EXpedito mesenterico per duodenum supra relictum infla. Ventrículum: quantum potes: propter eius magnitudinem vltimā videntam: Deinde reduces ipsum ad inflationem mediocrē: vt melius videantur in eo requisita.

¶ Et primo notabis eius locū: qui est in medio totius remotis extremis: & est immediate subseptotransuerso/a dextris habet Hepatē: & a sinistris Splenē/infra se intestinum Colon/ & alia intestina/ante Omentū & Abdomen/posteriorius Dorsum & contenta in eo /suus situs est obliquus: sub diaphragmate dorso alligatus/pars eius superior est in sinistro: vt cedat hepati in dextro/ & in alto locato: & vt ad os eius facilius vadat melancholia a Splene/pars eius inferior est in dextro: vt cedat Colo/qui est in sinistro magnū occupans locū: est tamē sua pars inferior in dextro versus portam nariū minor q̄ in sinistro versus Colon: q̄ in dextro Iecur occupat maiorem locum q̄ Colon in sinistro locatū: pars etiā eius inferior est in dextro aliquantulum ne orificia sint directæ: & vt cibis retineat melius/ & vt colera a Cysti facilius intret Duodenū continuū: parti ipsius inferiori.

DE ANATOMIA

¶ Sua substantia est neruea a p^ro d^o n^o / suus color patet: sua figura est rotunda arcualis ad modū maurę cucurbitulę / sua quantitas patet.

¶ Colligant cordi p^r Arterias / hepatis & Spleni p^r Venas / cerebro p^r nervos descēdētes / alligat Ano p^r intestina / & Ori mediāte gula / alligat Zirbo ante versus / hēt duas tunicas veras / intrinsecā magis nerueā p^r appetitū: & magis grossam: rugosam: & durā: q^a obuiat cibarijs duris / quę durior est in p^rte superiore: & ē magis sensibilis / hēt extrinsecā subtiliorē declinantē ad naturā pauce carnis / intrinseca aliquo modo nutritur a chilo / extrinseca nutritur a vena portę / intrinseca habet versus interiorius villos longos: attractioni seruientes: versus exteriorius habet obliquos retinētes / extrinseca habet Villos latos expellentes.

¶ Sum fundū seruit digestiōi mediante exteriori tunica: & mediante calore membrorū circūstantium: Est tamen ei virtus propria occulta digerendi: sicut Matrīci generandi: & hepatis sanguificandi: suum superius seruit appetitui adiuante melancholia a Splene ad os eius emulgente: & propter hoc Reperitur sępe nigrum.

¶ Habet ēt Venterculus tunicā cōem inuoluentem ipsum: & alligantem dorso ortam a peritonio grossiorem quocūq; alio membro in ventre inferiori cōtento: excepto Mesenterio in quo est duplicata / & est talis in Venterculo propter extēsiōem cibariorū.

¶ Corpus eius est alligatū dorso cū orificio suo superiore. s. inter. xij. & xliij. Sphōdiliū dorsū: q^d orificiū p^rprie d^r Stomachus / & ibi ponunt medicīnā pro cōfortatiōe appetitus: & hoc orificiū ē iⁿ ext^ro inferiori Gulę seu Meri: q^d p^rforādo diafragma ascēdēdo cōtinuat Oris extremo / maxie sua interiora tunica: & hoc orificiū claudit a diafragmate ne corporis inclinat: iⁿde cib⁹ facile redūdet: Alligat ēt dorso cū sua p^rte inferiori. s. cū pyloro alias pylorū / seu portanario in loco vbi Duodenū a Mesenterio alligat dorso / reliquū vero ipsius est solutū: & mouet de facili vndeq;: Et portanariū est altius fundo continente cibaria: ne de facili descendat cib⁹.

¶ Numero ē vnū mēbrū: sua cōp^ro ex p^rte cōponētū est frigida & sicca.

¶ Sua iuuamēta sunt appetere / Retinere: & cōcoquere cibū: & dare p^rte grossam intestinis / benignā at & digestā alijs mēbris: mediāte Hepate.

¶ Passiones omniū modorū patit: & p^r ei⁹ magnū sensum ei cōpatit cor & cerebrū.

De Splene.

R Eliato Venterculo in suo loco pro venis portę videndis: Splenis seu Lienis anatomia est vacandum: & primo videbis ipsum in hypochondrio sinistro situm: hārentem fm suum paruum cōcauum Venterculo: & fm gibbum cōtiguum costis dorsum versus & versus latera: tectum peritonio.

Eleuabis tamen cadauer: ac si sederet: vt melius videas eius situm/ qui est infra dyafragma/ immediate in hypochondrio: maxime in viuo: in mortuo vero iacente/ videtur esse sub costis: quia sua gravitas impellit dyafragma de facili ad superiora: quia pulmo est vacuus & Rarus/ de facili cedens: potes etiā aliquas costas mendosas eleuare: vt melius videas Splenis situm: sic etiam facies in Anatomia hepatis: propter prædictam causam: Conueniret etiam aliquammodo hic modus in demonstrando stomachi situm: qui etiam iacendo cadauere propter inanitionem pulmonis: videtur esse cū aliquali sua superiori parte sub ossibus pectoris magis naturaliter sit in viuo.

Figura sua est quadrata aliquammodo lunata/ Raræ substantiæ: colligatur cordi per magnas arterias (quas videre debes) subtiliantes sanguinem grossum/ qui subtiliatus Splenē nutrit: hepati ligatur per ramum portæ. Cerebro per nervos: Mesenterico & Omento per Venas: & Siphac per panniculum tegentem/ stomacho per plures Venas: aliquæ quarum nutriūt sinistram ventriculi: & vna emulget ad os eiusdem melancholiam: quantitas sua est nota/ sua complexio ponitur calida & humida: & propter contentum ponitur opposita. Numero est vnum membrum/ iuuat totum corpus expurgando massam sanguinariā a fece: & ideo Risum prouocat/ interdum sanguificat/ incitat appetitum/ iuuat digestionē stomachi/ omne genus morbi patitur: & in eo est aliquando peculiare cursus & fortis motus impedimentum: & traditur eo exempto per vulnus animalia interdum viuere: & sunt qui putant sui magnitudine risum adimere & interdum mutauit locum cum Iecinore: sed prodigiose.

De Hepate siue Iecinore.

VHis prædictis cadauer vt supra patuit est eleuandum: vt hepar monstret suum situm/ qui est immediate infra dyafragma in hypochondrio dextro/ in homine magnum: quia est animal calidum & humidum/ lunaris est figuræ: eius concavum est versus ventriculum/ gibbum vero est contiguum costis versus dyafragma superius tamen & versus latera: & dorsum versus.

Sua substantia est caro ipsius & Rete ex venis cōtextum in ipso dispersis: sua caro est sanguis coagulatus/ habet quinque penulas interdum quattuor & tres/ interdum duas.

In concavo/ est vna Vena dicta porta: quæ ipsum ingreditur cum quinque Ramis ad minima per totum versus gibbum dispersis: vt chylus in eis ad minima diuisus/ melius transmutetur in sanguinem.

In concavo etiā est Cystis parua mundans sanguinem abili siue a colera anteq̃ transeat ad gibbū. In concavo etiam in vena portæ ingreditur

DE ANATOMIA

Vena vmbilicalis adnutriendū foetū in utero matris.

In gibbo est vna vena: Chilis dicta: etiam cum quinq; ramis ad minima per totum corpus eius dispersis/ Minimi rami chilis coastomantur seu vniuntur cum Ramis portæ & ab eis sugunt sanguinem Depuratū a colera & a melancholia: mixtum tamē aquositati: qui in gibbo vltiorē rem acquirit decoctionem.

Hepar euentatur in parte eius gibba a septotransuerso & a Vena Chili per ipsum ascendente ad Cor: per quam alligatur ei/ habet etiam Arterias paruas in concauo eius: per quas euentatur: hæ arteria veniūt ab Aorta ibi propinqua cum difficultate visibiles/ alligatur Metaphreno per pāniculum suum suspendentem: & Abdomini per Venam vmbilicalem/ Cerebro per neruum/ Mediante tamen panniculo orto a peritonio a quo circūuoluitur: Alligatur etiam omnibus membris habentib⁹ venam/ sua complexio est calida & humida. Numero est vnum / partes ipsius sunt propria caro: Vena portæ: & Vena chilis/ Arteria: Nerus cum pāniculo/ & Cystis cholera: sua operatio est sanguificatio: Sua propria passio est hydrops: patitur tamen omne genus morbi.

De Vena Portæ.

Extra substantiam hepatis est etiā vena Portæ: teste Gal. sic dicta a viro versuro circa naturam: & ab illo remansit nomen vsq; nūc quod Hyp: & totus cetus Asclepiadis laudauit / quia portant sui Rami prælaboratum in ventre cibum ad totius animalis Digestionis locum: quem vocamus hepar.

Hec vena extra hepar habet octo partes: duę sunt parua: sex maiores/ vna ex minoribus habet duos ramos/ vnus nutrit Duodenū: & alter Mesenterium/ Duodeno cōtiguum.

Alia vena minor nutrit ventriculum iuxta portanarium.

Prima ex sex maioribus nutrit partē latam anteriorem ventriculi.

Secunda cum aliquibus ramis vadit versus Splenē: a qua primo vn⁹ Ramus vadit ad Mesentereon nutriendum: deinde vnus alter magnus ramus vadit ad Splenē: qui in uia in plures diuiditur ramos/ quorum vn⁹ magnus nutrit sinistram partem inferiorem ventriculi.

Hicmet Ramus sequitur ingrediens Splenē: & emittit a se duos Ramos/ quorum vnus ascendit/ alter descendit: ascendētis tres sunt partes: vna pars nutrit Splenē/ alia nutrit superiorem partē ventriculi: altera ps transit ad os eius emulgendo melancholiam ponticā pro appetitu incitando: quæ ut plurimum egreditur cū fecibus per intestina.

Vena prædicta descendens bipartitur: vnus ramus nutrit Splenē: alter vadit ad Omentū in parte sinistra & ipsum nutrit.

Tertius ramus ex sex prædictis vadit a sinistris ad Rectum intestinum suggendum.

Quartus etiam ramus ex sex maioribus in capillares spargitur Ramos/quorū aliqui ad Dextram partē ventriculi nutriendam vadunt: & aliqui vadunt ad nutriendam partem Dextram Omenti.

Quintus ramus vadit ad Mesenterion in loco: vbi alligat colo.

Sextus vero vadit ad Mesenterion in parte: vbi alligatur ieiuno & ileo cū suis ramis: qui dicuntur Venę meseraicę: & hæc est satis magnæ Substantia harum venarū est qualis aliarū. Sua quantitas & suus principis numerus: & situs: & figura ac colligantia patent: sua cōplexio est frigida & sicca/ sed ratione contenti est calida & humida/ suum iuuamentum est prælaboratū cibum ducere ad hepar: digestionem etiā secundā inchoat cum suis ramis: porrat etiam nutrimentum ventriculo: Spleni & omento/ & intestina nutrit: passiones omnium modorum paritur: & præsertim opilationes & etiam apertionem suarum meseraicarū: & interdum sciluras: & cōpatitur hepati in omnibus eius morbis.

De Cysti (cōtinente colerā siue bilem) quę dicitur Fel.

Cystis bilis uel colerę Fel dicta: est folliculus siue saccus in cōcaud hepatis adherens penulæ mediante eius: cōpositus est ex substantia panniculari: subtilis: solida: carente sanguine: vnā sola hñs tunicā: rectā panniculo tegente hepar: in ea sunt villi omnium modorū: interius habet longos & obliquos: exterius latos.

Sua substantia est subtilis: quia nō digerit aliquid/ & dura est vt resistat acuitati colerę/ habet vnū porū intrantē folliculū immediate (qui dicitur cōis) maiorē alijs/ qui secundū aliquas tripartitur.

Vnus vadit ad hepar cōtinuatus cū vena portæ: a qua trahit colerā per angustas vias/ in isto poro sunt villi longi tantum.

Vnus alter porus vadit versus intestina: qui est binus: in certa distantia/ cuius vnā pars vadit ad Duodenū versus ieiunū: ut mundet intestina a flegmate & fecibus: propter acuitatē colerę per eū transmissę: & istæ porus ingreditur diagonaliter in Duodeno inter tunicā & tunicā eius: ne colera: & in intestino contenta: retrocedant & opilent eum.

Alius secundū aliquos vadit ad pyloron ventriculi ad confortandū Digestiua cū sua colera/ qui si est magnus facit hominē infelicē propter continuū colerę vomitū: & istū porum aliqui negant: per collū cōmune fit attractio & expulsio.

Sua quantitas & figura patet: Numero est vnū membrum/ colligatur cordi per arteriā parua q̄ habet: & cerebro per neruum paruum/ cōplexio eius innata est frigida & sicca.

DE ANATOMIA:

Sua iuuamenta sunt expurgare sanguinē a colera: & calefacere hepatis Digestiua: & ipsum a putrefactione seruare: confortat etiā vētriculū: & ipsum mundat a pituita: & iuuat expulsiuā intestinorū / interdū: homo caret felle / hic tamē est valitudine infirma: & breuioris vitæ.

Passiones omnium modorū patitur: Sua propria passio est oppilatio: per quā causatur morbus regius seu Ictericus: & si est oppilatio, in poro cōmuni: & corpus nō expurgetur a colera: tunc fiunt egritudines colericę Diuersorū modorū / feces tamen possunt esse colorate.

Si vero est oppilatio in colo tendente ad intestina & ad portanariū: tunc feces sunt discoloratę: & etiā colera nō expurgatur a Cysti sed reurgirāt ad hepar: & causat diuersas egritudines colericas.

Et si in colo versus hepar fiat oppilatio: feces poterunt esse coloratę aliquo tempore: & causabit etiā egritudines colericas Diuersorū modorū: sed durante oppilatione feces erunt discoloratę / cetera dixim⁹ in cōmento supra Mundinum.

De magna vena Chilis: & Aorta Descendentibus: & mulgentibus.

Vlīs prędictis abijcias Mesentericon: Splenen: & Hepar: De cuius parte gibosa reserua illam partē a qua immediate exit cannalis magnus Venę Chilis: vt possis uidere eius ortum: relinquendo tamen ventriculū detumefactum in suo loco: vt de eo videātur etiā aliqua alia.

Primo videbis a gibo hepatis exire venā magnā: quę dicitur parigiba: & Chilis: & concaua: & venarum materia qua ad omnes partes animalis mediantibus suis ramis dispensatur sanguis: cuius sunt conceptacula: Hęc vena est subtilis: porosa & lenis / non bitunicalis sicut Aorta Arteria / ne plurimum temporis contineat sanguinem: qui grossus est: sed vt cito membra nutriet: est etiā talis quia motu caret: Arteria vero subtilem vehit sanguinem qui ab aliquibus spiritus vitalis nominatur: hęc continue sistolat & diastolat / ideo dura / grossa & compacta est: ne rumpatur: & est talis vt diu contineat subtilem in ea contentum sanguinem: qui propter motum resolutioni disponitur: Huius venę pars superior ascendit ad cor & vltra perforando Dyasfragma: quę vocatur chilis ascendens de qua suo loco dicitur.

Hęcmet vena descendit dorso herēs directā: & vocatur chilis descendens: quā cōcomitatur magna arteria descendens: Aorta vocata: quam cum diligētia vide simul cum venā: Vena tamen est supra arteriam / & sunt ambę peritonio inuolutę.

In descensu ab utroq; earum: primo diuiduntur Rami: qui vadunt ad fascias seu panniculos Renum: cum vero sunt in directo Renum:

Vena pariter & Arteria emittunt a se vnum notabilem Ramū a dextris alium a sinistris: qui sunt Renibus cōtinui: hi rami dicuntur emulgentes/ vt plurimū dexter Ramus est altior sinistro: quia debet esse propinquus epati/ vt cito mundet ipsum ab aquositate in chili contenta: & sinister est depressior: vt suus Ren cedat Spleni depressiori hepate: ista orificia nō sunt sibi directā: vt attrahatur a propinquis primo: a longinquis secūdo: & ne attractio sit se se impediens.

Ab ista Vena similr & ab Arteria magna sub Renib⁹ aliæ multæ sepan-
tur Venæ & Arteriæ: quæ Rectum/ Vesicam/ Matricem/ & partes sibi vi-
cinas nutriunt. Scp̄ indirecto cuiuslibet sphondyli ab vtrāq; earum/ vnus
Ramus ipsum ingreditur: & spargitur in musculis sibi vicinis/ ex prædictis
etiam Ramis intra quēlibet sphondylum: ingrediūtur Rami subtilissimis
qui Nucam/ pāniculos/ & ligamenta sphondylos ipsam Nucā inuoluē-
tes & ligantes cibant: vt in ipsoꝝ sectione videbis/ ex prædictis etiā Ra-
mis/ aliqui vadunt ad musculos & ad membranā Abdominis.

Hæc Vena pariter & Arteria: circa os sacrum infra sphondylos Renū
bifurcatur in duas partes æquales ad formam litteræ græce: quæ Lamda di-
citur/ istas Arterias bifurcatas aliqui vocant sempiternas: in quibus ingre-
diuntur duæ Arteriæ Vmbilicales/ vna quæ est a dextris/ alia a sinistris/
quæ ad latera vesicę in ipsas descendunt.

Istę Arterię & venę bifurcatę/ vna a dextris/ alia a sinistris versus coxas
descendendo: fm aliquos in quolibet latere in decem diuiduntur partes/
quæ vna nutrit inferi⁹ dorsi p lūbos vesus Renes dispersa/ itra & extra.

Et vna alia pars in capillares Ramos diuisa nutrit peritonion.

Et vna nutrit musculos profundos coꝝ.

Et vna nutrit musculos ani, & ab ista oriuntur venę hemoroidales.

Et vna nutrit collum & os matricis/ a qua etiam duo Rami vadunt ad
Vesicam: vnus ad fundū: alter ad collum ipsius: & qui ad collum: in fœ-
minis parvus est/ in viris vero magnus propter virgam.

Et vna alia de decem vadit ad partes pectinis.

Et vna alia tendit ad musculos longos Abdominis: cuius Rami ascen-
dendo continuantur cū venis pectoris descēdentibus versus ipsos: & isti
simul vnitī tendunt ad Mamillas: & ab isto Ramo in fœmina notabiles
partes ēt vadunt ad matricē/ a quo duæ Venæ Arterijs nō associate per
abdomen vsq; ad Mamillas ascendūt/ per quas ipse alligantur matri. Et
ideo in prægnantibus/ & in tempore retentionis præter naturalis men-
struorum: vt plurimum tument Māme.

Et vna alia ex decem vadit etiā ad matricem in fœmina: in Mare vero
vadit ad virgam & ad scortum.

DE ANATOMIA

CAlia vero vadit ad vniuersos musculos coxę.

Et alia pars quę decima est: etiam ad coxam tendit: & ista est notabilis: & descendit per interius coxę: & cū est prope genu sub poplite diuiditur in tres Ramos: quorū vnus obliquatur versus exterius cruris: & tendit vsq; ad paruum pedem: & hic ramus vocatur sciatica: quia in ipsius dolore incisus confert: & ortum istius Rami non cognouit Mundinus: vnus alter ex tribus prædictis descendit per interius vsq; ad pedem: & hic vocatur Saphena: Tertius vero Ramus tenet medium inter prædictos Ramos: qui omnes cibant crus & pedem: & de istis fiet sermo in Anatomia magni pedis.

Aduerte tamen quod sunt plures venę q̃ Arterię: teste Gal. xvi. de utilitate partiu cap. xiiij. & xiiij. & teste sensu: & ratio est: quia sunt multa membra frigida naturaliter euentatione non indigentes: quibus etiam sufficit paucus spiritus. Ideo non habent arterias multas: & in manibus & in pedibus & in cerebro & in parte superficiali colli: & in cute totius: sunt venę aliquę absq; Arterijs: Nulla tamen Arteria est siue vena sibi coniuge: alię quę quarum maxime notabiles / sunt alligatę simul per pñiculum ortum ab Arteria: & sunt simul vnite: vt firmentur & fortificentur Venę a pñiculo prædicto: & vt Arteria viuificet venam: & q̃ vena det sanguinē arterię in necessitatibus: de quo fit spiritus vitalis / & nutritur ipsa arteria: Arterię vero paruę non sunt ligatę cū venis per pñiculū prædictum quāuis sint inuicem sortie: sed sunt sortie: vt viuificent & nutrant membra: teste Gal. vbi supra.

Et venę & arterię appropinquioribus locis vadunt ad sua membra cū banda: exceptis venis & arterijs Testium & Mamillarum: quę a remotis vadunt ad ipsa: vt sanguis diu in eis moram tradat: per quā melius digeritur: & facilius in bonum conuertitur sperma & in lac: & sunt multę arterię & venę sensu in perceptibiles: vt quę ad ossa: & ad cutem: & quę ad extrema membrorum tendunt.

Situs harum venarum & arteriarum: & etiam substantia & quantitas & figura patent: Numerus Ramorū ipsarū in perceptibilis est: sua colligantia apparet ex dictis & dicendis: sua iuuamenta sunt nutrire & viuificare totum corpus: passionēs omnium modorum patiuntur.

Accidunt tamen eis morbi cōpositionales de summa opilationum: quę sunt deteriores opilationibus narium: & intestinorum: & similium locorū: tum quia sua opilatio prohibet membra nuttiri: non permittens sanguinē ad ea fluere: tum quia Regugitare faciunt sanguinem ad hepar: qui facit in ipso opilationem: vel putrefit: vel aliquas malas inducit aegritudines: Sua etiam opilatio est mala: quia sæpe est incognita: & quia male eis ap

plicantur medicinis: tam intra corpus q̄ extra: suæ solutiones possunt esse a causa intrinseca & extrinseca: cuius tres sunt species: vna cōmuniter dicitur dyabrosis/quæ est venę corrosio/a dya quod est de: seu compositio: & brosis seu rosis: quod est comestio: alia species dicitur Rixis/quæ incisio interpretatur. Tertia dicitur Anastomosis/quod est idē quod apertio & dilatio venarum: vnde versus/Dyabrosis venas corodit: Rixis easdem scindit: Anastomosis eas aperire facit.

¶ Venis vero emulgentibus euenire potest iter alios mōrbos debilitas attractionis soliti sanguinis aquosi: Sicut etiā renibus: quare aut non attrahunt aut debilitant/& inde euenit difficultas vel totalis vrinę ablatio: etiā non existente vrina in vesica/in quo casu errant Rudes medici tentantes extrahere vrinā cū Siringa vel alia operatiōe manus de vesica: & iste est casus singularis: vt plurimū inferens mortē: Quē ego vidi pluries: & inter alios cū multis alijs honoratis medicis fui ī cura Magnifici ac Illustris, D. Dñi Galeatii de nobili familia Palauicino: qui ab vrinali aquositate in venis totius aggregata suffocatus est: & hæc aquositas induxit ei squinantiā: pro qua applicauimus ventosas sine scarificatione diuertēdi causas: & ventose per poros cutis implebantur pura aquositate/hęc tamen incideret scripsi ad iuuenem vtilitatem & honorem.

¶ De Renibus.

Renes emulgentibus prædictis cōtinuantur duo corpora carneas solidas: peritonio rectas: Renes seu Renōes dicta: fuerint. n. duo & nō vnum: sicut Cystis colerę: & Splen: quia aquositas est maior fece & spuma sanguinis: cui requiritur vnū magnū expurgatoriū vel duo parua: & nō fuit vnus Ren magnus: ne coartaret & exprimeret intestina: & ne dorsum reddent in quale: & fuerint duo/vt si ledaī vnus operatio alterius firma maneat: & fuere solidi: vt occurrat multo cū paruo spatio: & ne sanguis exeat cū vrina per aliquem eius porū: & vt non attrahant nisi subtile suggendo ipsum: & vt resistent acuitati Vrinę: fuere etiā solidi quia corpus spissum est fortius ad attrahendum.

¶ Sua quantitas patet/sua figura est conspicabilis: quæ est similis grano fascoli legumini/sua complexio est calida: colligantur cerebro per nervos medianibus pāniculis inuoluentibus: hepati per venas prædictas: cordi per magnas Arterias: Notauit Gal. magnas arterias in Renibus non esse solum nutritionis & viuificationis causas: cū Renes sint parua mēbra: quibus sufficiebat parua arteria: sed in eis sunt magnæ arterię: quia ipse etiā mundant cor ab aquositate & colera/& dixit etiā: multotiens Aorta trahit a stomacho & ab intestinis sanguinem non purum: immo chilum: quē emulgentes arterię expurgant ad Renes.

DE ANATOMIA:

Ego ipse etiā vidi anno, 1521. in studio nostro Bos. in Anatomizato publice Arteriā vnā ex emulgentibus facere vnū porū in parte dextra extra Renē/qui in notabili distantia infra Renē ingrediebatur porū vritidem a prædicto Rene ortū:& ambo per vnū cānale tendebant ad vesicam: Hæc tñ etiā arteria emulgens ingrediebatur Renē in loco solito:& i isto indiuiduo Renes erant cōtinui ac si esset vnus Ren:& habebat duas venas:& duas arterias emulgentes:& duos poros vritides cū uno solo pāniculo inuolvente/qui occupabat loco solita Renū:& etiā mediū dorsi: quod est in loco inter Splenen & hepar parum infra ea.

Dimittite ergo Renē sinistrū in loco suo propter vasa spermatica videnda:& scinde dextrū in eius cōcauo per mediū secundū sui longitudinē vsq; ad eius centrū/cōsiderando locū Venę & arterię magnę ipsiꝝ: quę Renis substantiā in parte eius cōcaua ingrediuntur quibus Ren trahit spiritū:& nutrimentū:& supfluitates aquosas totius corporis colera mixtas/hæc omnia mixta per totā Renis substantiā licet solidā transeūt/qua sunt subtilia. Sanguis. n. non trāsiret solus ad minimas partes Renū: quia solidi sunt: nisi esset aquositati & colerę mixtus/ quæ omnia mixta assimilantur loturæ carnis a Renibus attractę per emulgentes ab epate & a corde chili Vena & Aorta arteria mediante.

Hic sanguis multę aquositati mixtus solus retinetur a Renibus pro suo nutrimento: et aqua cum colera simul a sanguine desecata transit ad certam vacuitatem notabilem existentem in centro Renis: tanq̃ ad lacunam/quam fluuius seu cannalis porus vritides dictus eam ducit ad vesicam: hic porus. Vretrā a græcis dictus: est corpus oblongum / pāniculate/solidum/perforatum/a/corpore vesicę (qa ei assimilatur vt fert) orum:& ad Renē terminatum/quem cum cautela considera & cōserua simul cum Rene pro Anatomia vesicę.

Et in Rene non est Rete nec aliud colatorium pāniculare vt putant aliqui: sed Renes facti sunt organa concaua orificijs alijs quidem attrahentia/alijs autē emittentia subtilē aquosam superfluitatem.

Dicebat ergo Gal. 4. de vtilita. c. xij. multi deniq; ebriorū amphoras integras bibentes & pportionale multitudinis potus mingētes nō impediūtur circa discretionē/sed paratissime & fallaciter sanguis q̃ venit ad cōcauā expurgat a renibꝝ totus nō tangentibꝝ venā. Prædicta lacuna habet circa se pāniculū solidū perforatū vltra decē foraminibus magnis: p quę mediante certa Renis substantia parua similis papillis mamillarū mulierum in prædictā concauitatē natura emulget vrinam.

Renū colligantia patet ex prædictis / colligantur etiā per paruum neruū cerebro/mediate pāniculo eos regente.

VENTRIS INFERIORIS.

17

Eorum iuumenta sunt expurgare totū corpus ab aquositate superflua & colera. Principaliter tamē hepar & cor: multa tamē aquositas ēt remanet in alijs venis cū sanguine mixta/que dicitur vehiculū nutrimenti: quæ apparet in sanguine flobotomato vel alia via a corpore extracto.

¶ Patiuntur omne genus egritudinis/que fere oēs sunt difficilis sanationis: sicut est Diabetes. s. quasi cōtinuū vrinae stillicidiū. Patiuntur etiā debilitatē attractiue virtutis/qua mediante vrina non vadit ad vesicā: & isto modo interdū suffocatur animal vel alia via perit: fit etiam ascitis a tali debilitate. Patiuntur etiā lapides/arenas: & pilos: sed pili generantur seu cōdensantur in poris viritidibus/lapides eius sunt rubei parui sepe oblongi in prædicta lacuna geniti/quādo renes sunt debilitati nō potētes retinere sanguinē vrina exit sanguinolēta: exit etiā talis quādo hepar ē debile: nō discernēs aquositatē a sanguineitate separatiōe & quātitate q̄ oportet.

¶ De vasis seminarijs.

Istis expeditis in vtroq; sexu. Primo notabis in vena magna chili & in Aorta arteria/interdum supra renes/interdū infra: vnā Venulam & vnā arteriā/quæ ambo ad aliquā distantia vniuntur se contangētes Descendendo vsq; ad testiculos Dextri lateris.

¶ Norabis etiam duo similia vasa simili modo Descendentia & vnita in latere sinistro: ab emulgente vena sinistri renis vnum: & aliud ab arteria Aorta/iste omnes venulae & arterie sic Descendentes vocātur vasa spermatica preparatiā: hęc mēbra sūt circūscripta a pāniculo orto a peritonio: a Celso dictus Aegitroides: supiacet vena: subiacet autē arteria.

¶ Ista vasa sunt latiora & duriora in Mare q̄ in foemina / excepto tēpore impregnationis & menstruoꝝ: vt patet ad sensum p multū sanguinē tunc in eis retentū/sed in alijs tēporibus in Mare sunt duriora & latiora: & etiā semp sunt longiora: quia ad longiorē distantia habent ferre suū cōtentū: & sunt talia quia masculinū sperma est plus & grossius foemineo/per quā etiā longitudinē vasorū Maris: suum sperma est magis digestū: & sperma Dextri lateris Mares generat: quia sua materia est magis digesta & mundificata ab aquositate: sinistri vero foeminas/quia frigidū est & aquosū: ab emulgentibus prædictis sanguine aquoso repletis veniens.

¶ Hęc vasa i vtroq; sexu cōueniūt in loco/a quo: sed disconueniunt ad quē: Eoꝝ terminatio i foemina est intra corp⁹: vt dicet in anatomia Matricis: quæ postponitur anatomie virgæ & Ani melioris ordinis gratia.

¶ Hęc vero vasa in Mare descendunt ab vtroq; latere vsq; ad os pectinis in fine Ilioz supra lumbos: & ideo vocantur etiā Lumbaria: quæ vasa supra os pectinis Descendendo ingrediuntur ab vtroq; latere in vno velamine pāniculari ab extremis Siphac pro parte orto/ q̄ dicitur cōmū

DE ANATOMIA

niter Didim⁹ & Cremasteras: & trāseūt ī scorto vsq; ppe testes: vt pōt videri ī vno solo latere reliquēdo aliud lat⁹ ī tactū pro Anatomia Didimi videri dēda: Caue tñ ne destruas scortū ī aliquo latere: sed trahe ad supiora versus pectinē illud vas solū qđ videre intēdis simul cū Didio suo & testiculo.

Hæc vasa descēdentia vsq; prope Testes sunt valde dura: & sunt sicut varices reuoluta/ vnde variciformia vacantur/ quæ cū obuiant Testibus (circa quos reuoluuntur) ne eos sua duricie lēdant/ efficiuntur mollia: & ibi hæc vasa vocantur Epydidima/ & Anēdor/ & Andros.

Ab istis vasis imēdiate trāsit materia spermaris ad Testes: in substantia quoq; acquirit albedinē & virtutē generatiuā: & a Testiculis euomit itē ad prædicta vasa mollia Epydidima nōiata: a quibus transit ad alia vasa inferiora ipsis cōtinua/ quæ vocantur deferentia/ quoq; substantia alba est: & alijs durior: hæc Vasa deferētia in Mare ascendūt a testibus vsq; ad pectinē cū præparantibus prædictis descendētib; cōtiguata: quæ deferentia sic in supremo ossis pectinis ascēsa ab vtroq; latere intra ventrē reflectuntur/ quæ simul cū Testiculis cū cautella cōserua: vsq; quo vidisti anatomiam Didimor/ & etiam testium.

Hæc vasa intra ventrē reflexa descendūt inter Rectū & Vesicā: & ibi dem se dilatant in plures cauernas spermate plenas: ideo ibidē hæc vasa vocant cōseruantia & deferentia sperma: & a Gal. duce Eracleo dicuntur parastrata adeniformia: quia ipsa circūdat adēnosa caro.

A dextris & a sinistris hæc vasa collū vesicę pforāt: & intra Virgā circa Anū euomūt sperma/ quod postea extra pellitur p cānale virgę.

De Didimis.

Hæc vasa simul cū Testiculis a fundo scorti vsq; ad imū iliorum in quolibet latere inuoluūtur vno pāniculo: cuius maior pars orta ē a peritonio/ in fine Abdominis in scorto descendente/ qui cōmuniter dicitur Didimus & suspensoriū Testiculi: a græcis dicit Cremasteras substantiā cuius considera: quæ est ex tribus/ & forte secundū aliquos ex quā pāniculorū reuolutionibus.

Prima est exterior orta a pāniculis spondiliū: alia est orta a Siphac/ seu peritonia iuxta femur intra Abdomen cōtento: quæ dariō a Celso dī.

Ex istis duabus pp suā fortē colligantiā fit quasi vna pellicula sola.

Alia est ex pāniculo imēdiate inuolūte vasa prædicta a peritonio circa dorsum orta/ quæ dicitur Aegitroides.

Alia est ex cordis musculorū testiculorū: quæ exigua est.

Cōsidera ēt quātitatē & colligantiā: cōplexionē & numerū. Figuram habēt cystis: in superiori strictā: in fundo latā quantū est grossities Testiū.

Iuuamenta sunt suspendere testes & manutenere vasa prædicta.

VENTRIS INFERIORIS

18

De Scorto.

EX istis pāniculis & cute cōponitur oschesi seu scortū. i. bursa testis/ in qua sunt aliqui nervi sensum ei dantes: & aliquę arteriæ & venę illud nutriendes: & scortū est vnū mēbrū duobus Didimis cōmunes: & est sinus seu camera Didimis testibus: & a seminarijs vasis.

Hoc mēbrū ē p mediū diuisū a leui mēbrana: quę ab aliqb⁹ dī futura: & taurū: & corda: q̄ ē aliq̄l^r apparet in cute exteriori in medio scorti fm longū corporis: huius mēbri quantitas: figura: situs: numerus: & colligantia patent. Sua cōplexio est frigida & sicca. iuuamenta eius patent.

Hoc mēbrū cū didimis: oē genus morbi patit. Sua ppria passio est dillatio eorū: qua mediāte multę sūt Ramices hernię dictę. s. Zirbalis: Omē talis dicta: alia intestinalis: in scorto ē fit hernia siue hymeā aquosa/ventrosa/humoralis/ & carnosa: & ē varicosa/ quę fit per repletionē vasorū seminaliū factā a sanguine grosso/ seu multo & aquoso.

De Testiculis.

INtra p̄dicta suspēforia ab vtroq; latere sunt duo mēbra glādosa alba filia carni mamillarū q̄ vocant Testiculi: quorū figura ē Ovalis: & idē etiā oua dīr: caret sua suba sanguine & omni sensu: Sērit tñ p suos pāniculos: eorū quilibet hēt duos musculos pāniculis suis hārentes: vt ipsos custodiant: & eos eleuent ne laxentur.

Sua quāritas/ suus numerus: & situs patent: sua cōplexio inata est temperata in actiuis/ in passiuis humida: Influens tñ est calida: qua mediante teste Arist. trahunt a toto ad se materiā spermatis sicut ventosa: & a medicis ponitur inter mēbra principalia: colligant alijs mēbris principalib⁹/ per venas/ per arterias: & per pāniculos: sua iuuamenta sunt conseruare speciem. Passiones omnium modorū patiuntur.

De Vesica.

Istis expeditis eleua Renes cū poris viridib⁹ a vesica ortis: intra tunicam eius magis versus collum q̄ fundum ingredientibus dyagona- liter ne vrina regurgitet ad eos/ per istos poros interdū transit ad vesicam lapillus in Renibus genitus: in eis extensionē faciēs cū intenso dolore/ quia sunt neruei vt vesica.

Scinde primo corpus vesicę circa fundū eius: q̄ est vnica tunica cōpositū/ in parte cuius exteriori vadunt duo nervi pro sensu ipsius. Primo notando eius sitū/ qui est in inferiori parte ventris in concauitate aquali/ culi/ in qua est etiam Rectum intestinū dorsum versus: & matrix in eorū medio/ in fœmina.

Notabis etiam suam colligantiam: & quantitatem: & figurā: & numerum: substantia cuius est neruea ex nervis ligamenti/ in consolidabilis

DE ANATOMIA

si solvatur/in collo carnea est:& ideo ibi cōsolidatur/suū collū est virgæ vnitū per totū usq; ad extremū glandis vnde exit vrina.

¶ Sua cōplexio est frigida & sicca: est circūoluta vno panniculo aperito tonio orto/sua iuuamēta sunt diu retinere vrinā ne cōtinue homo surgat ad eam emittendā: sed quasi cōtinue fluit a renibus ad eā/suam retentionem iuuant certæ carnes glandosæ principii sui colli extra inuoluentes & cōprimētes: causantes in ipso collo anfractus aliquos / propter quos vesica nō mundatur ab aquositate integræ/& suā retentionē volūtariamē & etiā expulsionē iuuat vnus solus vesicę musculus os eius inuoluens.

¶ Passiones omniū modorū pōt pati vesica/quę sunt interdū incurabiles: sicut est per grandis lapis:& excoriatio in corpore colerico: & in sene.

De virga.

Post prædicta mēbra occurrit virga/quę est de substantia ligamētali: nervosa etiā & cavernosa est vt spōgia cū aliquibus tñ musculis/habet virga pariter & lingua plures & maiores venas & arterias q̄ aliud membrū sibi simile in magnitudine/per prædictas porositates duce imaginariua virga sola sæpe a spiritu magnificatur & erigitur. In ea enim est virtus naturalis per quā cū animal mouetur ad coitum inflatur & dilatatur: sicut fit naturaliter motus in corde & in arterijs/in his autem fit semper propter necessitatē: in hoc vero aliquādo cū necessariū est/sua origo & situs est ex parte pectinis in medio omnibus nota.

¶ Sua figura est oblonga rotunda/habens in se cānale p quod exit vrina & sp̄ma/sūma pars eius Glans & caput virgę dicta est:& ibi est cōpacta: dura/& obtusisensus ne in coitib⁹ lædatur: istā glandē circūdat certa pellis mollis: quę dicitur Preputiū obediens reuersioni in omni confricatione.

¶ Hoc preputiū in parte inferiori in medio tātū per longū alligatū maiori parti glandis per certū pelliculare membrū a vulgaribus dictū el filello. Numerus & etiā q̄titas eius patent. Sua cōplexio innata per influentem est calida & humida: colligatur cū osse pectinis: cū Adenosis parastaris: cū vesica mediante cānali extra riuante vrinā/cū cerebro mediantibus: neruis ad musculos & ad cutim eius venientibus cū corde & hepate mediantibus arterijs & venis Descendentibus prædictis.

¶ Virga habet in se tria foramina: vnū latum q̄ est cōmune spermati & vringi:& duo parua: per quæ in isto cōmuni ingreditur sperma a vasis seminarijs ante dictis veniens: Ista duo orificia seu vasa ingrediuntur hoc cānale in loco dicto perineon/qui est locus inter virgā & Anū/ab istis foraminibus ad vesicam secundū veritatem istud cānale dicitur collum vesicę: ab hinc vsq; ad extremū glandis dicitur foramen cōmune & canāle virgæ:& ab aliquibus dicitur Vretra.

CHabet etiam virga quattuor musculos: duos versus suū Inferius ab vtraq; parte vnū iuxta cānale vrīnē/qui secundū longitudinē extensi sunt & dilatant virgā:& illā eleuant vt sperma p ipsam cū facilitate penetret, Duo sunt alij eius muscoli a radice ipsius versus os pectinis orti: veniētes transecti versus glandē in parte eius superiori/qui cum tenduntur virga eleuatur:& cum cessant a tensione deprimitur/q; si vni accidit tensio & alteri non/virga Declinabit ad partem musculi tensi.

Vtilitas virgæ est facta principaliter pro conseruatione speciei. Ipsa enim mediante mittitur sperma in Agro naturæ, s. in Matrice: quæ si est moderatæ quātitatis sicut & lingua laudatur & utilis est. Ipsius. n. breuitas non ducit sperma ad locū debitum:& sua nimia longitudo est causa resolutionis spirituum in spermate.

CVirga etiam p colligatiā suā euacuat vesicā ab vrina: cuius signū est q; pediculis orificio eius extremo applicitus mordicando prouocat eam.

Cluuamenta præputij & pelliculæ prædictæ alligantis eū glandi sunt præbere aliq; delectationē in coitu:& tueri glandē a nocumentis extrinsecis. Istud præputiū eiiciunt hebrei in circūcisionib; operātes cōtra intētū naturæ. Passiones omniū modorū patit virga. sua ppria passio est priapism⁹.

CAd istā anatomiā bene videndā prius notatis antedictis & notato situ Recti intestinali: scalpro/falce/vel ferra/vel alio ingenio: separa os pectinis a sua parte laterali:& simul cū ossē separa notabilē partem cluniū, s. illā in qua sunt muscoli Ani:& eleua rectū: vesicā: & virgā cū vasis seminarijs & poris uiritidibus prædictis:& pone prædicta mēbra prius lota & munda a stercore & sanguineitate i eis cōrēta supra aliquā tabulā: vt prædicta melius videas/a/prædictis mēbris cū diligētia solū os pectinis abijciendo.

CEt primo notabis locū pororū vritidorū prædictorū vesicā ingrediētū: in eis ponendo specillū seu radiū vel aliquod tale: & videbis penetrare eū diagonaliter p substantiā corpis vesicæ in suā cōcauitatē vt prædictū est.

CIstis vīsīs videbis ēt vasa seminaria prædicta inter rectū & vesicā ingredi/& cū incisorio aliquo cū cautela separa rectū a vesica/quia in loco isto hæc mēbra sunt firmissime alligata:& videbis prædicta parastata caueriosa & lata:& ea incidendo videbis sperma ibidē contentū pro duobus vel pluribus coitibus:& hæc vasa terminantur in cānali virgæ.

CEt circa istū locū videbis carnem glandosam notabilē ad latera colli vesicæ/quæ aliquāliter digerit & dealbat sperma ibidē cōrentū/vel saltē cōseruat ne exsicceat: cōseruādo etiā in eo spiritū genitiuum.

CTenēt ēt istæ carnes ne collū vesicæ exsicceat:& ēt virgā: q; p sua lōgitudine extra pēdens exsiccare & claudi apta est:& pp hoc ista carne carēt forming. Istæ ēt carnes cū sua aliqua li vnctuositate resistūt a cuitati vrīnæ.

DE ANATOMIA

Istis notatis pores scindere virgā per lōgū: & videbis cānale prēdictū cū orificijs: p quē ingreditur sperma: quē sunt duo vnū a Dextris/ aliud a sinistris nō multū distātes a cōcauitate vesicę: videbis ēt corp' virgę cauer nosū vel porosū ad istar spōgię nō multū cauernosę sed cōpacte aliq̄liter.

De Recto.

Notatis prēdictis debes reminisci de loco intestini recti supra dī-
missi pro anatomia Ani: qđ cōsiderabis esse in cōcauitate Aquali
culi & terminatur intra Nates in loco dicto Anus a quo exēit ex-
crementa primę Digestionis ordine naturali. Eius pars suprema tendit ad
sinistrum vbi intestino colo alligatur.

Considerabis etiā suam q̄titatē quę patet: & suā figurā: sitū/ & nume-
ridiū supra: colligantiā habet cū corde/ cū hepate & cerebro: cū vesica
in Mare/ cum Matrice in fœmina.

Considera etiā ei' cōplexionē/ quę est frigida. Ideo est intra nates ne
lædatur a frigore.

CDeinde secā ipsum per longum: & optime lauando: notabis eius in-
uersionē/ quę est ab exteriori interius ascendens per. 4. digitos vel circa.
Videbis. n. sepā terminū suę inuersionis: & interdū nō uidebis: hæc inuer-
sio mundat ipsum a fece/ quia egerendo rectū aliquāliter descendit: &
hoc optime videtur in equis egerentibus.

CExtremitas ei' inferior dicitur Anus & podex & Sphincter: & alia mul-
ta hēt nomina a me recitata in cōmētarijs sup anatomia Mundini.

CSua substātia est carnea & pāniculosa/ q̄ cū musculis reddit magis car-
nosa/ i eo est aliq̄ pinguedo extra versus/ i eo sunt villi multi lati & longi:
pauci obliqui: longi sunt extra & itra/ iuuātes expulsionē iferi' trahēdo.

CIn eo sunt. 4. musculi: vnus est in orificio eius extremo: cuti mixto cū
ipso p totū dispersus: qui constringit Anū vnde quaq; / quo fit vt stercora
integre ab eo mudent: est alter musculus magis intra/ versus caput hoīs
eleuatus/ qui habet duo capita & hic cōtinuatur cū radice virgę: hui' vti-
litas est extremū Ani arctare: post istos est vnū musculorū par supra alios
transuersaliter tendens: cui' iuuamētū est rectū sursum eleuare/ quo mol-
lificato fit recti pręcipitatio extra inter Nates/ ad certā distantiam.

CIn extremitate huius intestini apparent plures venę/ in aliquib' nota-
biles: in aliquibus occultę/ quę dicuntur Aemorrhoidales/ paroxysmaliter
fluentes/ quas considera.

CIstę venę oriūt a Ramis venę chilis descēdētis musculos Ani nutiētib'
multi eorū pfluuiū vice purgationis vtunt: nec valde debiles ob id sunt.

CIuuamenta Ani sunt educere stercora hora debita: sui musculi iuuant
parastata in emissionē spermatis in coitu: cuius signum est q̄ sunt aliqui

coeuntes simul & egerentes: iuuant etiam vesicam in emissione vrinae.
 ¶ Passiones omnium modorum patitur Anus/que omnes sunt Difficilis sanatione:
 & inter alias/Recti extremitas sicut & matrix percidit/quam stypticis Retro
 ducimus. Condylomata etiam seu Tubercula quaedam: sicut & etiam fungi inas
 scuntur: Matrisca item & Ragadas seu Ragadiae: quae ex inflammatione oriri
 solent. Hos tamen morbos interdum lasciuia luxuria procacitas: & extuas
 libido in utroque sexu Diuerticula queritando/neglecta natura / non sine
 ipsa & maiestatis Diuine iniuria facit.

De Matrice non pregnantem.

V His membris in Mare in ventre inferiori contentis/ad foeminam ana
 tomizandam transeo/in qua videnda est anatomia Matricis, Suorum
 Testium cum vasis seminarijs & sua vesica.

¶ Matrix quae etiam vulua dicitur duas habet partes. scilicet receptaculum: seu sinum vel
 concavitatem: & ceruicem seu collum: & est membrum ad propagationem naturae ge
 nitum: substantia sui Receptaculi est neruea/ex nervis ligamenti & carne confu
 sa mixta: ideo partem sentit: & vnica tunica est composita/circumvoluta perito
 nio: & est Neruea ut extendatur in coitibus: & ut aggreget apud quantitatem
 parvam in partu. tota etiam sua concavitas mouetur ad centrum in acceptione
 spermatis: & illud amplectitur & tangit cum suis lateribus.

¶ Substantia vero super ceruicis seu colli est lacertosa carnis/quasi cartila
 ginea cum aliquali pinguedine/hanc Rugam supra Rugam: quae dant delecta
 tionem in confricando in coitibus: Haec pars est satis sensibilis.

¶ Sua concavitas dicitur Vterus: venter: & Receptaculum foetus: fixura quae est in
 orificio ceruicis dicitur pudendum muliebre & vulua: & natura: & os genitale.

¶ In hac ceruice locatur virga in coitibus.

¶ Inter ceruicem & receptaculum intrinsecus est certa substantia pellicula
 ris carnea satis sensibilis: in medio perforata: dilatabilis & constringibilis/ os
 Matricis dicta/ formam habens capitis mugili: alias Cephalis: siue Tenuae
 piscis: seu Gati nouiter nati: quae in coitibus & partibus & in mensuris ape
 ritur ordine naturae: in alijs vero temporibus maxime cum praegnas est: sic
 clauditur ut nec subtilis Acus eam ingredi posset nisi violenter.

¶ Ceruicis figura est oblonga: rotunda: concaua: inuiolata tanta est qua
 ta est virga secum coeuntis: in virgine vero est minor.

¶ Huic circa eius medium est paniculus virginalis ut Rete: contextum liga
 mentis subtilibus & pluribus venis: quo violata caret/ quia rumpitur in pri
 mo coitu cum Mare: hic paniculus vocatur Eugion & Cento/ & Imen.

¶ Extremo ceruicis Addite sunt a lateribus pelliculae: quae proputia dicuntur.

¶ Intra ceruicem parum versus os pectinis ingreditur collum vesicae breue:
 cuius orificium clauditur a certis paruis Additamentis carnis & pani

DE ANATOMIA

cularibus a quibus & a præputius antedictis mediante aere fit in ermis-
gendum aliquis strepitus.

¶ Figura receptaculi est quadrangularis cum aliquali rotunditate: in-
ferius concava sicut vesica.

¶ Receptaculo versus cervicem est ab utroque latere unum additamentum
ligamentale dorso versus anchas alligatum cornu limatiæ formam habens.
Ideo cornua matricis hæc dicta sunt.

¶ Circa hæc cornua utrinque est unus Testiculus durior & minor quam in
Mare/nō perfectæ rotundus sed ut amigdala compressus: in eis generatur
sperma/non grossum ut in mare: nec calidum: sed aquosum tenue & frigidum.

¶ Isti testes non habent unicum pāniculum in quo ambo contineantur
sicut est scortum in mare: sed quilibet habet proprium pāniculum ortum
a peritonio eos circa cornua alligantes: & quilibet eorum habet unum
musculum parvum a quo movetur.

¶ Istis Testibus implantantur vasa seminaria prædicta / quæ a chili &
ab Aorta & ab emulgentibus descendunt dicta præparantia: inde alia
vasa deportantia nominata/continue se dilatando usque ad receptaculum
tendunt: & intra matrices concavitatem sperma ducunt.

¶ Horum vasorum officia fossulæ & cotilidones dicuntur / per ea fluunt
menstrua/ab eis foetus haurit nutrimentum per venas & arterias umbili-
cales fossulis prædictis alligatas.

¶ In foemina nō sunt parastata vasa/nec epididymum vas: quia in foemina
vasa mollia sunt nō ledentia Testes sicut in mare propter eorum duritiem.

¶ Matrix tota cum suis Testiculis & vasis seminariis est similis membris
generationis viroꝝ/sed membra virorum sunt completa extra propter
suum calorem expulsa: foeminaꝝ vero sunt diminuta intra retenta pro-
pter suum diminutum calorem.

¶ Et matrix est quasi conuersum instrumentum. Collum. n. matricis est
quasi virga: & eius receptaculum cum testiculis & vasis est sicut scortum.
Scortum. n. inuerso intra ipsum est concavitas: & extra ei etiam in verso ia-
cent testes & vasa seminaria sicut receptaculo matricis: viroꝝ tamē testes
& vasa sunt maiora.

¶ Situs fissuræ matricis est inter Anum & os pectinis / & locus qui est
inter utraque officia perinion dicitur.

¶ Cervix a fissura per ventrem supra ascendit usque ad receptaculum:
cuius locus est inter rectum & vesicam. Hæc omnia sunt in concavitate
Aqualiculi per longum sita.

¶ Receptaculum quantitas in puellis exigua est: & minor sua vesica: nec com-
pletur sua concavitas nisi cum complemento augmenti corporis cuius est.

VENTRIS INFERIORIS

21

in adultis verò (nisi grauida sit) est non multo maior q̃ manu comprehēdatur: Crescit tamē propter menstrua/parietes quasi carneos/densos & grossos habēs: in pręgnante vero est maxime dilatata & subtilis magis neruea apperens: & tunc ascendit versus vmbilicum plus & minus secū dum fœtus quantitatem.

¶ Vnicā cōcauitatē seu cellulā habet: quę tñ aliquantulum circa eius fundū in binas partitur: ac si essent duę matricēs ad vnū collū terminatę.

¶ In parte ei⁹ dextra vt plurimū alligātur mares/in sinistra fœminę.

¶ Colligatur cerebro per nervos/cordi per arterias: hepati & mamillis per venas/recto intestino per panniculos vesicę per collū eius: quod est breue nō penetrans extra sicut in mare/anchis per cornua: sed a cornibus supra: Receptaculum est vnde quaq̃ solutum: & ideo pręcipitat ad latera: & interdum suum receptaculum exit totaliter extra corpus per collum seu cervicem ipsius.

¶ Numerus eius patet: & forte non errat qui dicit esse duas matricēs/ quia sunt duę concavitates: vt duę manus concavę se inuicem tangentes vnico pāniculo coopertę ad vnum cānale terminatę.

¶ Et vt aliquantulum tibi satisfacias de sua figura: loco: & situ/ videas infra scriptas figuras imēdiate sequentes/ ad quas videndas/ non veniat qui non est ingeniosus & expertus in lineis & vmbra/ seu in pictura: quę multum iuuat medicos & alios multos artifices. Complexio matricis innata actuata per influentem est calida & humida. Sua iuuamenta sunt expurgare corpus a superfluitate sanguinea naturali: conseruare tamē principaliter sp̃etiem.

¶ Potest pati omne genus morbi/ sepe procidit: & tota potest extrahi a corpore durante valitudine: vnā matricē corruptā ego vidi extrahi integre in terra Carpi a genitore meo: quę sanata est & diu vixit.

¶ Ego etiam Bononię extrahi vnā aliam integre quę erat cancrenata anno. M.D.VII. de mense Maij quę supervixit sana.

¶ Vnā aliam corruptam me pręsente nepos meus ex fratre Damiano extraxit integre in catu doctorum & multorū scholasticorum anno Domini. M.D.XX. Die. V. Octobris. Ista vltima nomine Gentilis: erat vxor Christophori Brianti de Mediolano/ habitatoris Bon. in contrata dicta lo inferno/ quę hora ista. 1522. Decima Nouēbris est sana & exercet negocia familiaria.

¶ Si maiora queris vide cōmentaria mea supra Anatomiam Mundinē & ibi habebis de Matrice pręgnante & alia multa/ & hæc sufficiant de Anatomia Ventr̃ inferioris,

DE ANATOMIA

CHabes i
hac figura
matriçē cū
suis corni-
bus ad late-
ra: ifra quæ
sūt testiculi
in suo loco
naturali alli-
gati vasis se-
minarijs / q̄
vasa termi-
nant ad cor-
pus matri-
cis vt vides
& oriunt̄ su-
pra circa re-
giōē renū
ab emulgē-
te & avena
chili / vt su-
pradiçtū ē:
& hac ma-
trix ē figura
ta magna /
ac si eēt prę-
gnās: in pte
cui⁹ antero-
ri est vesica
cū suis po-
tis viritidi-
bus: & col-
lū vesicę ter-
minat i col-
lo matriçis
parçū supra
fixurā: quæ
dicit̄ vuluæ:

& testiculi in hac figura sunt in loco suo debito: hæc tamē melius viden-
tur anatomizando foeminam prægnantem: & etiam non prægnantem.

VENTRIS MEDII.

22

Habes i
hac figura
matticē in
tegram cū
cornibus &
testiculis su
pra cornua
& vides q̄li
ter vasa se
minaria va
dūt ad testi
culos : & a
testiculis ad
matticē sed
testiculi nō
sunt i suo lo
co naturali
qa loc⁹ suus
naturalis ē
īfra cornua
sed sic sunt
supra cor
nua i hac fi
gura qa me
lius videtur
īgredi i eis
vasa semina
ria/& vides
in hac figu
ra q̄liter os
matticis est
supra collū
quod os est
illud fora
men q̄ v̄f
supra collū
matticis,

DE ANATOMIA

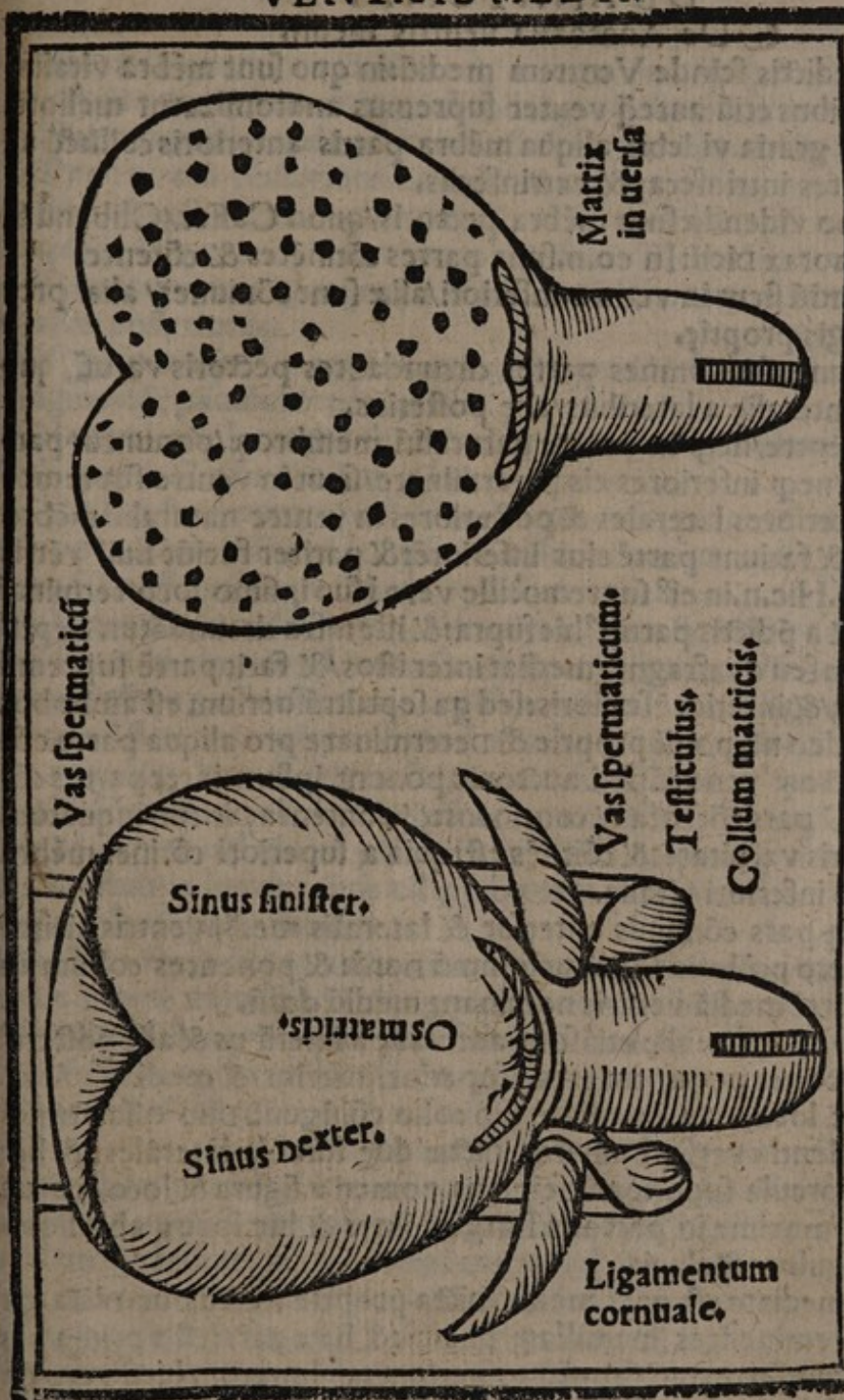
Habes i
vêtre huius
figuræ Ma-
tricem aper-
tam in qua
vides pun-
cta aliq̃ ni-
gra indican-
tia capita
venarū quę
dicuntur co-
tilidões: ha-
bes præte-
rea Matri-
cem inuer-
sā extra vē-
trem: & est
illa figura
supra q̃ vi-
des digitū
indicē præ-
sentis figu-
ræ & in fun-
do Matricis
est certa de-
pressio vt vi-
des/quę est
illa quę di-
stinguit si-
nū Dextrū
a sinistro:
nec in Ma-
trice repen-
tur alia di-
uisio:& illa
puncta ni-
gra sunt co-

tilidones:& vides qualiter collum Matricis est sine cotilidonibus:& vi-
des qualiter collum assimilatur virgę virili,

VENTRIS MEDII.

23

Quia Decies
es repetita
placere so-
lent: habes
hic duas: al-
ias Matricis
imagines
quarū vna
est in uersa
i qua vides
qualiter p-
totū in rece-
ptaculo sūt
multa vesti-
gia nigra in-
dicantia ro-
tidē Cori-
dones: qui
tamen non
sūt in collo.
In alia figu-
ra vides ma-
tricē natu-
ralē cū testi-
culis & va-
sis sperma-
ticis: & liga-
mentis cor-
nualib⁹ qui
bus alligat⁹
anchis: vi-
des etiā col-
lum & os p-
qđ exeunt
mēstrua &
foetus: & in-
greditur vi-
rile semen,

DE ANATOMIA

De Anatomia ventris medij.

VIsis prædictis scinde Ventrem mediū: in quo sunt mēbra vitalia: cum quibus etiā anteq̃ venter supremus anatomizetur melioris ordinis gratia videbis aliqua mēbra partis anterioris colli: & aliquas faciei partes intrinsecas & extrinsecas.

¶ Partes primo videndæ sunt mēbra pectoris/ quod Cassus/ Clibanū & ab aliquibus thorax dicit: In eo. n. sunt partes cōtinētes & cōtente.

¶ Et continentiū sicut in ventre inferiori/ aliæ sunt cōmunes/ aliæ propriæ: & alię magis proprię.

¶ Partes cōmunes sunt omnes partes circundantes pectoris vacuū/ quarum alię sunt ante: alię a lateribus/ alię posterius.

¶ In isto tñ ventre/ neq̃ in ventre naturaliū membro/ ponuntur partes superiores/ neq̃ inferiores eis determinate/ sicut in ventre supremo: quia partes anteriores laterales & posteriores in ventre naturaliū mēbrorum vniuntur: & faciunt partē eius inferiorē: & pariter faciūt hui⁹ vētris superiorē partē. Hic. n. in ei⁹ supremo: ille vero ī suo infimo loco terminat̃ quasi ī pūcto: & a prædictis partib⁹ hic supra: & ille infra circundatur. Septū aut̃ transversum seu dyaphragma mediat inter istos/ & facit partē supremā inferioris vētris/ & inferiorē superioris: sed q̃a septū transversum est ambobus ventrib⁹ cōe: ideo nō ponit̃ proprię & determinate pro aliqua parte cōtinente prædictorū ventriū: sed auctores ponunt ipsum inter partes cōtētas: Est tamē pars cōtēta & continens: & contenta dicitur/ in quātum est intra corporis vacuitatē: & cōtinēs est: quia a superiori cōtinet mēbra naturalia: & ab inferiori vitalia.

¶ Dico ergo q̃ pars cōmunis anterior & lateralis medij ventris dicitur Pectus: pars vero posterior dicitur summū dorsū: & ponentes collum in dorso hanc partē mediā ventris nominant mediū dorsū.

¶ Partes vero proprię: alię etiā sunt ante/ alię a lateribus & alię posteri⁹ quę sunt ante/ cōiter ponuntur tres. s. superior/ inferior/ & media.

¶ Superior est locus vbi imediate sub collo cōiūguñ duo ossa vtrinq̃ lateraliter tendentia versus humeros/ dictæ duę furculæ laterales: & hæc pars vocatur furcula superior/ suscipiens nomen a figura & loco/ parū occupans locū/ maxime in pectoris longitudine: & hic locus ab aliquibus dicitur iugulum & clavis.

¶ Sub ista imediate est pars media/ dicta proprie Pectus/ sic dicta/ q̃a pexa est inter eminentes mamillarū partes: & hæc pars: est a prima prædicta parte infra vsq̃ prope septū transversum per longū: in latū vero est tanta quanta est latitudo ossium pectoris/ costis exceptis.

¶ Inferior vero pars / est locus vbi prædicta ossa pectoris terminantur

circa regionē septitransuersi: & quia talia ossa lateraliter tendūt furculā etiā faciētes: ideo hic locus dicitur furcula inferior/in medio cuius est cartilago scutalis: dicta pomū granatū: quia assimilatur pri balaustrij, i. floris mali granati.

¶ Partes vero laterales dñr costar: & latera: & mamillar: regio.

¶ Partes vero posteriores: Alię sunt medię: & alię laterales/Medię dicuntur interscapiliū & metaphrenō: & notō: laterales dñr scapulę/spatulę/& scapiliū: Alię tamē vocantur laterales cū medijs/metaphrenon/& noton.

¶ Partes vero magis proprię: Alię etiā sunt anteriores/alię laterales: & alię posteriores.

¶ Quę sunt ante/sunt primo cutis/pinguedo/aliqui muscoli: ossa & cartilagine: & pāniculus pleura.

¶ Partes vero laterales/sunt cutis/pinguedo/mamillar: substantia/musculi multi: Costę & etiā pāniculus pleura.

¶ Vltimo sunt partes posteriores, i. cutis/aliq pinguedo/musculosa caro & non musculosa simplex replens ossium vacuitates aliquas / Duodecim spondili costar: siue pectoris: & pāniculus pleura.

¶ Partes cōtentę/sunt musculus dyafragma septitransuersum dictus: qui secundū aliquos est inter cōtenta pectoris numerādus, inquantū sua principalis opatio est seruire cordi/mediāte suo motu: p quē pulmonem mouet. Est deinde pānicul⁹ mediastin⁹: capsula cordis: Cor cū sua Aorta Arteria: & pulmo cū suis vasis: vena chilis ascēdens/Nerui descendētes: & ascēdētes Reuersiui dicti / glādula dicta Timū & Morū. Gula, i. cibi ab ore ad ventriculū uia/cū pāniculis prędicta mēbra tegentibus.

¶ Substantia huius vētris est pelliculosa/pinguis/ossosa/cartilaginosa: musculosa/& pannicularis.

¶ Ossa, n. eius nō sunt vnita sicut in capite/sed diuisa/vt pectus sit obediens motui anhelit⁹: & ideo ppter motū ī eo sunt muscoli. Dixit Gal. 7. De vtilitate/si pectus esset factū ex solis musculis, illi caderent supra cor & pulmonē: vt igitur spatij fiat aliquod intus: simul autē & moueat totū organū: muscoli ossibus alternatim positi sunt.

¶ Hic venter pectus dictus: quantitate est insignis / quia seruit multis & magnis mēbris: habet tamē maiore concauitatē posteri⁹ q̄ ante / initij cuius versus posterius/est a primis spōdilis infra collū vsq; ad septitrāsuersum/q̄tū cōtinent duodecim costę/sed antierius occupat tantū partē contentā inter furculā superiorē & inferiorē inclusiue.

¶ In homine pectus est latum/non carinatū sicut in maiori parte brutōrū: latius tamē est in Mare q̄ in foemina/ad portandos autē foetus: venter inferior est in foemina maior q̄ in Mare: & ppter hoc regio Renū: Ossis sacri/& ancharę in foemina est valde lata.

DE ANATOMIA.

Figura/ & numerus/ & situs pectoris patent/ sed eius cōcaultas interior est similis cōcaultati semiovi oblique p latū incisi/ cuius pars magis acuta est uersus collū: est etiā similis ungulæ Bubalinc/ sicut est pulmonis figura.

Colligat cū toto corpore/ cōplexio eius est secundum suas partes: Sua cōplexio inata actiata p influentē est calida: iuuamēta eius/ sunt custo- dire cor & pulmonē principaliter, passionēs omniū modorū patitur.

De Mamillis.

In parte anteriori pectoris uersus latera/ sunt duo mēbra rotunda. Mamille a sua figura nomē sumentes ab antiquis Rume dicta/ i me- dio cuiuslibet eorū/ est unū tuberculū parū quod Papilla dicitur per quā infans papat/ circa quas/ est circulus: qui est rubricetus seu rosetus: & interdū nigricans/ Fos græce dictus/ substantia quæ/ est ex uenis/ arteriis: & neruis. Inter quas est uacuitas/ quā replet caro glādosa/ alba sensu carēs: & ppter suā albedinē/ quādo morat in eis sanguis albificatur: & fit lac: & Mamilla cōuertit sāguinē ad albedinē & facit lac/ sicut hepar cōuertit chilū ad rubedinē: & facit sanguinē. Vnūquodq. n. eorū: cōuertit humi- ditatē in eo cōrētā ad similitudinē suā/ in natura & colore: huius sanguinis albificati: una pars nutrit Mamillas: alia est lac: & hæc est supfluitas utilis.

Ad Mamillas ueniunt descendendo a regione ascelarum circa costas: suæ uenæ & arteriæ: & etiam a regione pectinis ueniunt uenæ p abdomē/ quas seruasti superius/ istæ uenæ & arteriæ optime apparent in corpore demacrato/ in pingui uero occultæ sunt: sed optime uidentur in foetu/ trium uel quattuor mensium.

Numerus Mamillarū/ & quātitas pater: sunt tñ maiores in foemina q̄ in Mare/ propter lac generādū/ suus situs/ est in pectore: q̄a est latū/ nō cari- natū/ in quo possunt locari cōmodē: & etiā q̄a supfluitas mēbroꝝ supe- riorum nō transit in crines/ nec in dentibus: nec in cornibus/ ut in brutis.

Colligantur cerebro per neruos/ cordi per arterias/ hepati & Matrix p uenas: A matrice tamē suscipiunt maiorē partē sanguinis/ ex quo fit lac/ Ideo lactantes nō habēt menstrua: nisi raro & pauca: & nō mēstruantib⁹ tempore debito/ tument Māmē/ tument etiam & dolent Māmē/ parū ante tempus menstruorū: quia Matrix: & uenæ secū alligatæ sunt plene.

Iuuamēta earū/ in Mare sunt ad decorē: & ad tutelā mēbroꝝ pectoris: & reuerberant calorē ad cor: & interdū in mare fit lac propter abundā- tiam nutriti/ maxime in habente magnas & fortes Mamillas. In foemi- na etiā habent prædicta iuuamenta: sed principaliter sunt pro lacte gene- rando: ut nutriatur eo nouiter natus/ usq; quo possit deglutire cibū solidū: & lac est proportionatū nutriti/ nouiter nato/ q̄a fit ex sanguine a quo prius nutrebat in ventre. Passiones omniū modorū patiuntur.

VENTRIS MEDII

De Musculis Pectoris.

29

Visis & notatis prædictis/potes excoriare cutē totius pectoris/relinquendo Musculos in loco suo/& scindere Mamillas:ut uideas eius substantiam/maxime carnem/in qua sunt venę & arterię per totū dispersę:& videbis Papillas habere plura foramina exigua valde/a quibus exit lac/ad quę foramina:secundum aliquos terminantur extremitates venarum prædictarum/per quę exit lac:& secundum alios/lac exit a spongiositatibus carnis Mamillę terminatis ad foramina papillę:& non a venis immediate:utrūq; est p̄e.

His visis/notabis in pectore multos Musculos/qui mouent pectus voluntarie:quis etiam pectus naturaliter moueatur.s. ad motum cordis & pulmonis/ut in nostris cōmentarijs diximus/quorum aliqui sunt exteriores/alij inter costas/& alij intra pectus.

Exteriorum duo sunt sub furculis superioribus/continui cum costa prima/qui ad caput spatulę tendunt:& cum istis unitur vnum aliud par:cui⁹ unūquodq; impar/est duplans primum par:& faciens ipsum in duas partes/pars cuius superior continuatur collo:& ipsum mouet/inferior vero pectus mouet:& hoc par/continuatur cum uno pari/quod est cōtinuum cum quinta & sexta costa.

Postea est aliud par in concauo spatulę/continuatū cū vno pari veniente a sphōdilis vsq; ad spatulam/& in isti omnes sunt sicut vnum par: qui continuantur cum costis posterioribus.

Postea est aliud par/ortū/a sexto sphōdili colli:& a primo & a secūdo superiori sphondili pectoris/continuatū eisdē costis:& isti muscoli sunt omnes dilatantes pectus.

Postea est vnū aliud par/sub radicibus costarū superiorū extensum:qđ descendendo vnitur cū suis extremitatib⁹ vni pari/quod est circa furculā inferiorē cōtinuatū cum musculis longis abdominis/supra quod par/sunt duo paria/quę ipsum cooperiunt/& isti oēs cōstringunt pectus.

Musculi vero intra costas/sunt dilatātes & cōstringentes/inter se differentes in opere:& hi q sunt inter costas:inter costā & costā sūt quatuor.s. Musculi duo versus exterius/& duo versus interius/quos leuiter separando cognosces per incessum suorū villorum/primi duo superiores/habent villos transversales:& dilatant pectus, Secundi vero inferiores habent villos latos:& sunt constringentes.

Musculi vero intra pect⁹/est solus vnus.s.dyaphragma seu septūtrāsuersū qui cū qesit/cōstringit pectus/p accidens tñ:& cū mouet/Dilatāt illud/morus tamē dyaphragmatis/est cōpositus ex voluntario & naturali.

Numerus quorum in totum est/centrum & quinq; muscoli / exceptis

DE ANATOMIA

C Numerus quorum in totum est/centum & quinq; musculi / exceptis Musculis prædictis dorsi:& colli.s. duo primi sub furculis superioribus:& duo alij continuati cum quinta & sexta costa. Postea Musculi duo a cōcauo spatulæ venientes continuati costis posteriorib⁹ / postea duo a sexta spondili colli:& a prima:& a secunda pectoris eisdem costis continuati. & isti sunt octo in totum/omnes dilatantes. Sunt etiam totidem constringentes/excepto dyaphragmate/quod etiā dilatat.

C Et de constringentibus primo sunt duo sub costis superioribus : & duo circa furculam inferiorem/supra quos/sunt quattuor alij eos cooperientes/qui omnes simul cum dyaphragmate/sunt decem & septē. Postea sunt inter. xxiiij. costas. xxiij. spatia : & pro quolibet spatio sunt quattuor Musculi/qui sunt in totum inter costas. lxxviiij. & simul cū. xvij. prædictis faciunt numerum centū & quinq; musculorum.

C Sed vt ista omnia bene videantur/excoriandæ sunt etiam spatulæ:& dorsum:& primo videbis musculos exteriores / secundo musculos inter costas. Dyaphragma videbitur inferius loco suo:hæc tamen latius a me sūt dicta in cōmentarijs super Mundino.

C Aduerte lector q̄ motus pectoris sunt quattuor.s. exspiratio violenta/ & inuiolenta:& inspiratio inuiolenta:& etiam violenta / quibus obediūt Musculi prædicti.

C In motu inuiolento inspirationis/seruiunt Musculi inter costas dilatantes pectus/seruiunt etiam ei/motus cordis & pulmonis. Dum enim dyaphragma mouetur/trahit pulmonem/qui ut clibanum aere repletur/adiuuante motu cordis dilatatiuo:& pectus dilatat. Istum motū/adiuuant etiā duo primi musculi qui sunt iuxta furculas superiores:& iste motus est mixtus ex voluntario & naturali:naturali vincente.

C Ad violentam autem inspirationem/concurrunt cū prædictis/omnes alij musculi pectus dilatantes/simul cum dyaphragmate:& istæ motus est etiam compositus ex naturali & voluntario/voluntario superante/stāte valitudine cordis.

C Ad motum autem inuiolentum expirationis / concurrunt (leuiter tamen) Musculi interiores costarum/& omnes alij musculi cōstringentes / sed principaliter hic motus est naturalis / quia fit a corde & a pulmone / ad expirationis vero uiolentum motum / iuuant / cor & pulmos sed principaliter iuuant omnes musculi constringentes : & etiam Musculi Abdominis.

C Ex prædictis / patet colligantia musculorū pectoris/& figura:situs & quātitas:& eorū substantia. Numerus est dictus. Cōplexio sua est calida & humida,iuuamenta dicta sunt,Passiones omniū modorū patiuntur,

De Ossibus Pectoris.

Ossa pectoris non sunt unum continuum sicut in capite: sed plura contigua / vt possint dilatarī / quæ sunt ante & a lateribus / proprie sunt ossa pectoris: sed quæ sunt posterius: sunt magis appropriata dorso / ossa pectoris lateralia / a latinis dicuntur costæ / Diætæ græce pleura seu pleuron: & chondron: Numero sunt, xxiii, duodecim in quolibet latere / De quibus decem inferiores / ab utroque latere quinq; græce Roas dictæ: alijs sunt breuiorēs: & parum ossosæ / sed cartilagineæ / quæ a latinis mendosæ & incompletæ dictæ sunt: superiores vero completæ & integræ sunt: & vocantur veræ costæ / quæ in quolibet latere sunt septem: quibus continuatur utrinque os pectoris prædictum: quod os in medio est durum: & uersus costas cartilagineum, s. q; inter os pectoris & costas est cartilago.

Hoc os secundum aliquos / est ex septem ossibus compositum / quibus utrinque vniuntur septem costæ ueræ: & secundum aliquos alios est ex quindecim: scilicet septem in quolibet latere: & vnum in medio: & secundum alios est ex, xxj, s. ex septem in medio: & utrinque ex septem cartilaginibus: quibus vniuntur costæ vere.

Sua figura est lunata. Sua substantia: & quantitas: & situs patent costæ colligantur duodecim primis sphondylis infra collum: & ossibus pectoris prædictis: & pāniculis eas regentibus. Sua complexio frigida est & sicca. Sua iuuamenta patent. Passiones omnium modorum patiuntur.

Suam anatomiam optime videres: si in vno individuo eis solis vacares: non habendo respectum membris spiritalibus.

De Pleura Pāniculo.

Inter membra continentia / ponitur panniculus immediate costis & ossibus pectoris herens / qui dicitur Pleura cuius substantia est nervea / dura & subtilis / a qua oriuntur panniculi membra in isto ventre immediate tegentes. Sua figura est plana / extensa per totum in circumferentijs pectoris: & etiam circa Dyafragma versus suum superius extenditur per totum ipsi firmissime herens. Sua quantitas ex prædictis patet occupat totam concavitatem pectoris / excepta certa parte anteriori eius / quæ occupata est a mediastino.

Numerus / & etiam situs / & colligantia: & sua complexio patent. iuuamenta sunt vestire & tueri membra pectoris: & ligare sua ossa inuicem: & mediate inter ossa & membra contenta in pectore / ne molle ledatur: a duro valde. Passiones omnium modorum patitur. Istum panniculum non videbis perfecte / nisi incidendo costas aperias pectus eo modo quo infra dicitur.

DE ANATOMIA

De Septotransuerso seu Dyafragmate.

VIsis partibus cōtinentibus/cōtēta occurrunt:& primo est videndus musculus pānicularis dyafragma dictus. Secūdo pānicul⁹ mediastinus. Tertio pāniculus capsula & receptaculū cordis dictus. post ista mēbra/videbitur cor:& residuū contentorū in pectore.

Dico ego quod intra corpus/inter ventrem Imū & Medium/est certa substantia pānicularis & carnea/dorso circa duodecimū spondilū alligata/quē dorso ante versus alligatur/semper extremitatibus costarū mendo sag⁹ vsq⁹ quo terminetur & alligetur extremo furculæ inferioris pectoris:& sic diuidit mēbra naturalia a vitalibus:& hoc mēbrū nominatur septū transuersum:& Paries:& Phrenes:& Dyafragma:& Gal.in libro de voce & Anelitu vocat percordiū:quod est musculus & nō pāniculus: fungitur tamē officio panniculi/in tuendo cor:& mēbra superiora a vaporib⁹ olidis/elevatis a mēbris nutrimēti/sua pars carnea/est ad extrema ei⁹:& sua corda/est in ei⁹ cētro/pulmoni vnita/qa hēt cū tali situ/illum mouere.

Huic versus superi⁹/p totū alligat⁹ Pleura:& eodē modo inferi⁹ si phac est ei alligat⁹/pforat⁹ versus dorsum/a chili vena ascendēte/a qua in ipso/vna a Dextris/alia a sinistris/remanent duę venę ipsum nutriētes/pforat⁹ ēt ipsum versus dorsum/Aorta arteria descēdens:& Gula seu Meri/quę versus ventrē inferiōrē alligatur ventriculo immediate.

Sua figura & quātitas patet/sua substātia/& colligantia/& situs dicta sunt. Alligat⁹ tñ p paruas arterias cordi:& cerebro p tria paria neruorum: quorum duo veniunt a Nuca:& vnum a cerebro/& isti apparent interdum notabiles.

Sua cōplexio est calida & humida. Iuuamēta sua sunt pro parte dicta. Gal.tamen dixit in ipso esse originē respirationis & omniū virium corporis:& hęc iuuamenta ipse inuenit primo. Iuuat etiā in expellēdo a ventriculo/& ab intestinis/& a matricē aliqua sua cōtēta: prouocat etiā risum: secundū aliquos mōuendo mentē pręter voluntatē in titillationibus.

Passiones omnium modorum patitur:sua solutio est letalis.

De Mediastino.

Post Anatomia Dyafragmatis/occurrit pāniculus mediastinus/sic dictus/quia diuidit cassum pectoris secundū longū per medium: alia etiā habet nomina:ad quē videndū:primo a Dextris & sinistris separa ossa pectoris a costis:taliter ne ledas contenta in pectore separa etiā dyafragma ante versus ab ossibus pectoris:& videbis istū panniculū ab imo ad summū:& ab ante retro/diuidere pectus.Sua substātia est pānicularis:sua figura/& quantitas patet:situs est dictus:numero sūt duo panniculi/versus anteri⁹ Norabiliter distantes/habentes in se notabilē

vacuitatē: sed versus dorsū apparet un⁹ solus/colligat pleure/a quo fm aliquos orit: colligat ēē dyafragmati: & dorso/& pulmōi/mediatē pāniculo a pleura orto: colligat ēē meri teste Auic. & ēē ossib⁹ pectoris: colligat ēē cerebro p nervos/cordi p arterias: hepatis p venas. Sua cōplexio est frigida & sicca/sua iuamēta lūt diuidere pect⁹ & pulmōē p mediū/vt si cōtingat vni patri nocumētū/ne cōtingat alteri: tūc et etiā furcas superiores: ab eo etiā fit cōseruatiō caloris cordis. Passiones omniū modorū patitur.

De Capsula Cordis.

VIsis prēdictis/Debes eleuare ossa anteriora pectoris separādo ea a parte anteriori pāniculi mediastini: quē dimitte in loco suo vsq; quo vidisti Anatomiā pulmōis. Eleua etiā vtrinq; costarū sūmitates/vt locū amplū habeas pro alijs vidēdis: & in ista sectione bene cōsiderabis ossa pectoris: & etiā pleura: totū tñ dyafragma in loco suo vbi potes pmitte alligatū: maxime dorso: vt videāturnerui ad eū venientes a superioribus: & vt videatur gulę siue meri cū ipso colligantia.

Istis eleuatis/videbis pulmōē/i medio cui⁹ est vn⁹ pānicul⁹ mediastini no alligat⁹ q est dur⁹ & grossus/vt meli⁹ tueat Cor ab extrinsecis: figura cui⁹ est sicut est cōtentū ab eo viscus/cor noiātū/q cōcauus est: & similis marsupio: & ideo dī capsula: i quo est cor ipsum/& Aqua in notabili quātitate/ipsū irrorans: & phibēs ne exsiccet a forti calore/quē si exausta sit cardiacus morb⁹ efficit: quo aīal ad tabē pducit: vt contigit simiq; Gal. hac capsula est valde sensibilis: & forte cōpletīue primo genita corde. Substantia/situs/figura: & iuamēta sua dicta sunt: Numero est vn⁹: quātitas patet: colligat radicib⁹ pānicularib⁹ cordis/& pleure/& mediastino / & dyafragmati: p pelliculas suas: hepatis p venas/Cordi p arterias: Cerebro p nervos. Sua cōplexio innatā est frigida & sicca: influens vero calida/ quia cordi proximus. Passiones omniū modorū patitur.

Prēdictā capsulā/& mediastinū/& dyafragma/dimitte i loco suo vsq; quo vidisti Anatomiā neruorū Descendentīū: qui Descendendo ad ventrē inferiorē/mittunt ramos ad prēdicta mēbra: vt dicetur infra.

De Corde.

Post Capsulā occurrit Cor: in cuius Anatomia & etiā pulmōis: & etiā aliquarū capitū & colli partiū propter ipsorū artificiosam compositionē & operationē vberius procedam.

Cordis enim Dignitas alijs particulis prēualet. Omniū. n. membrorū est principalissimū: & dicit sol micocosmi. Alia. n. mēbra suo spiritu illuminat Huic enim est prēcipu⁹ calor/palpitāt certe: & quasi aīal motū hēt. Ideo nascētib⁹ primū i vtero formati fert: Deinde cerebrū & hepar/tardissime vero (vt aliqb⁹ placet) oculos: sed hos primo mori/cor vero vltimo: solū

DE ANATOMIA

hoc membrū vitij nō maceratur: nec supplicia vitæ abstinere: sed lesū notabiliter illico mortē affert: & cæteris corruptis vitalitas in eo durat: & propter hoc non decolatur animal: In cuius corde reperiatur nocumētum sicut est in alijs particulis.

¶ Animalia enim quibus cor parū est/audacia sunt: pauida vero sunt: quibus est pergrande/ut proportione Muribus/Lepori/Afino/Ceruo: & omnibus timidis/aut propter metū maleficis: magnū tamē cor multo spīritu pollens/audaciores cæteris reddit.

¶ Hirto corde nasci quosdā homines fertur: & hi sunt alijs audaciores fortioresq: ut in exēplo est Aristomenes Messanius qui, ccc. occidit Lace- demonios: & ipse cum uulneratus captusq: tandem per vulpium cauernā fugiens euasit: itē captus/audax aufugit: terrio laqueis aprehensus/Lacedemonij pectus dissecuere causa virilitatem eius videndi/hirsutūq: cor eius repertū est. Cor itē est omnibus animalibus septūtransuersum & sanguinem habentibus teste Arist. ij, De hysto, c. xv. in aliquibus tamen præ sua exiguitate cerni nequit.

¶ Situs cordis in medio pectoris est intra pulmonem/homini tantū cum sua ima parte ad leuam papillam Declinat/ne obuiet ossibus pectoris/nō carinatis vt in brutis: sed in latum compressis.

¶ Figuram habet pyramidalem/gibbā tamen/non talem principaliter: quia sit calidū ignis sequens formā: sed quia est/mixtū perfectū animatū possidet formā operi suo competentem.

¶ Sua summa pars qua superiora petit & dorso alligatur lata est/& hæc pars est nobilior partiū cordis/quia mediantibus duobus orificijs arteriarum sinistri lateris ab ista parte venientibus cōseruatur uita animalis: Ima vero in acutū se colligit/exitq: pene in mucronē: & i anteriora est eminēs.

¶ Sua pars etiā gibba superiora pectoris spectat: & est talis forme: ut sua fabricatio superior & inferior sit bona: & non sit in ea superfluitas / apta impedire suū continuū motū/& ut in eius cuspide sit aggregatū ad punctum unū/ut illud q: leditur tactu ossium/sit minus partiū eius/vt minorem suscipiat lesionem.

¶ Sua substantia/est ex carne simplici/ubiq: solida/habet autē sui mucronis & partē eius sinistrā spissioris carnis/ut spiritū ibidē locatū cōseruet:& vt sua grauitate equipolleat ponderositati sanguinis in dextro vētriculo cōtenti/cuius parietes sunt leuiores sinistri ventriculi.

¶ In suis cauis/sunt ligamenta plurima alba/carunculis/multis ibidem existentibus:& pelliculis siue ostiolis venæ chilis: & arteriosæ venæ alæ ligata.

¶ Cor etiam subtili firmag: inuoluitur membrana cū pinguedine quas

dam/quæ ipsius substantiam & calorem conseruant corroborantq; & ex-
ficati ipsum perhibent.

In summo eius vbi dorso heret/sunt duæ pelliculæ/rugosæ & conca-
uæ dictæ auriculares/quæ sunt domicilijs seu ventriculis eius/Dextro.s.
& sinistro vnitæ/eius spiritum & sanguinem superfluentem tanq̃ bonus
oeconomus accipientes & cōseruantes/& postea in necessitatibus red-
dentes.

Istas auriculas ordinauit natura /ut sanguinē & spiritū interdum in
corde superfluentem susciperent supplētes uices magnitudinis cordis/
per quā occupasset aliorū membroꝝ sibi vicinium loca.

Sua etiā magnitudine fuisset graue motui ineptū:& sæpe etiā si esset
magis valde:propter spiritus & sanguinis penuriam esset vacuū:& cō-
sequenter debile:ut est in timidis animalibus magnum habentibus cor.s.
proportionē sanguine & spiritu vacuum.

Eiūs radices sūmo ipsius sunt alligatę/quę solidę sunt ac duræ & quasi
cartilagineę/vt super his sit agilis suus cōtinuus motus.

In corde etiā sūt inuli multiformes:& diuersimode locati/ut cōtinuos
& fortes sustineat motus:qui sunt naturales:& non voluntarij:& ideo in
eo nō est lacertus aliquis.

In summa parte eius p̃ exterius/est vna vena a chili orta/oblique ver-
sus mucronē vndequaq; ad minima se ramificans/quę ipsum nutrit.

Ibidē etiā sunt duæ pulsantes venę/ortę ab aorta p̃ exterius discurren-
tes/una ē eodē situ quo est nō pulsans p̃dicta/quę ipsum viuificat: Alia
in sinu dextro spargitur:& ei virtutē vitālē affert:sanguinē etiā ibidē cō-
tinue intrantē cōcoquit & viuificat:& ista mediante/p̃ chilim hepar ī sui
gibbo euentatur:& vitalitatē propriā conseruat.

Sinū triplicem seu cauū alias domiciliū vel ventriculū possidet:dex-
ter est sinistro maior:& sinister vsq; ad extremitatē suā cuspidis pertuenit.
Dexter autē sub illo modicū finitur loco.

Inter istos/est paries densus & spissus/a Gal.Dyafragma dictus: ī quo
sunt foramina plura parua/a dextro sinu ī sinistrū tendētia/latiōra a quo/
q̃ ad quē:ista foramina dilatantur dum abbreviatur & aperit̃ cor:& con-
stringuntur dum elongatur & constringitur/hinc sanguis subtiliat̃ & p̃-
paratus a dextro in sinistrū meat/vbi in spiritū vitālē cōplete mutatur.

Hæc orificia/a medicis habentur pro sinu medio:istū sinū teste Auic.
Gal.vocat foucā & meatū:& non ventrē/vt sit receptaculum nutriti-
quo nutritur cor:quod nutrimentum est spissum forte simile substantiæ
ipsius:& est minera spiritus generati in ipso a sanguine subtili:& sūddit
q̃ temperatior sanguis est in medio ventre,

DE ANATOMIA

CDexter vero sinus/in ei⁹ summo duas h^{et} venas/vna q^{ue} cui⁹ tunica simplex est/est ceteris venis maior/a iecinare veniens chilis/& cōcaua:& audax ascendēs dicta.& hęc p^{er} grādis ē: q^{uia} oīb⁹ alijs venis intra cor & est sanguinē tribuit: ab eis nihil suscipiēs:& iō pl⁹ de sāguīe ī cor ducit q^{uod} reducat. Est ēt p^{er} grādis: vt pluries multū fluentē & refluētē cōtineat sanguinē:& vt est breui spatio cordi afferat: vt cōcoqui possit cōmodius ab eo.

CHic sanguis sic coctus tripartitur/vna pars ex subtili bilioso minor c^{eteris} ad pulmonem nutriendum vadit.

CAltera p^{re}dicto maior & subtilior per dyaphragmatis foramina ad sinist^{rum} vbi spirituat^{ur} sinum tendit.

CReliquū vero eius/nō sic subtilis:& q^{uod} ēt lōge plus ceteris ē/pluries in dextro sinu ingressum & egressum: vt integre coquatur/& vitalitatē suscipiat p^{er} eandē chilm ad oēs animalis p^{ar}tículas transit:& eas nutrit.

CAuicēna tñ ponit quartā partē in ventre medio/quā dicit esse temperatā/sed hęc est oculis meis incognita/forte q^{uia} in pariete medio cordis penetrat sanguis eū nutiens:sed transit in substantiā nutriti/quia ibi non est sanguis extra venas iudicio meo/nisi in ventre dextro & sinistro.

CHuius venę sumū orificiū/cordi terminatur/ dū cor dilatatur/& trahit sanguinē apitur:& dū cōstringitur eū expellendo claudit:sed nō integre/quia pro parte remanet apertū. Ideo semp in eo tāq^{uam} thesaurū & caloris minerā natura retinet aliquāferuentis sanguinis portionē/qui denuo ad uenientē sanguinē in sui naturam mutat ei se vniendo.

CEt hoc orificiū aperitur & clauditur a tribus pelliculis nerueis seu ligamentilibus/quarū color est alb⁹ ad parietes p^{re}dicti sinus p^{er} ligamenta alba & solida/suis extremitatibus superioribus alligatis.

CIstę pelliculę ostiola noiata/apiunt ad intra sinū integre/cedētes sanguini intranti:& clauduntur ad extra/nō integre tñ. Et istę pelliculę solidę & durę sūt: pariē & pelliculę arteriosę venę ne ī magnis & cōtinuis cordis motib⁹ eis aduēiat disruptio: q^{uia} alligāt ī suo summo ligamētis eas cōtinue extē

CPelliculę vero Aortę arterię/& venę arterialis/sunt istis miⁿⁱ (dētib⁹), nus durę/q^{uia} p^{er} ligamēta aliq^{uod} nō extēdunt:& iō disruptiōis timore carēt.

CAlia vena ad pulmonē vadit/ hui⁹ nomē ē vena nō pullans/siue geta. Dī ēt vena arterialis:& dicta ē vena/q^{uia} portat sāguinē ad pulmonē nutriēdū:& dicta ē Arterialis/q^{uia} duas possidet tunicas/vt sit fortis & cōpacta p^{er} sāguinē biliosū & subtilē in ea manātē:& ne rūpat p^{er} ei⁹ cōtinuū motū: in cuius orificio sūt tres pelliculę/siue ostiola/intra sinū se integre claudētes:& extra se apiendo/exeunti sanguini cedētes: in dilatatione cordis claudunt integre/ne sanguis ad pulmonē regurgiret: in cōstrictiōe vero aperiantur:& hērēt parietib⁹ venę/nec alibi vt primę p^{er} ligamēta sūt vnitę.

CHæc suba ē pānicularis: Sua figura ē siliis vacuitati q̄ est in līa. Cū ideo vocātur ostiola. C. formia. Habent ēt illā formā circularē quā hēt vnguis humanus/ quæ pelliculæ cū sua parte circulari alligātur corpori venæ.

CSinister vero sinus alijs nobilior (q̄a ei primo famulant̄ Dexter & medius: & ēt pp cōrentū spm̄ alijs p̄ualet) in eius sūmo duas hēt venas: vnā magna chili p̄dicta nō multo minore: quæ est velut stipes ad totū corpus distributa/ & hæc est pulsans: & bitunicalis/ cuius spissitudo teste Erofilo/ ē sexcupla ad venā: & hæc dī arteria aorta/ & magna: cui tūnica īterior durior ē exteriori: q̄a obuiat p̄cussioi & substantiæ spūs/ cui? intēdit custodia.

CIsta ad totū aīalis corpus vitalē spm̄ ducit: & illud in vita conseruat.

CPer istā enī arteriā dicebat Gal. oīa mēbra pulmone excepto/ inspirāt & expirāt/ ne eorū vitalitas suffocet: venæ autē/ velut repositaria cibi sunt/ dyastolari neq̄ systolari indigentes: & ideo earū corpus/ est subtile/ porosum & lene. Pulmo autē inspirat & expirat pp motū cordis & pectoris.

CHæc Arteria seu Rami sui rari sūt sine chili sibi socia: & Aorta ascēdēdo parē supra cor bipartit̄/ vna pars obliquat̄ īferi? & descēdit/ q̄ in pectore & ī imo vētre vsq̄ ad pedes a se multas emittit fibras: & eorū mēbra viuificat. Sub isto Ramo inferi? obliquato/ ascēdūt a sinistris neruis vocis/ q̄ dicūtur reuerfui: & hic locus dī flexor & girgilius/ de quo alibi dicet.

CAlterā pars ascēdēdo circa pulmonis prē & glādulā timū/ summū pectoris/ brachia/ collum & caput/ ac eorū partes vitalitat & spiritu replet.

CEt semp illæ arteriæ/ quæ sunt alligatæ venis/ p multos poros siue fibras paruas inuicē vniunt̄ seu coactomant̄: & vena imbibit arteriā: & econtra. Arteria Venā: & a Venā in arteriā trāsit sanguis: qui ibidē spirituofatur in necessitatib?: & ab arteria in venam trāsit spūs vitalis cōcoquēs sanguinē ei?: & ipm̄ cōseruās in sua virtute: Tunicæ ēt earū nutriūtur & viuificātur ab earū cōtento: & hæc arteria supra cor est minor q̄ infra teste Gal. xvi. de vtil. c. xi. & facta est talis: quia a corde infra sunt plures animalī paritūculæ q̄ supra ipm̄: & tanto est maior hæc arteria descendēs ascendente p dorsum/ quanto & multitudo inferiorū particulā excedit superiores/ & in hoc cognoscitur nō parua naturæ iustitia: venæ chilis descendens debet etiā esse maior ascendente propter eandem causam.

CIn huius pulsantis venæ orificio q̄ auritium dicitur: sunt etiā tria ostiola. C. formia/ eo tempore & eodē modo se aperientia & claudentia/ quo aperitur & clauditur vena arterialis.

CAlia est in isto vētriculo vena nō pulsans/ sed quiera/ arteria venalis dicta: & dicta est arteria/ quia portat & reportat spm̄ sine aerē ad cor: & a corde ad puimonē/ a quo extra pectus mittit̄: & dī vena/ q̄a simplicē tunicā possidet/ in huius orificio sunt tantū duæ pelliculæ/ seu ostiola: eisdem

DE ANATOMIA

modis alligatę & incōpletę: ac se aperientes & claudentes in cōdis Dilatione & cōstrictione: qbus faciunt ostiola in orificio venę chilis existentes. Hęc etiam arterialis vena/plus ad cor portat de aere q̄ extra ducat/ quia ex sanguine & aere ab ipso introducto/ spiritus generat̄ vitalis: qui per Aortam ad omnes animalis particulas transit.

¶ Ex p̄dictis/ cordis colligātia: & cōplexio ac ei⁹ iuuamēta parēt. Sua q̄ritas est cōspicabilis: Numero est vnū: licet iā sit repr̄tū cor simi; hęc duo capita p̄digiose r̄n: fert̄ ē in paphlagonia bina pedicibus corda esse. Ei pōt accidere omne genus morbi: illos tamen nō patitur si diu durant.

¶ De Pulmone.

Vllo corde occurrit pulmo/ flabellū/ & vētilabrū/ latine dictus/ & gr̄ce pneumon: Hic. n. est spirādi artifex/ & aeris officina: vñ aliter aīa: sicuti cibus corpus/ hic circa cor/ pectoris cōcauum replet qnq̄ suis penulis/ siue lobis: quę duę sunt a sinistris: & tres a Dextris magnę: ex istis trib⁹/ vna est alijs minor/ dorso herēs quasi in medio/ quę paruas hēt fistulas: sed nullū fere motū: & hęc est culcitra ascendenti chili/ & iuxta illā penulā versus superius est etiā certa adnosa caro quę est simul cū p̄dicto lobo culcitra seu stragulum p̄dictę venę: & hęc caro est notabilis magnitudinis/ & ab auctorib⁹ vocatur Mox & Timū: & a vulgarib⁹ nominatur Animella & laticiniū: & est in cibarijs vsitatis saporosi gustus/ maxime illa quę reperitur in Vitulis & hedis lactantibus.

¶ Pulmonis substātia/ mixta ē ex carne rara/ leui/ leni/ & rubea ad albedinē declinās/ silis sanguinis coagulatę spumę: & ex trib⁹ vasis seu fistulis/ p̄ oēs ei⁹ p̄tes irretitis: eodē mō quo i hepate sunt rami venę chilis: & forte: hęc cōpositio/ est fauo mellis/ & ēt spōgię similis: ideo ē sanguinis: & aeris capax. Est. n. pulmo/ ceu quoddā prōptuariū aeris ad cor/ ambobus motibus/ Dilationis videlicet & cōstrictionis/ famulari aptus.

¶ Sua quidē caro rara est: vt in eo cōtinue multus sit sanguis & aer. Multitudinē sanguinis indicant duo vasa/ in ipso/ illum cōtinentia/ quę in pulmone sunt maiora q̄ in alio mēbro sibi pari/ corde ac hepate exceptis/ in quibus vasa sanguinē cōtinentia/ maiora sunt/ non propter se quidē: sed quia omnibus membris spiritum & sanguinem tribuunt.

¶ Hic sanguis/ in pulmone est multus/ q̄a pp motū cōtinuū resoluitur ex eo abundans copia/ cui multitudo resistit continue/ & est subtilis: vt cito ad omnes pulmonis penetret partes: ad eū nutriendū: Et etiam subtilis/ vt leuis sit ne grauitate impedit pulmonis motum.

¶ Multitudinē etiam aeris in ipso semper esse indicat animalis longa in aqua absq̄ suffocatione submersio: & longę ac continuę vocis & flaminis emissio/ ab acceptione noui aeris impediens/ aut cū quis eū abhorret pp

foetore vel alias causas. Hic tñ aer in submersionibus & in foetorib⁹ p̄dis
ctis cōseruat in ore & in faucib⁹: adiuuantib⁹ Tonsillis cū suis pelliculis.
¶ Huius aeris cōtinue attracti iuuamentū/est vt ab eo prius alterato cor
refrigeret & cōtempet in necessitatibus: & etiā vt euentetur cor ne suffo
cetur: eius etiā vtilitas/est vt ex ipsius nō modica parte/generentur spūs
pro esse & bene esse necessarij: & iuuamentū expulsionis attracti: super
fluentis callidi & fumosi/est ad introitum aeris minus callidi/in pulmone
prius/ & in membris per quā meat alterati.

¶ Hic fumosus aer/tāq̄ supfluitas spūs adusta ppulsantē venā: in trachea
ramis pellitur in cordis cōstrictione: & hinc postea adiuuāte pulmonis si
stolatiuo motu/per tracheam: & per nares & os/exit ab animali.

¶ Aer vero ingrediēs ad cor alterationis hēt initium/ in narib⁹: in ore/in
faucibus/in trachea/ & in Ramis ipsius dispersis in pulmone/pari ordine
quo nutriēs ex cibo & potu habet in ore/ in gula/ & vētriculo/ac hepate.

¶ Pulmonis enim in aere alteratio/cōparat hepatis alterationi in chilo/
ab hepate.n.ex chilo fit sanguis: qui integrā in corde cōcoctionē suscipit/
a pulmone vero pręparatur ex aere spūs/qui vere in corde vitalis fit/hic
supiora petens/in mirabili rete/seu in minimis arteriaꝝ ramusculis iuxta
cerebrum iterū alteratur: inde cerebri intrans ventres/integre vere ania
malis spiritus efficitur/qui lucidus/leuis/ & purus/est spiritus.

¶ Caro etiam pulmonis leuis est/ne ipsius mortū impediāt: est etiam le
nis: vt eius vasa a ruptura tueatur: & est rubea/clara/ad album declinās/
propter aeris dominium super illud: quo nutritur: & etiam propter eius
frigiditatem.

¶ Hanc pulmonis substantiā/velat pāniculus rarus/ex plurib⁹ mēbranis
a suis fistulis/ & a pāniculis pectoris enascentib⁹: quo mediante sentit.

¶ Pulmonis fistulæ sunt tres: vna ipsarum/sicut & aliæ/semper minuēdo
/ ad omnes eius partes/vsq; ad inuoluentem panniculum inclusivē/a
faringa seu epyglotti per partem anteriorem colli gulæ vnita descendit:
hæc est dura: & semper aperta: ac etiam alijs maior: & est ex plurib⁹ char
tilaginib⁹ cōposita: quæ quilibet vna est iuxta aliam per pānicularia li
gamenta vnita: & hæc vocatur trachea: & aspera arteria: & laringa: &
bronchium: suæ cartilagine in pulmone integræ sunt: & etiam annula
res: in collo vero sunt incompletę: & .C. formes: A sua magnitudine & fi
gura/iudicatur in earum sereaturan vlcera sint: in pulmonis partibus ex
tremis: vel medijs: vel in collo.

¶ Inter has cartilagine/ & in tota trachea intra & extra est panniculus
medię substantiæ: perfecte circularis: faucibus & ori alligatus: in quo sunt
villi: tracheam elongantes & abbreviantes: in pulmonis motibus.

VENTRIS MEDII.

Chulus panniculi iuuamenta: est etiam has cartilaginez tueri ab xtra-
neorum ingressu: & egressu/est etiam uocis lenitiuus.

Chec fistula nō sanguinē: vt aliq: sed solū aerē ducit: p hāc ēt solā/extra-
nea in pectore cōtenta expurgātur: ingressā ipsam tempore dilatationis
pulmonis per panniculū Rarū ipsum inuoluentē. Ideo fit/ad os/ & extra
sanici ac alioꝝ extraneoz: non molestato corde expulsio.

Chec fistula etiā/inter alias/sitū mediū possidet: A dextris eius est vena
quieta/a sinistris vero/vena pulsans. Pulsans tñ i aīnōra extra cor īmedia-
te pulmōis substātiā īgredit/ ne pp ei⁹ motū/ qā subtilis est soluat: Nō pul-
sans vero vena/ qā bitunicalis est & valida/nō īmediate pulmōē īgredit/
sed circūdans prius tracheā/i posteriora tendens pulmōē etiā intrat.

CIn hoc soloviscere nō sine cā pulsans vena cū nō pulsante substātiā cō-
mutauit. Nō pulsans. n. vena arterialis dicta: i alijs mēbris simplex/ i pul-
mone bitunicalis ē. primo ne rūpat pp ei⁹ cōtinuū motū/secūdo ut etiam
sanguinē subtilē cōtineat/pulmonis carnē: & etiā tracheā cibantem.

CPulsans vero Vena/arteria venalis dicta/simplicis est tunica: in motu
agilis/vt breui spacio dilatationi & cōstrictioni seruiat/hēc aerē ad cor du-
cit: & educit/in ista est ēt spirituosus sanguis: vt aliqb⁹ placet/ēt pulmōē
nutriēs/magis tñ eū vitalitans/sui rami vniunt/seu coactomāt cū ramis tra-
chee: p quos pulmo cordi aerē dat/cor vero nō īgratū/uitā ei & nutritio.

CHuius vengrami/adeo angusti sunt: ut p eos nō penetret (nē donat.
ad tracheā sanguis: Et ideo aeri sunt puij/ & sanguini inuij/q si notabiliter
apiant/ab eis ad tracheā fluit sanguis: & forte/ut aliqb⁹ placet/a ramis nō
pulsantis venae/etiā in tracheā fluit sanguis/quo fit sanguis sputum/absq
pectoris venaz solutione: Vena tamē pulsans ad hoc magis apta est.

CVnūquodq; p dictoz vasoz/in primo pulmonis īgressu in qnq; diuidit
ramos/p oēs eius partes semp minuēdo: & ramos multiplicādo: Duo sunt
in sinistris: & tres a dextris/quoz minor ceteris/ad parū lobū/in dextro
magis dorso harentē uadit/q vt supra dixim⁹/stragulū est ascendēti chili.

CPulmonis figura/est bubalinæ vngui similis: Numero aliqui putant q
sint duo mēbra in unū vnita: taliter q apparet vnus pulmo cū qnq; lobis:
similes in duas diuisus partes: ut lesa una: altera firma maneat: i posteriori
longior est q ante/septitransuersi sequens situm: Numero est vnus/ipsius
quantitas/situs: & colligantia patent: Sua cōplexio est calida/ex parte sui
contenti & loci: accidentaliter tamē/ propter flegmata in eo existētia po-
nitur frigida: sua iuuamēta sunt prapARATIONE & latorie seruire cordi ser-
uit etiā anhelitui & uoci/pariter & loquele: & suus paruus lobus famulat
ascendenti chili, Passiones omniū modorum patitur.

De Anatomia aliquarū partiū colli & venarū pulsantiū & quietarū
ab hepate & a corde ascēdētiū vsq; ad caput & man⁹ inclusiue,

Videtur p̄dictis in partiali sectione: primo occurreret trachea
& epyglotis: & etiā gula. Hæc tñ de p̄senti nō possunt bene
videri nisi præponat aliquarū colli: & faciei partiū Anato-
mia: qbus visis de p̄dictis fiet sermo. Expedito igitur pulmo-
ne/ipsius aliquā supremā partē carneā pro vidēdo trōcho-
tracheæ arteriæ reliquū deponēdo serua: excepto qnto ipsius lobo/ qui
dorso heret. Serua etiā certā glandulā sibi propinquā: quæ mox & timū
vocatur: vt sup his videatur situs chilis & arteriæ ascendētis: qbus hæc
duo membra sunt stragulū. Cor etiā/ & ipsius capsulam/ ac p̄aniculū me-
diastinum: & vētriculum simul ac septūtransuerſum seruabis: in locis suis
propter alia de eis inuestiganda.

His seruatis melioris ordinis gratia primo de collo sermonem aggre-
dior: & dico collū esse mēbrū organicū nobile & valde necessariū homini
propter mēbra in eo contenta: quod teste Arist. iij. de partibus, c. iij. est fa-
ctum pp tracheam pulmoni seruientē & propter gulam.

Sed Gal. viij. de iuuam. c. i. dicit q̄ est principaliter pp pulmonē/ qm̄ ca-
rentia collo carent pulmone: vt pilces/ subdit tamē q̄ collum est via illoꝝ
mēbroꝝ quæ descendūt ex superiori ad inferius: & illoꝝ quæ ascendunt ex
inferiori ad supius: quæ descēdūt sunt nerui/ gula/ aliqui muscoli & nuca:
Ascendentia vero sunt venę pulsantes & quiete: & nuca cōtinet a sphon-
dilis: vt sit tuta a nocumentis extrinsecis: & illud vacuū q̄ est inter partes
venarū & arteriarū impletur p̄ glandulas ibidē existentes: & omnia ista cu-
stodiuntur a coopertorijs & ligamentis: deinde omnia teguntur cute: &
illud quod cōponitur ex omnibus istis est collū: quod est positū propter
cānā pulmonis/ per quā fit vox & anhelitus/ collum etiā in aliquibus ani-
malibus est loco manus: quia capiunt cibū ex terra adiuuante collo pro-
pter longitudinē suorū pedū. Huiusmodi vero collum nō est nisi pp cānā
pulmonis: & ipso mediante ad brachia: & ad palmas/ & ad dyaphragma:
& ad alia mēbra duce nuca tendunt nerui: & ideo pp originem neruoꝝ
fuerunt positi sphondili inter pectus & caput/ ex qbus cōponitur collum:
hæc Gal. qui tamen non dicit/ an trachea ascendat vel descendat: & quā-
uis dicat gulam descendere forte q̄ etiā ipsa ascendit/ nec suus descensus
potest probari magis quā ascensus: neq; tracheę: quia manifestū non ha-
bent ortum/ sicut venę: & arterię: & sicut nerui.

Dicamus igitur collum de p̄senti summi pro illa parte sup qua sub-
stinetur & vertitur caput/ quæ seruit ventri supremo/ medio: & etiā infe-

DE ANATOMIA

tiori mediantibus nervis a Cerebro & a Nuca descendentibus: cuius situs est ante a furculis superioribus pectoris: & posterius a supremo sphondyli costarum: & a lateribus ab humeris supra usque ad os capitis/basilare dictum: & communiter pars ipsius posterior cervix dicitur: de qua alibi fiet sermo. Anterior vero vocatur collum: & quia hoc membrum est principaliter propter tracheam / ipsa erit nobilior harum partium / propter cuius nobilitatem anatomia colli est secum ponenda: & quia trachea est pars pulcherrima: qui est de principalioribus partibus ventris medij antedicti. Ideo anatomia Colli de presenti venit cum anatomia ventris medij.

¶ Hæc pars trachea nominata / a multis dicitur Guttur / & Faringa: licet faringæ / scilicet aliquos sint venæ quæ intumescunt in magnis vocibus: & istæ venæ a Celso granges & fragitides dicuntur: & ab aliquibus sfragitides: & istæ venæ apud Arabes vocantur Guidez: & apoplectice / & somni: & ab aliquibus pensiles / & spermaticæ / & iuveniles / & iugulares / & organice: & a Gal. in libris de utilitate partium vocantur fagotides / quia sunt iuxta viam cibi: & ab aliquibus carotides siue somni. Celsus tamen solas arterias ibidem existentes vocat carotidas: a caros dictæ / quod est somnus / quia ut plurimum scilicet aliquos / in ramis istarum arteriarum fit oppilatio causam somnum / & etiam apoplexiam.

¶ Et istarum venarum / vtrinque est una immediate sub cute / quæ communiter dicitur Guidez manifesta: vtrinque etiam infra aliquos musculos notabiles colli / est una vena quæ dicitur Guidez occulta & profunda: quæ arteriæ carotidæ est socia.

¶ Istis arteriis & venis profundis vtrinque associatur vnus nervus notabilis magnitudinis / qui dicitur Descendens / a quibus vtrinque oriuntur reuerſi sui / de quibus omnibus parum infra fiet sermo.

¶ Pars etiam anterior colli ab aliquibus dicitur iugulum: & ab aliquibus gula / licet male: quia gula est via ciborum & potuum: & iugulum est ea pars quæ est immediate supra furculas superiores pectoris: Aliqui tamen vocant furculas prædictas iugulum / & clauim / & clidas / & clidia / harum furcularum extremas versus spatulas dicitur Epomis: altera vero pars versus mediū pectoris vocatur paraſagis.

¶ Notatis prædictis / occurreret post eam anatomia musculationis moventium collum & caput: sed non possumus ipsorum habere investigationem integram / nisi destruaturs istorum nervorum venarum ac prædictarum arteriarum anatomia. Ideo super his ponatur silentium: remittendo legentes ad Gal. ad Auic. & ad alios auctores. Hi enim muscoli sunt multi numero & diuersimode locati: & ideo essent cum diligentia videndi: ad investigationem quoque ipsis solis esset vacandum: quia cum difficultate anatomizantur:

& propter hoc Galixij. de vtil. partium. c. viij. vbi loquitur de istis musculis/ dicebat. Preexercitari cōgruit diligenter eū/ qui studet certitudinaliter assequi ea quę hīc dicuntur. Dicit ēt ibidē/ q̄ solus sermo nō sufficit in anatomia/ sed requirit tactus & visus. Et ideo ad p̄dictos auctores sit refugium/ q̄a soli collo & capiti esset vacandum/ in quibus sunt musculi multi/ tam circa sphondilos q̄ alibi/ qui in cōmuni anatomia videri non possunt.

Capiti enim mediante collo cū suis ossibus & musculis sunt multi motus/ quorū aliqui teste Auic. primi sunt proprii capiti/ & aliqui communes ipsi & quōq; sphondilis colli/ per quos est motus cōpositus ex declinatione capitis & colli simul/ & isti motus aut curuant antēsius/ aut posterius/ aut a dextris/ aut a sinistris/ & iter ipsos est motus cōuersionis/ seu cōductionis/ & isti musculi sunt multi & magni/ quoniā multiformis est eorum positio/ & etiā quia magnos & fere continuos habent motus/ & ideo Gal. vbi supra dicebat ipsos vndiq; circū dare caput/ quod mouēt ad quācūq; partem volueris illud Declinare: De numero ipsorū est discordia inter Auic. & aliquos sibi socios contrariantes.

Relicta igitur ipsorū partiali inuestigatione/ curem a laterib⁹ colli scindē/ Denudando laterales & anteriores musculos/ supra quos immediate sub cute notabis venam Guidēz manifestā: quā seruasti ille scā/ seca deinceps de illos musculos magnos ab aurib⁹ Descendentes oblique vsq; ad furculas superiores versus mediū pectoris/ sub quibus vtrinq; est vna glāndula ad formam quasi amigdalę: quę est replens loca vacua ibidem (inter venas & arterias iuxta inferiōrē partem epiglōtis) existentia. Et ideo equatritz partium colli dicitur: quas etiā humectat in necessitatibus: Notabis etiā sub istis glandulis vtrinq; vnā venam Guidēz notabilem: & pariter vnā arteriam sibi sociā/ quę dicuntur occultę/ & apoplectice: quarū nomina multa superius dicta sunt.

Iuxta p̄dictas arterias & venas notabis etiā vtrinq; vnum neruum/ plurib⁹ vilis cōpositū: hi nerui vocantur Descendentes/ & ab his oriuntur nerui reuersiui/ de quib⁹ infra fiet inuestigatio pulchra.

Istos nervos/ & ramos arterię p̄dictę/ & vtrāq; venā: occultā. s. & manifestā/ serua vsq; quo vidisti venas & arterias/ a corde & ab hepate ascendentes vsq; ad istū locū: ad quas videndas opator circa regionē gibbi hepatis iter reuertatur/ & ibidem notabit magnū truncū venę chilis ascendētis/ quę in suo ascensu primo perforat septū ransuersum: & ibidem vtrinq; plures emittit venulas: quarū due/ septū ransuersum cibant: alię vero/ costas inferiores/ & membra sibi vicina nutriunt.

Eius vero p̄gradis ramus ascēdēs vsq; ad cor vñq; solus/ sine arteria sibi sociā rēdit/ & p̄ istū ramū hepatis giba pars eueniāt/ & forte viuificat.

VENTRIS MEDII.

Hic ramus tripartitur/vnus quoque alijs satis minor/circa cordis radice
ces ingreditur:& per substantiā ipsius disseminatur:& ipsam nutrit.

Alter alijs maior:domicilio cordis dextro vnitus & ei copiosissime sanguinem affert.

Ab isto ramo/sem aliquos illa vena/quæ pulmonē nutrit:dicta arterialis/trahit ortum:De his tamen venis/aliqua diximus in cordis sectione.

Tertius ramus ex predictis/quæ est insignis est/a cordis regione est supra ascendit/sub quo est certa caro glandosa dicta moru & timum:& hæc simul cum quinto pulmonis lobo:qui dorso hæret/vt supra diximus est culcitra prædicto ramo ascendenti vsq; ad supremā pectoris furculā/vbi in duos hæc vena partitur ramos:a dextris & a sinistris transuerse versus spatulas tendentes,Isto est modo magna arteria dicta Aorta ascendens/tendit transuersaliter versus spatulas:& vt melius videas istas venas/& arterias deponere furculas superiores.Caute tamen ne membra sibi vicina soluas.

Istis expeditis:predictas venas & arterias videre debes:notando primos quod harum quælibet in duos partitur ramos:vnus quoque tam venæ quam arteriæ vtrinque per collum versus caput ascendit/a quibus oriuntur omnes venæ colli guidez dictæ:quas seruabis postea melius videndas.

Alter Ramus/etiā vtrinque/in quinque diuiditur partes/vnus eorum nutrit superiores costas/& vnus spatulæ locū/& vnus musculos submersos colli:& vnus penetrat in sphondilis colli superioribus/& inde ad caput transit:& istos cōcomitantur rami pulsantis venæ.

Alter ramus/oībus predictis quoniam maior/ad asellā tendit:& hic in quatuor partiū ramos/eorum vnus/in musculis supra pectus locatis qui spatulas mouet spargit:& vnus ingreditur i carne laxa:& incertis pāniculis asellæ/& vnus transit a supremo pectoris circa mamillas descendēdo versus abdomen:& hic sem aliquos nutrit ipsas:& pro parte eis portat materiā lactis:& hic in abdōne copulat (vt alibi diximus) cum vena ascendēte ab inguinibus/& a matrice ad mamillas:& de isto ramo Gal.xiiij.de vtil.c.viiij.loquitur:dicens quod a torace tendunt venæ ad hypocōdria & ad totū epygastrū:& copulantur venis/quæ ab inferioribus feruntur ad matricē colligatiā hñtes:vt quoniam in matricibus augetur aīa:illi irrigent nutrimentū:quo nato rursus mamillas infant/qua propter non cōtingit mēstrua fieri bene & lactare simul.

Alter vero ramus/predictis maior in tres vtrinque partiū ramos:vnus tendit ad musculos qui sūt i spatulis:& vnus ad musculos asellæ:alter vero predictis maior:tendit pro parte domesticā versus adiutoriū:& hic/ad puā manū vadit/hicram vocat asellaris/& basilica/quæ flobotomat/in pectoris morbis cōfert/pp suā colligatiā ppinq; ad veras costas/& ad totū pectus:hæc est vena dī a vulgaribus/vena epatis/quia est ipsi propinquior quam cefalica.

VENTRIS MEDII

33

Ex primis vero ramis/quos dixi te seruare/a qb^o fuit guidez: vtrinq; vnus ascendit: & anteq̃ multū ascendāt/in duas vtrinq; diuiduntur partes: vna earū vocatur guidez manifesta: quia est prope cutim: videri apta de facili/quē in viuō intumescit in forti voce/altera vero q̃a est infra alios quos musculos/vocatur guidez profunda & submersa.

Et guidez quidē manifesta illico cū supra furculā ascendit:vtrinq; diuiditur in duas partes/quarū vna ascendit/alia vero circa furculā inuoluitur/a qua plurimi rami enascuntur/partes sibi vicinas nutriendas & istorum ramorū aliqui iterū ascendunt:& cū prædicto primo ramo guidez manifeste iterū vniuntur/sed anteq̃ vniantur: vnus ram^o notabilis ad spatulā tendit:& per exterius sub cute adiutorij/vsq; ad parū manū terminatur:& hæc spatularis/humeralis:& cefalica vocatur/quia capite ducit propter colligantiā proximā/quā habet cū sua guidez:quē caput nutrit de ista tamen vena cephalica:& etiā de basilica:& de arteria sibi socia/dicetur latius in anatomia particulari magnæ & paræ manus.

Et guidez manifesta prædicta/vtrinq; notabilis: est immediatē sub cuti supra musculos colli/quē cū suis ramis nutrit mandibulā superiorē & inferiorē:& linguā:& caput/p exterius circa aures ascendendo.

Et aliqui volunt q̃ isti rami guidez manifeste qui sunt circa aures nominentur venę spermatice / quia dicunt ab ipsis venire sperma a cerebro & isti sunt moti a dictis Hyp.in libello de aere & aqua: q̃ dicebat quibuscūq; venę de post auriculas scinduntur eis/vltra prorsus ab omni generatione orbantur/sunt tamē aliqui qui putant tales venas esse ex ramis guidez profundæ/ qui nutriunt musculos inter primū & secundū sphondilū colli existentes/& aliqui qui dicunt Hyp.intelligere p venas ipsas arterias/quia sunt magis apte ad bonū sperma q̃ venę/ibidē tamen Hyp.dicit sperma etiā venire a toto:& Auic.xx.tertij cap.lij. Dicit quod Gal.nesciuit an incisio harum venarū faciat incurrere sterilitatem an nō:Dicit tamen/mihi vero videtur q̃ nō oportet vt sit sperma ex cerebro solo/quāuis eius fomentū sit ex cerebro/per bonā tamen anatomiam vasorū spermaticarū ellicitur quod hæc venarū post aures incisio non facit steriles / propter sperma per ipsas descendens: possunt tamen iste venę incise debilitare cerebrū taliter q̃ debite nō trāsmittet spiritū animalē pro cōceptione:& hoc magis possunt facere guidez profundæ q̃ manifeste & Arterię magis hoc possunt q̃ venę / quia sunt spiritus latiores/vtrinq; tamen est possibile.

Et Guidez vero profunda/vtrinq; iuxta meri siue gulam/ascendit infra musculos prædictos/quos secasti:& in suo ascensu emittit Ramos gulæ & musculos faringe nutriendos,Nutrient etiam musculos existentes inter

DE ANATOMIA

primū & secundū spondiliū colli: a quibus oriuntur fere aliquos uenę spermaticę ab Hyp. recitata: quę sunt post aures/De quibus adhuc sub indice lis est. Nutriunt etiam pericranēū: per ipsum ascendendo ab imo vsq; ad summū capitis: & ibi perforando cranēū/Descendunt in dura & pia matre. eis portando nutrimentum.

Ex prædicta etiā vena profunda/oritur ramus vnus/vtrinque os basilare perforans in directo commissure lamde: & sustentatus a dura matre ascendit vsq; ad capitis summū: & ab isto ibidē/multi exeunt rami p poros cranēi: qui etiā nutriunt pericranēū/ex prædictis tñ ramis ascendētib; intra cranēū cū dura matre/maior pars trāsīt in pia matre: Cū qb; etiā transeunt aliqui rami guidez manifeste prædictę/a summitate capitis ab extra ad intra cranēū penetrantes: & ab hinc trāsēūt in substantiā cerebri & ipsam nutriūt.

Ex prædictis etiā ramis/aliqui in directo cōmissure sagittalis & lamde ingrediuntur duram matrem ibidem duplicatam: & hic locus est tanq̃ torcular/a quo ex prædictis venis exprimitur sanguis in certū locū amplum ibi prope versus exterius existentē/qui platea:fouea:palmentū & lacuna dicitur/circa q̃ plateam/sunt certę uenę/sanguinem in ipsam expressum suggentes/quę cerebri centrū/ex eodem nutriunt:& istę veng omnes intra cranēū simul cū arterijs/sunt illę ex quibus fit recte dictum secundinum:& aliter vocatur pia mater.

Arterię vero prædictę/carotides nuncupata: in collo existentes: prope venas guidez & nervos Descendentes:utrinque a lateribus colli ascendendo/cum aliquibus ramis ante & etiā retro disperse tendunt: & ad linguam & ad mandibulas superiores:& inferiores:& in rota facie: & in occipitio:& aliquę notabiles circa aures in temporibus:cū suis ramis ad cacumen capitis tendunt:& aliquę etiam ad musculos tendentes circa iuncturā cōmunē collo & capiti disseminatur/ubi est magnū foramen/a quo exit spinalis medulla:ab istis forte ramis Hyp. dicebat sperma descēdere a cerebro/quia antiqui uocabāt etiā arterias venas:& ideo dicebat. Auic.xx.terrij:has venas cōtinuari nuchę:sut nō elongentur a cerebro: in quibus est sanguis levis lacteus/qui primo uadit ad renes:Deinde post ea ad venas ad testiculos tendentes: & harum arteriarū vnus notabilis ramus/vtrinque perforat os basilare versus anterius & vnitur pię matri/vitalitando cerebrū:& portando spiritū ad ventriculos ipsius.

Ex isto ramo vtrinque ascenso immediate supra hoc os basilare fere medice cardines/fit rete mirabile: quod est fere ipsos notabilis magnitudinis. s. quod est ante/retro:& a lateribus.

Et prædictę venę cerebrū nutrientes in suo ascensu /debent sustentari ab aliquo corpore solido/sicut est pericranēū/ & dura mater/ quia

per se non possent ascendere/propter ipsarum simplicē & mollē tunicā:
& sanguis in eis est magis aptus descendere q̄ ascendere/ quia grauis est.
Arteriæ vero/non appodiantur alicui corpori solido/sed per se stantes/
ascendunt ad intra cranē/quia bitunicales sunt & duræ.

¶ Et non fuit necesse eas ascendere:& postea vertere sua capita infe-
rius sicut venæ/ quia suus sanguis levis est: & ascensui aptus magis q̄
Descensui.

¶ Istas tamen venas & etiam arterias aliquarum ramos melius vide-
bis in Anatomia membrorum subsequentiū.

¶ Venarū substantia & arteriarū alibi dicta est/ sua complexio ex earū
compositione iudicatur/figura sua est nota/colligantur toti corpori:sua
magnitudo est etiā nota/sunt maiores in uno corpore q̄ in alio. Situs
tamē multarū earū sæpe variatur:Numero sunt imprecipitabiles:q̄a mul-
tæ earū occultæ sunt:Sua iuuamenta sunt cibare omnia mēbra/passiones
etiā omniū modorū patiuntur. Sæpe tamen ipsis accidit coartatoria opi-
latio:a plectoria sanguinis causata/quæ si fiat in ramis venarum guidez:
semp sequitur somni profunditas/Apoplezia/& suffocatio extrema.

¶ Ista vena guidez interdum flebotomatur:Raro tamen in regione &
etate nostra/sua incisio confert lepre nō cōfirmatæ:& in forti squinatia/
in acuto asmate:in cōstrictione anhelitus:in rauedine uocis ex super-
abundanti sanguinis in pulmonis apostemate:euacuationis & Diuersionis
gratia pro antecedente causa in principio & augmento:hæc tamē incisio
venarū guidez est fienda a docta manu/ cū flebotomo habente aliquod
obstaculū prope cuspidē/ ne profundentur omnia latera venæ:quia he
venæ sunt labentes in tactu earū/ quia non sunt annexe carni sicut aliæ
multæ:tum etiā ppter glādulas molles & lubricas sub eis existentes:tum
etiā ne flebotomus pungat neruū vel alia mēbra:ibidem locata.

¶ Modus autē flebotomandi has venas talis est.¶ patientis primo strin-
gatur venter inferior inter ilia & hypochondria:cum zona Decenter strin-
gente:teneat etiam os suū clausum in expellendo aerē a pectore:Deinde
patiēs declinet caput ad partē cōtrariā partis flebotomandæ/ q̄a sic faciēdo
intumescit vena:ut corda extēsa:& cū instrumēto apto tenēdo venā fir-
mā cum manu vel alio ingenio/Debet pforari vena in loco eminentiori:
Auctores laudāt sectionē talē fieri debere fm latū: ego tamen facerem
fm obliquum/& quantitas sanguinis non sit superflua/ neq̄ fiat secun-
dario:Et operator habeat se cum pulueres sanguinis cōstrictiuos/sicut
bolum armenum:sanguinē Draconis:pilos leporis/mumiā/cortices Thu-
ris:Aloes & similia:& inter omnia habeat Vitreolū seu colcotar/fuligo
etiā laudatur & fabæ cōbuste & carta combusta/coria:& his similia/sup

DE ANATOMIA

posito semper oui albumine bene contuso/ & decenti ligatura / & patiente iacente capite eleuato/per octo dies cum leui somno & Deceti Dieta/prout videbitur Medico legitimo.

¶ De Anatomia Nерuorū Descendentium & reuersiuorū.

Expedita Anatomia venarum ascendentiū ab hepate supra: in qua etiam multa dicta sunt de arterijs ascendentibus: ad neruos Descendentes a quib⁹ oriuntur reuersiui redeo: & dico / q̄ in partibus lateralibus colli parū sub auribus/inter/seu sub aliquibus musculis: sunt venæ & arteriæ notabiles: vt supra patuit/quibus vtrinq; h̄ret vn⁹ notabilis neruus Descendens uocatus. Hos neruos antiqui vocabāt apoplecticos & male/quia non cognoscebant ipsorū operatiōes: teste Gal. in lib. de voce & anhelitu: & hi nerui a sexto pari neruorū cerebri principaliter: & etiam a tertio oriuntur: & Descendunt perpendiculariter / quia taliter debent mouere membra.

¶ Hi nerui sunt cōpositi ex multis ramis/quorū aliqui teste Gal. Descendendo Disseminantur ad cor/ad eius capsulam/ad mediastinū: & etiam ad pectus in radicibus costarū: & quidā satis notabiles/ad os ventriculi: & ad Dyaphragma: & aliqui minores ad epar/ad splenen/ad renes: & ad alia membra sensibilia ventriū inferiorū/ad quæ etiā vadūt aliqui nerui oblique Descendentes a nucha/& ab istis neruis Descendentibus/aliqui notabiles rami/superius iteꝝ reflectuntur/q̄ reuersiui & retro redeuntēs vocantur/qui cōiter dñr nerui vocis:& tendūt versus epiglottim/ sc̄ alligando certis musculis ipsi⁹/quorū capita sunt ad inferiora corporis sita.

¶ De prædictis etiā neruis Descendentibus: exceptis istis reuersiuis: aliqui rami Descendendo vadunt etiā ad aliquos epiglottis musculos quorū capita sunt versus superius versa: & reuersiui vt aliquibus placet. Cum suis musculis claudunt cartilaginem cymbalarē & Glotidā: sed musculi neruorū Descendentiū mouent alias cartilagines & etiā cymbalarē apertur. A septimo etiā pari & a nuca veniūt nerui ad musculos epiglottis: teste Gal. qui oblique eam mouent.

¶ Isti nerui sunt duo/vnus Dexter/alter sinister/ sunt tamen in plures villos seu ramos diuisi: ut patet propter mēbra multa ad quæ vadunt. Sua quātitas & color patet/sua cōplexio & substantia est qualis aliorum neruorū. Reuersiui tñ sunt sicciores & duriores/qa hñt sufferre notabiles & quasi cōtinuos motus/maxime quādo claudunt epiglottim / ad quam clausuram requiritur fortior motus q̄ ad apertionē eius/qa plures sunt musculi aperientes q̄ claudentes ipsam: motus etiam cordis/ pulmonis & pectoris aperit ipsam: & ideo vt tales nerui sint fortes/natura elōgauit eos/a cerebro humido/a quo quanto plus distant / tanto sunt sicciores:

& transeunt prope cor circa arteriā / vbi forte propter ipsius calorem acquirunt siccitatem & duritiem: & sunt reflexi ad luperius: ut trahendo inferius claudant epyglottim / qui quando relaxantur adiuuantibus alijs multis musculis aperitur epyglottis.

Situs ipsorum est a lateribus colli descendendo ad prædicta membra Sed nerui qui vocantur Reuersiui in parte sinistra incipiunt reuerti ad superius / cū obuiant magnæ arteriæ Aortę in loco parę supra cor / vbi primo talis Arteria bifurcatur: & incipit reflecti per pectus ad membra inferiora / circa quē magnū ramū Descendentem / fit motus attractionis & relaxationis taliū neruorū: & ista bifurcatio arteriæ est istis neruis sicut Rota / super qua cū corda hauritur aqua a puteo: & hic locus tam a sinistris q̃ a Dextris / circa quē mouetur seu cui appodiatur in suo motu tales nerui reuersiui / a Gal. vocatur Dyablū / & flexor. Vocat etiā ab alijs Girgilus & Bachā: & Gal. viij. de iuuamē. cap. ij. assimilat istā neruorum reuersionē illis qui cū equis in campo reuertuntur ad viā a qua venerunt prius: & dicit q̃ est quasi reuersio rei supra Rotā paruā: & viij. de vtilitate cap. xiiij. dicit / q̃ ipse primus omniū inuenit istos neruos taliter sitos: & suos musculos capita eorū ad inferiora habentes.

Inquit etiā q̃ reuersio istorū neruorū monstrat neruos oriri a cerebro & nō a corde: ut putabat Arist. quia si nerui orirentur a corde isti reuersiui venirent ab ipso: & non a cerebro: vt sensui patet.

Et istis neruis reuersiuis partis Dextrę / natura fecit etiā Girgilum: seu Rotā illā quā fecit in parte sinistra / de vno satis notabili Ramo arteriæ ascendētis / oblique versus asellā Dextrā / circa furculā pectoris superiorē dextrę partis / quę arteria vadit ad brachiū dextrū / cui ramo adiūxit alias pelliculas ibidē existētes vt sit fortis / q̃a hic ram⁹ nō est eque magn⁹ sicut est ille circa quē reflectuntur nerui reuersiui sinistri lateris antedicti.

Et sub isto ramo Dextrę partis a pelliculis prædictis fortificato ascēdunt per collū nerui reuersiui Dextri: & tā Dextri q̃ sinistri: ascendendo implantātur cū pluribus ramis ad musculos epyglottis: ut sensui patet / quibus mediātibus voluntarie mouēt epyglottim seu laringā / sicut equi / trans mediante freno & habenis: quādo vult / mouet equum.

Iuuamēta neruorū prædictorū Descendentū / sunt dare sensum: & fm aliquos aliquē motū mēbris / ad quæ vadunt in suo Descensu / de qbus supradictū est / & iuuamenta reuersiuorū sunt pro danda voce / ideo vocantur nerui vocis. Passiones omniū modorū patiuntur tā Descendentes q̃ Reuersiui: & si ipsorū cōplexio norabiliter mutetur: vt interdū contingit In eorū detectione gratia vlcēris / maxime Descendentū: & forte reuersiuorū: amittitur vox & alię suę operationes: si nō ablatę: saltē Diminutę:

DE ANATOMIA

& si soli reuersui incidantur integre vtrinq; amittitur vox & loquela: si vero in vno latere solo: medietas harũ operatoinũ leditur: sed si incidantur Descendentes/ quorũ Reuersui sunt partes: sũ aliquos: ledentur ille quinq; operationes: De quibus meminit Gal. iij. interiorũ. c. xvi. s. exitus aeris a pectore cum anhelitu: & flamen sine ictu seu strepitu: & flamen cum strepitu: & vox: & loquela. Volunt tamen aliqui: q; ad incisionem Descendentium amittatur sola vox & flamẽ cũ ictu. De istis tamẽ neruis vide cõmentaria nostra.

¶ His visis/ Dimitte neruos Reuersiuos in loco suo in collo: vt per ipsos melius videas musculos epyglottis: quibus alligantur. Dimitte etiã venarũ & arteriarũ partẽ superiorẽ: & totã gulam siue meri: & partẽ illam pulmonis superiorem quã seruasti pro trachea videnda. Dimitte etiã talẽ partem venarũ & arteriarũ ad brachia & ad caput tendentiũ/ vt ipsarum possis loco suo videre anatomiã. Cor vero: & alia mẽbra inferioris & medijs ventris quæ prius fuere visa & seruata pro venis/ arterijs & neruis antedictis videndis: abijcias: & anteq; vltcrius procedatur in presenti ordine Anatomiz sunt aliqua dicenda de facie: & de aliquibus partibus eius: Deinde ad epyglottim & ad gulam Deueniendum.

¶ De Facie.

Facies a Romanis/ a Græcis prosopon dicta/ quæ est soli homini/ est pars anterior capitis omnibus nota. Hæc pars veniret magis Anatomizãda cũ ventre supremo quã cũ medio/ sed per accidens de ipsa in præsentia fit sermo: quia in cõmuni anatomia/ gula & meri/ nõ possunt inuestigari: nisi prius de partibus aliquibus faciei fiat mẽtio: & dicitur facies quasi faciens hominem. Per ipsam enim fit vniuscuiusq; personæ cognitio: & distinctio.

¶ Hæc pars facies dicta/ vocatur etiã vultus a voluendo: & a volendo dictus/ quia per ipsam cognoscitur animi affectus/ in quibus ipse mutatur color/ vel propter verecundiã/ vel propter aliqd crimẽ cõmissum: vel propter timorẽ/ vel ægritudinẽ. Sunt tamen aliqui: quibus Vultus raro mutatur: & hi appellantur vultuosi.

¶ Mutatũ est vultus de ætate in ætate: & differt facies a vultu in hoc: q; facies stat semp eadẽ: & vultus mutat/ licet ætate facies mutet colorẽ: & quãtita tẽ: & notitia faciei multũ cõsiderat a physionomo. Cõsiderat et a medico: ut primo pnostico: in primis ægrifaciẽ cõsiderabis. Iuuat. n. i. cognoscẽdis multis morbis/ sicut leprã: pipleumoniã/ ieteritiã/ cacehiã/ & tẽp^o mẽstruorũ in foemina. In ipsa et cognoscuntur simulatẽs ægritudinẽ/ sed non semper.

¶ Eius situs est anteriori parti capitis capillatæ subiectus. Sua substantia est ex cute rariore & leniore quacũq; alia cute corporis/ vaporũ a to

to ad ipsam ascendentiū: & decoris gratia/sub ipsa cute sunt multi mus-
culi/ & venę pulsantes & quietę/nerui/panniculi:ligamēta/chartilagine
& ossa: Numero est vnū membrū organicum.

¶ Numerus partū ipsius est Frons/Tēpora/Aures/Supercilia /interciliū:
Nasus/Oculi/Palpebrę/Cilia/Malę/Maxillę/sive Mādibulę/quę in p̄senti
sunt synonyma/Os/ & Bucca/Labia. Gelasini/Mystax/Lacuna sub naso:
& Mentū cū sua Lacuna. Sua quātitas/sua figura/ & colligātia patent: sua
cōplexio est qualis cōplexio partū ipsius: iuuamenta sua sunt etiam ab
ipsius partibus sumenda. Passiones omniū modorū patitur.

¶ De Fronte: & alijs faciei partibus/exceptis Naso/Oculis/
Palpebris/ Cilijs/ & Ore cum suis partibus.

Frons est tota ea pars media suprema faciei: pilis nuda: quę est su-
pra oculos: ab aliquibus tamen dicitur oculos esse in fronte: & ideo
teste Varrone dicitur frons a foratu oculorum.

¶ Sub cute frōtis est vn⁹ muscul⁹ dilatatus: villos suos hñs fm lōgū cor-
poris/qbus mouet supercilia: in fronte etiā sunt rugę fm ipsi⁹ latū tēdētes:
fm quarū sitū errabundi medici secāt exituras/sed male/qa tunc cadunt
supercilia. Debent igitur fieri sectiones in fronte fm longum corporis.

¶ In fronte sunt venę aliquę/quę i diuersis morbis secant: & Sanguisugę
etiam ipsis applicantur/sub musculo prædicto & panniculo pericraneo:
est os frontis coronale dictum.

¶ De Temporibus.

¶ Ad latera frontis sunt tēpora/sic dicta: qa in ipsis cognoscunt āni mul-
torū aaliū. Primo. n. canescūt in hoīs: sed nō semp. Cauātur etiā diutur-
nitate tēporis. in tēporibus sunt ossa parua oblonga p trāsuersum capi-
tis tendentia/q̄ intra se & craneū custodiunt musculos t̄pales: hæc ossa ab
Auic. ossa paris dicitur/ & vltra prædictos musculos in tēporib⁹ sunt etiā
aliquę arteriæ & venę insignes/quę in aliquibus morbis secantur.

¶ De Supercilijs.

¶ Supercilia sunt omnibus nota/quorū situs est in fine frontis: congenita
sunt cū homine. ornatus causa/intenta a natura vt tueantur oculos a pul-
uere descendente: & a pluuia & a similibus/non crescūt sui pili/sicut hi qui
capitis/gratia boni finis.

¶ De intercilijs.

¶ In cōfinibus frontis est certū interstitiū diuidens supercilia in ipsorum
medio. Diuidit etiā frontē a naso: & huic parti rāq̄ ad centrū cōterminat
nagus & infima ac media pars frontis/hic locus vocat glabella siue gla-
bra. Glaber. n. interpretatur sine pilis: hic locus etiā dicitur lepor nasi. In isto
loco incipit sape herispella: alio nomine vocata Guta rosea.

DE ANATOMIA

De Malis.

¶ Malæ sunt illæ partes rotundæ in facie: quæ etiâ poma dicuntur: & sunt infra oculos a lateribus nasi: & sunt soli homini: & genæ proprie vocantur. licet maior pars faciei nominetur gena/huius partis: cutis est rarior omni alia faciei parte/quæ defacili rubet & mutat colorem suum naturalem in animi affectibus/qui communiter in bene complexionatis est roseus: istæ Malæ ornant faciē/& sunt tutela ad oculos & ad nasum:& qualibet ipsarū habet vnum musculū latum firmissime suæ cuti vnitum: qui seruiunt ipsis & labijs: vt inferius in sectione labiorum dicetur.

De Barba Gena dicta.

¶ In facie est etiam pars barbara / quæ proprium habet nomen/& vocatur Gena a genao vel genero: quia ibi pili generantur, Hæc pars etiam ab aliquibus dicitur Mistax siue Mustax.

De Mento.

¶ In inferiori parte faciei: est mentum ab emînēdo dictum. Dicitur etiâ anthereon. A gula enim eminet: a quo dicit morbus mentagra: Sua pars suprema incipit a radice superioris labijs: & finem habet in infima faciei parte:& propter talem locum potest dici mentum. quia infimi in cunctis rebus: si non sunt: debent esse mites.

¶ In medio menti: est certa cavitās ab aliquibus buccula & bucella dicta: dicitur etiam typos.

De Gelasinis.

¶ A lateribus oris vtrinque in cute: in aliquibus indiuiduis: & maxime in pueris/& in fœminis: est certa fossula/quæ apparet in risu: quæ indicat de corem/& venustatem/ & ideo vocantur tales fossulæ/Vmbilicus veneris & Gelasinus/vocantur etiâ vmbilicus veneris: quia assimilantur cōcavitati repertæ in folijs illius herbæ: quæ vocat vmbilicus veneris/& cotyledon.

De Lacuna sub Naso.

¶ Sub naso in medio labij inferioris: est certa vallecula/ quā Lactantius Firmianus: pp similitudinē suæ cavitatis: vocat lacunā/ab aliquibus dicta phyltron:& spherion:& hyspia: De naso/ oculis/ cilijs/ palpebris/ ore & suis partibus/ loco suo dicetur/ab anatomia oris initium sumendo.

De Anatomia/ Oris & partium eius.

V igitur trachea: epyglottis: & gula/ possint inuestigari cōmode: sicut promissimus/ ad oris & partium ipsius sectionem deuenio: & dico: quod os est illa pars concava: in facie immediate intra labia exiens: per quā primo cibus: & potus: & pro parte Aer: intra corpus ingreditur: & per quā exēit sputamina: & voces: & in qua fit loquela: & dicitur os quasi ostium ad prædicta: intra & extra mittenda.

Bucca vero seu buccæ sunt illæ partes in facie seu ore: quæ naturaliter a spiritu possunt inflari, si ipsa concavitas oris / quæ spiritu a pulmone reuocato: & oppressis labijs: in ore retento: inflatur.

Oris partes sunt labia / Dentes / Gingiua / Maxilla / Palatum / Veuca / Lingua / Tonfiles / & Fauces.

Ex prædictis patet oris substantia / situs / & figura: quantitas sua omnibus nota est: Numero est vnũ membrũ: Numerus partũ ipsius dictus est. Sua colligantia sumitur a partibus suis. Et etiam sua iuuamenta, Sua cõplexio est qualis sunt suæ partes: passiones omnium modorũ patitur.

De Labijs.

Labia quæ etiã labra dicuntur / aliquibus sunt grossa / aliquibus subtilia / grossa cõmuniter arguũt ingenij ruditatem / labiorũ pars prominens prochilũ nominatur. Eorũdem continuus congressus / prostomion vel prostomia dicitur / & hi quibus prominent labia simul & dentes / brochi vocantur / in medio labiorũ est fissura / quæ proprie os appellat.

Labiorũ substantia / est cõposita ex carne musculosa / cute & pãiculo / gulæ continuo / harum partium vnio / est taliter cõpacta q̃ difficillime vnũ separari potest ab alio / & est talis / ne propter grossitiẽ impediatur suus agilis motus / qui est ad omnẽ positionis differentiã / & ideo in ipsis sunt quatuor proprii musculi / & duo cõmunes ipsis & pomis faciei.

Et proprii sunt parui proportionẽ labiorum / qui anteq̃ cuti vniantur sunt inuicẽ concatenati / taliter q̃ suæ partes sunt inseparabiles sine ipsorũ laceratione / quorũ vnũ par / pēdet sub pomis faciei oblique versus labia / alij etiã duo pendent oblique / ab inferiori mandibula versus labia.

Et licet sint tantum quatuor musculi labijs / sunt tamen octo motus / teste Gal. xi. de vtil. cap. xvi. s. quatuor recti / & quatuor obliqui / nam quodlibet istorum / dum mouetur / oblique mouet / quia situs cuiusq̃ ipsorũ obliquus est / sed cũ duo ex eis æqualiter mouentur recte mouent / sicut est in ipsorũ apertioẽ in qua est vnus motus rectus / Alter vero motus rectus in labijs / est quando inuicem clauduntur / seu comprimuntur.

Sunt etiam duo alij motus recti in labijs / vnus est quando ipsa extra vertuntur / & alter quando intra plicantur / & isti motus fiunt a villis reãtis / quorum quidam sunt intrinseci ad ipsos musculos labiorum / & quidam extrinseci / & quando extrinseci tenduntur / tunc labia extra vertuntur / & quando intrinseci / tunc sub / seu intra plicantur / & quomodo motus obliqui fiant ab vnico musculo / & recti a pluribus facile est iudicare / si inspiciantur clausoria vnus bursæ / quæ quando simul trahuntur recte / & vniformiter aperiunt os bursæ / cũq̃ vnicum ipsorũ trahitur / os bursæ transuersaliter mouetur.

DE ANATOMIA

Auic. tamen quauis dicat prædictum situm musculor: non ponit nisi quatuor motus: sicut sunt quatuor muscoli: & dicit ipsis sufficere quatuor motus/inquit q̄ vnaqueq; ipsorum pars: cū mouetur ad suam mouet partem/cūq; duo: ad duas mouentur/ad duas dilatantur partes/adeſt ergo eis complementum motus ad quatuor partes/neq; vllum habet motum nisi istos.

Et tam Gal. q̄ Auic. loquuntur de motu proprio/quia motus cōmunis pomis & labijs: fit a duobus musculis latis/qui sunt in vnaquaq; mandibula: & sunt lati maiores p̄dictis: & isti teste Gal. sunt extrorsum: a malis vsq; ad spinam colli/ad quos vadunt nerui a pectore: & a clauibus. i. a furculis superioribus pectoris/ qui implantatur malis: & labio inferiori per villos rectos: & aliqui alij villi a clauibus etiā oblique tendentes: & aliqui alij magis obliqui p̄dictis: a scapulis ascendentes apud latera labior: pomis implantantur: & adhuc aliqui alij a loco retro aures (quas interdū mouent) ad istos musculos tendūt. Isti tamen muscoli non cognoscuntur manifeste: quauis multitudinē neruorū habeant: fere ab omnibus colli partibus. Cognoscuntur tamē: si clausis mandibulis ad suū vltimū conatū moueantur labia: & faciei poma/nō q̄ partes ossosę pomorū moueantur: sed sua pars carnea musculosa p̄dicta: mouetur cū cute: quæ est proprie pro solo motu labior/ ad quā & etiā ad ipsa labia: vadunt muscoli prædicti lati/qui mouent labia & mala: & hic vocatur cōmunis motus. s. labior & pomor.

Aliqui etiā volunt q̄ male in sui superiori parte moueantur aliqualiter a musculo lato mouente frontē: & aliqui dicunt q̄ isti muscoli lati mouentes male & labia. l. uuant etiam masticationem.

Et istorū musculorū motus: optime videtur in viuīs: maxime in extenuatis. Et ideo de ipsis facio mentionē: omittendo multorū musculorū anatomia/ quia nō possunt videri in viuīs: neq; in cōmuni anatomia monstrari: narrabo etiā linguæ & mandibularū musculos: propter eandē causam.

Hec labia intra se: & etiā totum os: teguntur pāniculo regente gulam siue meri: & ventriculū: & propter hoc in futura vomitu tremunt labiū inferius. Hic tamē pāniculus: durior & grossior est in ore: q̄ alibi: & grassior in meri: q̄ in ventriculo: & semper descendendo efficitur lenior & subtilior: quia in ore primo obuiat cibarijs aliqualliter duris/ quæ descendendo semper efficiuntur molliora: teste Gal. iiii. de vtil. & iuxta illud Aui. nutriendi masticatione aliqualem suscipit digestionem.

Labiorū figura. situs. quātitas. & numerus patent. Sua cōplexio ponitur calida/ colligantur cerebro per neruos/ hepati per vena/ cordi per arterias: & ideo interdū in ipsorum cōpressionē: cognoscuntur animi affectus. Exportriguntur etiā: & cōpescuntur labia/ voluntarie: Colligantur etiam

ventriculo & meri/& toto: mediante cute: sua iuuamēta sunt multa: sunt pr imo ad tutelam dentiū:& ad bonā faciei formā/ad loquelā exprimendam/ad cibū & potū sumendū:& sunt ori/sicut ostiū domui: se aperiēdo & claudendo in necessarijs: prohibēt etiā aerem frigidū ingredi ad cor: p se:& p accidēs: retinent etiā aerē a pulmone reuocatū in necessitatibus.

¶ Passiones omniū modorū patiuntur/& inter alias patiuntur ragadias:& saepe cancos:& tremorem in crisi bus:& in febribus/per communitatem a cerebro:& a ventriculo.

¶ De Dentibus.

V I sis antedictis: primo quantum potes aperias os/secando buccas in altero laterē: vt melius Dentes: ac gingiuas videas: Primo notando substantiam Dentium/quæ ossosa est:& teste Celso/est durior ossa. Aliqui tamen dicunt ipsos esse de natura carnis:& ossis/tum quia sentiunt:tum quia renascuntur:crescunt etiam gratia finis toto tempore suæ permanentiæ/quia si non crescerent/non durarent:& masticatio esset mala:ex qua vita esset breuis.

¶ Numero sunt .xxxij.s. in vno ordine fm vtrinq; genam .xvi. sunt locati: sunt etiam saepe solum .xxvij. quia tunc Deficiunt quatuor posteriores/qui Neguegid dicuntur ab Auic.& hi sunt duo in quolibet latere:& interdum carent in totum sex:& Neguegid /sunt vltimi in ortu/qui vocantur etiam dentes intellectus/sensus:& sapientiæ/quia in aliquibus nascuntur in vtilitate/vel senio:& teste Arist. secundo de natura/seu de historijs animalū:maribus sunt plures Dentes:q̄ foeminis:vt in genere hominū/ouium/suum/& caprarum/pater.

¶ Eorū nomina:sunt alia a Celso/alia a Gal. alia ab Arist. alia ab Auic. alia a Mundino:Et primo ista sunt nomina Auic. in qualibet enim parte siue superiori /siue inferiori/a medio oris ante versus:incipiendo in medio:primo sunt duo satis lati æquales duales dicti:a lateribus quorum/vtrinq; est vnus:qui dicūtur incisui a Mundino:& ab Auic. dicūtur quadrupli. Gal. tamen vocat duales incisuios:quos duos duales:& duos incisuios/Celsus vocat quaternos:& istos omnes Arist. vocat acutos/vt secent:& conuenit cum Gal. A lateribus istorū vtrinq; est vnus/qui cōmuniter cinodentes seu canini dicuntur:& ab aliquibus Gelasini dicti sunt: quia apparent in risu magis alijs.

¶ Sunt deinde fm Auic. oēs molares:a molendo dicti/qui in alijs fm ipm vtrinq; a lateribus caninorū sunt quatuor:& in alijs sunt quinque:& isto modo sunt .xxxij. vel .xxvij. numerādo sic/duo duales:& duo quadrupli seu incisui/& duo canini/qui oēs sunt sex:& molares fm Auic. sunt decem vel octo/si .x. in quolibet pte. s. superiori vel inferiori/in totū sunt .xvi.& vt sic

DE ANATOMIA

sunt. xxxij. si vero sint octo/sunt in qualibet parte. xliij. & sic sunt. xxvlij.
¶ Mundinus tamen in numero. xxxij. ponit duos duales superius: & totidem inferius: & duos incisivos: & duos caninos: & quattuor molares: & sex maxillares: tamen nec Gal. nec Arist. ponunt nomina particularia omnium Dentium: sed Celsus ponit quattuor caninos: vtrinque duos iuxta quaternos superius: & totidem inferius: Celsus etiam ponit octo maxillares superius: & octo inferius. s. quattuor vtrinque iuxta caninos.

¶ Sua figura est diuersa: aliqui enim habent vnū solum caput acutum: & vnā radicem: vt omnes duales: & quadrupli seu incisivi: & canini. Molares vero inferiores habent ad minus duo capita: & duas radices: & interdum tres: & tot capita: & maxime vltimi/superiores vero habent ad minus tria capita: & totidem radices: & interdum quattuor: & maxime vltimi: qui sunt tanquam murus tenentes alios firmos: & dentium superiorū Radices sunt curuæ: vt sint firmiores: ne sua gravitate cadant: & foramina in quibus figuntur: sunt mirabiliter ipsis adæquata.

¶ Et ab ossæ maxillæ: oritur pro quolibet Dente vnum additamentum rotundum: firmans Dentem mediantibus ligamentis fortibus: & ista additamenta Gal. vocat præsepia: quæ non solum sunt in loco gingivæ: sed in extremo suarum radicum.

¶ Et molares habent plures radices alijs/quia sua operatio est magis continua alijs: & quia masticando non moventur solum superius: & inferius solum: sed lateraliter moventur seu circulariter.

¶ Omnibus Dentibus/teste Gal. & Auic. est aliquis sensus.

¶ Sua quantitas: & situs patent/colligantur mandibulis & gingivis: & cerebro per nervus: sua complexio est nota/iuuamenta sunt preparare cibum pro stomacho/modulantur etiam loquelā: sunt etiam arma nature.

¶ Patiuntur omne genus morbi: quod patiuntur alia ossa/in eis fit dolor/comotio/corrosio/putrefactio/congelatio/coloris alteratio: & elongatio a suo naturali loco.

De Gingivis.

Post dentes videndæ sunt Gingivæ: sic dictæ a gignendis Dentibus: & sunt carnes simplices/duræ/in quibus sunt infixi Dentes: in ipsis sunt tot foramina/quod sunt dentes.

¶ Numero sunt duæ/vna superior/aliam inferior: Sua figura patet quæ sequitur figurā suæ maxillæ. Patet etiam situs: & quantitas: & colligantia. Sua iuuamenta sunt firmare Dentes: & circa ipsos vestire ossa mandibularum: & suo calore illa confortare: & carentibus Dentibus/præbent iuuamentum masticationis: eis etiam est sensus notabilis per colligantiā cum cerebro: mediantibus nervis per eas dispersis. Passiones omnium modorum patiuntur.

De Palato.

Post Gingiuas fm vñ vnuerſalis Anatomie methodum: occurrere palatū/quod eſt pars oris teſte Ariſt. primo de hystorijs, c. xi. & eſt illa pars in ore/ſiue aperto/ſiue clauſo/quę eſt ſupra linguam.

Hęc pars oſſoſa eſt/ex oſſibus mandibularum ſuperiorum cōſtituta: eſt tamen tecta aliquali carne: cū ſuo pānniculo regente/in quō ſunt nerui aliqui: dantes ſenſum guſtus: & hęc pars in ore/affimilatur concauo teſtudinis/ſeu cōlo fornacis/ideo dicitur cōlū: & altum oris: & dicitur palatum: quia in apertione oris nobis palam oſtenditur/vel quia manifeſte latum videtur: & palatum teſte Gal. eſt tāq̃ caupana præiacens laringe/ſeu epyglotti: in quo fit vocis intonatio/in quō mediantib⁹ neruis/eſt notabilis ſenſus guſtus.

Suus ſitus / ſua figura / quantitas / & numerus / ac colligantia patent / ſua complexio frigida eſt: quia oſſoſa eſt a prædominio / in iſto membro non eſt aliquod foramen collatorio ſeruient: vt putant aliqui: per quod expurgentur ſuperfluitates cerebri: ſed tale foramen/ſeu foramina: ſunt in oſſe baſilari ſupra nares: vt alibi dicitur.

Ipſius iuuamenta ſunt: vt clauſo ore: & etiā aperto: ibidem retineatur Aer/ad hoc vt caleſcat/ſi frigidus eſt/ne talis ſuo ingreſſu ledat cor. Retinet etiam Aerē a quo refocilatur cor in neceſſitatibus/iuuat etiā in retinendo aerē vocalē: & ideo palatū rugoſum eſt/ad hoc/vt aer exeat vñ doſus. Palatū etiā ſua concauitate iuuat reuolutionē cibi in ore maſticationis tpe/mediante et ſua cōcauitate lingua agilius mouet pro ſuis opationibus/cū ſua et pellicula iuuat digeſtionē adiuuante ei pellicula totius oris/ & forte ſputo in maſticatione cibarijs miſto.

Paſſiones omnium modorū patitur/ & inter alios morbos patitur in febribus / colam ſeu alcolam.

De Vula ſeu Vula.

In fine palati iuxta fauces verſus caput in oppoſito Radicis lingue/ eſt vñ membrū/carneū/Rarę ſubſtantię/ Membrana tectum/ cuius quantitas & figura: eſt equiparata grand Vuci: & ideo vula: vñgena: & vñgera dicitur. Dicitur etiā Columella: & etiā Colūna: & ab aliquib⁹ Gargareon: Gargar/ & Gurgulio/ dicitur etiā fundibulum. Creſcit tamen hoc membrū præter naturaliter in longū & latū: ab humiditate replente: & interdum affimilatur caudę muris: vt ego ſępe vidi: & interdum induratur: & interdum ſtrangulat teſte Ariſto.

Hoc mēbrū eſt ſoli homini. Sua ſubſtātia eſt dicta/in qua ſunt aliq̃que venę: & arterię: & ideo ſi ſoluat notabiliter ſanguinē ducit. Sua cōplexio calida eſt/ & humida/ numerus/ ſitus/ & colligantia patet: hoc mēbrū cedit lo

DE ANATOMIA

cū deglutitis: nec motū hēt voluntariū. Ideo caret musculis/iuuat in refrāgendo/& in alterando aerem:& fm aliquos in modulando vocem:prohibet etiam sitim prohibendo aerem ingredi fauces violenter.

¶ Passiones omnium modorū patitur:& p̄sertim corosionem:& molli-
ficationem/quibus saepe requiritur cauterium.

De lingua.

Lingua interdū accipit pro varietate sermonis: vt gr̄ecos/Arabes/la-
tinos:& id genus. Multa ēt alia significat/de p̄nti tamē capitur pro
membro in ore cōtento. Et lingua dicit̄ a ligando: quia ligata est ab
vno extremo ad aliud intra inferiores mandibulas.

¶ Hui⁹ mēbris ubi natura ēt Rara/fungosa: ac mollis est. Est ēt accidēta-
lis: pp humiditates a capite:& a vētriculo ad ipsam descēdētes. Ca-
ro ēt glādosa in ipsius radice in qua sunt fontes saliales humectat ipsam:
mediāte salina: est ēt ipsi multitudo neruorū: tū pp sensū/tactus & gustus:
tū pp motū/g Dāt gustū veniūt a tertio pari neruorū cerebri: qui vero mo-
tū/veniunt a septimo:& hi nerui sunt notabiles: q̄a lingua indiget excelsa
lenti sensu:& ēt motu: plurimo ēt indiget calore:& nutrimento. Ideo ha-
bet (similr & virga) plures: ac maiores pulsantes:& quietas venas quo-
cūq; alio mēbro sibi pari magnitudine/& nerui dantes ipsi motū:sunt di-
stincti a dantib⁹ sensum: sed qui dant sensum tactus: dant ēt gustū:& gu-
stus facilius corrūpitur tactu: quia gustus est virtus subtilior tactu:& situs
neruorū sensus est sup̄ficialis: situs vero neruorū motus ē acētratus magis:
plus & minus fm locū musculorū/qui cōmuniter ponunt nouē. s. quattuor
paria:& vnus solitarius/quibus mouetur ad omnē positionis Differentiam:
& lingua in sua radice est ampla: grossa & fortis: in anteriori verō est sub-
tilis:& acuta: vt promptior sit ad motus.

¶ De p̄dictis musculis duo sunt a laterib⁹ lingūe vtrinq; vnus: qui latitu-
dinales vocantur/p̄cedentes ab ossib⁹ acutis capitis post aures positis/a
quo loco ēt pro parte veniūt villi vnus musculi/qui est cōis pro motu la-
bioꝝ:& pro motu pomorū faciei:& hęc ossa vocantur sagittalia/&acula-
ria:sunt ēt duo longitudines dicti/nati a sup̄mo ossis lamde: qui cū me-
dio lingūe cōtinuant̄:& alij duo musculi sunt: qui ex transuerso mouēt lin-
guā p̄cedentes a latere: quod est inferius ex duob⁹ ossis lamde lateribus:
& isti penerrant inter p̄dictos longitudinales:& latitudinales.

¶ Sunt etiā duo alij ipsam cōuerrentes:& resupinātes:& istorū villi sunt:
in latū expansi sub p̄dictis:& hi sunt cōtinuati cū ossē mandibulę infe-
rioris: Auic. tamen. xij. animalū dicit istos vltimos esse sup̄a alios: est De-
inde musculus vnus solitarius dictus/qui continuat lingūam ossi lamde/
& trahit vnum ad aliud/& hic musculus pellit lingūā ad exteriora ipsam

elongando : ipsam etiam retrahit : & abbreviat.

¶ Sunt tñ multi dicentes q lingua ad exteriora nō mouetur voluntarie sed Mere naturaliter ab imaginatiua / sicut virga : & aliqui dicunt ipsam : & etiā virgā moueri a musculis / & ab imaginatiua simul : & aliqui ab ima ginatiua sola / quæ mediāte spiritu : causat ventositatē dilatantē : & erigen tem virgā / pariter & linguā cū educatione extra os : hæc tamē sunt tracta a Gal. primo de moribus liquidis : & ab Auic. prima primi in. c. de musculis linguæ : & ibidē expositores soluūt dubia / quos vide.

¶ De Ossē linguæ.

Lingua i sui radice : hēt os / cui annectit : & ligat : & tāq sup sua basi fir matur : in multis suis motib : & hoc os est q drilateg nō multū durū sed ē quasi cartilagineū : & vocat os hyoideū & lamde / seu lābe / qā assimilāt ipsi litterę græcæ : Duo ipsi latera sunt versus linguā / quæ sunt in forma litterę pdictę bifurcata : & duo ē tāl formata : primis maiora / sunt versus cartilaginē pectalē epyglottis / quā amplectunt : & ei alligantur : ne labat hincinde / vt melius hoc os : firmet mēbra alia sibi alligata : & non so lum alligatur epyglotti : sed etiā ad Meri per ligamenta aliqua.

¶ Et hoc os nō fuit oblonge / seu rectę figurę. qā grauitas linguæ traxisset ipm ad vnū latus tm : & tūc nō fuisset bona loquela / nec bona masticatio : & hoc os vocatur hyoideū a Gal. & os lamde : & ab Auic. Alfahic.

¶ Inuamenta huius ossis a Gal. sunt posita multa / quāuis sit paruum os : primo ab ipso ad linguā veniūt plurimi musculi : & etiā musculi aliqui epy glottis : & ab ipso vadūt aliq ad spatulas / & aliq ad pectus / & aliq ad man dibulas : ab ipso etiā / seu a suis ligamētis oriunt corde musculo sibi ppino quor : & est etiā defensoriū pectalis cartilaginis laringe : & hoc os est prin cipale fundamentū / super quo vertitur lingua in suis motibus.

¶ Huic ossi sunt tres sibi proprie musculor cōiugationes. s. vnū par pro cedens ab extremitatibus mādibulę inferioris / versus illam partē : cū qua cōtinuatur radici linguæ : quor vnus est a Dextris alter a sinistris : & istud par dum cōtrahitur : trahit ipsam versus mandibulam.

¶ Secundum par oritur sub mento : & transit ad istud os sub lingua : & ipsi colligatur versus partem superiorē. s. versus epyglottim / & istud os : trahit ad partem mandibulę.

¶ Tertium par oritur ab additamentis acularibus ossis capitis. s. a dua bus extremitatibus ossis acutis / quæ sunt post aures : & isti musculi con tinuantur cū extremitate istius ossis / quæ est versus linguam : & trahunt ipsum ad superiora versus posterius.

¶ Alij omnes musculi huic ossi continuati / sunt cōmunes ipsi / & membris : ad quæ vadunt.

DE ANATOMIA

¶ Sub ipsa lingua sunt duæ notabiles venæ vtrinq; vnæ: quæ in multis dispositionibus flebotomant/psertim in sinâche/quæ sunt rubæ/interdû nigrae/& interdû virides:& vocantur ab aliquib⁹ Raninæ.

¶ Sub lingua etiâ: vbi ipsa alligatur ori/sunt certę cauernę notabiles bipartite/quæ vocântur Orificia/ seu ora/vel fontes saliuę/quæ ab Auic. vocantur generatiua saliuę/in qbus de facili ingredit stilus/hec orificia apertunt:& claudunt ad instar bursę saliuæ multiplicâtes:& deficiente. Hi fontes terminantur ad carnē glandosam prædictam in radice linguę locatâ/a qua cōtinue humiditas saliuæ in prædictis fontib⁹ resudat.

¶ Sub lingua est et certa pellicula in medio eius p longū tendēs: quæ vocatur a nris vulgaribus il Filello/quæ in aliquib⁹ est magna:& obstrices ipsam vel Chirurgicisecât in ætate infantis: quæ si nō incidat: trauulos cāt.

¶ Cōplexio linguę est calida:& humida. Sua figura/& situs ac colligãtia ex p̄dictis patēt. Sua quãtitas est conspicabilis. Alia, n. teste Arist. est lata/ alia angusta/ alia mediocris/ sed illa est laudabilis/quæ est fm potentiam loquendi comensurata in sua longitudine & latitudine.

¶ Numero licet videat vnū mēbrū. Sunt tñ duo mēbra/apparēt tñ vnū ex duob⁹ similib⁹ cōpositū. Cōiter, n. natura creauit sensus Duplices: vt si cōtingat vni parti nocumētū q̄ altera pars illesa maneat:& nō fuit diuisa sensibiliter in duas ptes ab inuicē distantes: pp masticationē:& loquelā/ sed est vnita mediãte vno pāniculo ipsam tegente. Hic tñ pāniculus est diuisus p longū in duo latera sub & supra. vnitus tamē/& firmissime ligatus linguæ. Et hic pāniculus est continuus cū pāniculo tegente ventriculum:& Meri:& totum os intrinsecus.

¶ Iuuamenta linguæ sunt principalr ad vocis Distinctionē:& ad litteras articulãdas. Et ideo Gal. in libro de voce & anhelitu: Dicebat voci & orationi posita sūt tria mēbra, s. trachea/epiglottis/& lingua:& vnūquodq̄ habet glandulas temperantes ipsum humiditate.

¶ Et glādulę trachę sunt in collo ipsā humectãtes:& colli ptes equates.

¶ Et glandulę epiglottis sunt illę quę dictę sunt arte aeris.

¶ Est et certa caro pinguis glandosa circa illud cooptoriū epiglottis/qđ dicitur Glotida: quod est vocis principale organum/ lingua tamen habet glandulas: quibus vadunt venę ipsis portantes saliuam: alię vero carent vena/ sed suapte natura replētur humiditate sursum & deorsum ad ipsas fluente/& in epiglotti generatur humiditas: qua humectatur: a capite et ad ipsam fluit humiditas aliqua.

¶ Lingua etiam iuuat ad discretionem gustus, iuuat etiam ad reuolutionem cibi in ore: taliter vt omnis ipsius pars conteratur, iuuat etiã deglutionem. Passiones omnium modorum patitur.

De Amigdalis.

IN superiori parte laterali linguæ circa ipsius radicē/sunt certæ carnes adenosæ/seu glādosæ vtrinq; vna/a multis amigdalę nominatę quę simul cū vnea antedicta:& Galsamac:& etiā Alfahic.ix.tertij ab Auic.ponuntur inter partes gutturi additas:& p guttur Auic.interpres: intelligit spatiū/in quo sunt meatus cibi:& anhelitus/sed male/qa guttur a latinis capit pro trachea arteria, Capitur etiā pro parte anteriori collis quę est a faucibus ad iugulū:& ideo Celsus dicebat venas grāges.i. guidez/esse in dextra/sinistrāq; circa guttur/& teste Plinio guttur est homini tantū/quod intumescit plerūq; vitio:& hic tumor botiū dicit. & etiam struma/licet struma indicet etiā scrophulas:& aliquos alios tumores.

Istud ergo spatiū:quod est post vneā:& prædictas amigdalas:& galsamac:& alfahic:dicit faux/& faux seu guttur in via Auic.ix.tertij non est membrū aliquod/sed est illa vacuitas ad quā terminatur summū Gulę seu Meri/in cui? cōtermino versus antierius est vnea/& amigdalę:& alfahic/& galsamac/in suo vero cōtermino superiori/est illa vacuitas quę terminatur per supra palatū ad nasum/& ad os basilare versus anfractus sub collatorio existentes/de quibus infra fiet sermo.

Et prædictę glandulę:de quibus in presenti intendimus tonsiles communiter dicuntur:& Celsus vocat ipsas glandulas:& Mundinus fauces: licet male & græci uocant Antiadas & parhitmia.

Harū amigdalę substantia est carnea:& neruea,s.cū pelliculis:quib; alligatur lateraliter:a radice linguæ veniens versus palatū:& ipsis mediantibus vniuntur prædictę amigdalę palato:& istę pelliculę nerueę simul cū glandulis:sunt tāq; auriculę cauernosę:& ideo vocātur Archę & repositoriū aeris.Istę.n.archę sūt notabiles i Cynocephalis/intra quas seruant nō solū aerē/sed interdū vt ego vidi cibū:vt sunt castaneę/ cicerā:auelanę/fabę/vel similes.Iste tamē amigdalę cū suis pelliculis melius videntur in vno/q̄ in alio:sed melius in viuo/quia in mortuo animali retrahuntur.Et istę Archę seruant aerē magis in egressu/q̄ in ingressu/ vt totus non exeat a via cordis:& pereat animal:& ut in submersione in aquis:& in fetoribus/ex isto aere retento reficiatur.

Et istę solę pelliculę fm aliquos sunt illę:quas Auic.vocat Galsamac seu Golsama/sed iudicio meo:nō sunt nisi Archę prædictę/quia Auic.dicit:q; supra Galsamac:est Alfahic.s.os lamdę:& hoc os est ānexū linguę & epyglottis:ante sub istis pelliculis:& si istę pelliculę sunt Golsama seu Galsamac:littera Auic.est corrupta.s.illa:quę dicit:& Alfahic est supra Galsamac/nec ibidē est aliud membrū versus palatū:nisi vnea:& pelliculę glandulę:de qbus præterijt sermo:quę faciunt Archę pro Aere re

DE ANATOMIA

tinendo: & ideo ibidē non est Galsamach: sed iudicio meo Galsamac est epyglottida. s. illud coopertoriū pelliculare: quod claudit epyglottim/ ne cibaria: & alia extranea ingrediantur ipsum: ut infra dicemus.

Ex prædictis patent Amigdalæ iuuamēta. Apparent etiā sua colligantia/figura/quantitas/& numerus/situs suus optime videtur depreffa lingua: & aperto ore in sui vltimo/sua cōplexio est calida: & humida.

Passiones omniū modorū patiuntur: & nūc in certo morbo endimio/so/qui a vulgaribus morbus Gallicus nominatur/apostematur: induratur/vlceratur: & de facili suscipiunt Reumata a capite: & in istis fit squinātia: seu sinanche non vera/quæ vocatur Branconcellus: & ideo dicitur ad fauces branchus: ad nares coriza catarus / vocatur etiā Dragonzellus & forte corruptæ: & Bononiæ strangogioni quia strangulare apti sunt: vocantur etiā Gaioni.

Istas Amigdalas: & etiā linguam: videbis etiā melius excoriatis Mandibulis/eo modo vt infra dicitur/quia ponā Anatomia suorū musculorū & mēbroꝝ totius faciei: & etiā totius cānæ pulmonis/ut possint videri ad libitū operantis/quia Raro monstrantur in sectione cōmuni.

De Mandibulis seu Maxillis inferioribus.

Visis Amigdalis/mihi placuit de duabus Mandibulis inferiorib⁹ determinare: vt colli reliquū cōmodius: & dilligentius Anatomizetur: de superioribus loco suo dicitur: & mandibulæ a me in presenti sumuntur pro illis ossibus capitis: in quibus infixi sunt dentes.

Et primo est notanda cutis tegens suos musculos/quæ in vitis est cōmuniter pillis plena/post quā sunt sui proprii musculi seruiētes tribus moribus. s. motui aperiendi os: & motui ipsum claudendi: & motui masticandi & molendi/motus aperiens facit mandibulas inferiores descendere: & claudens ipsas eleuat: & molens ipsas circuire: & ad duas partes declinare facit: est igitur necessariū vt motus claudendi sit p musculorū qui a superius descendunt: & ad superiora trahunt: & aperiendi motus: sit econtrario modo: & molendi cum transuersione.

Musculi claudentes: sunt duo: magni: & magnas habētes cordas: qui musculi tēporæ vocantur: quia tēporibus alligantur: inter craneū: & ossa paris: & in homine sunt parui: ne grauarent caput: & etiā quia homo masticat res nō multū duras: & isti musculi habent magnas cordas/terminatas extremitati inferiori mandibulæ: & sunt valde molles/qa sunt ppe cerebrū/a quo habēt tres nervos/duos a tertio pari: & unū a quarto: & p consequens ipsorū solutio est pessima: & ideo Gal. xi. de vtil. c. iij. inquit: si igitur sicut Hyp. dicebat/quæ sunt ppinquæ: & cōmunia: & prima/maxime malignantur/non aut propinquius q̄ tēporales musculi/nec

per plures nervos cerebro magis cōmunicat alius musculus: Rationale est exaudire eorū passionis principiiū: & pp suā nobilitatē natura locavit ipsos in antro tēporū: inter ossa: vnde quaq; ipsos custodiētia/musculi oculorū sunt etiā valde nobiles/qa sunt p̄p̄inqui cerebro: sed nō habent tot nervos sicut isti: & isti duo tēporales musculi/adiuvantur a duobus alijs musculis/qui per interiorē partē buccā: incedunt ad mandibulas prae dictas: & istorū musculorū temporalisū corda/non oriuntur ab extremis tate musculi: sed a medio ipsius: ut sint fortiores.

¶ Musculi vero ap̄iētes oriunt a loco: dicto arabicē: Alhiliriēti: q̄ sūt duo ossa: acurata: acularia: & sagittantia dicta: addita occipiti: & ista ossa sunt post aures: & hi duo musculi descendendo vniuntur & efficiuntur vnus musculus/postea separantur: & ex ipsis fit corda: ut fortes sint/Deinde itē ramificantur: & carne replentur: & fit musculus: Deinde mādibula: rē reflexioni obuiat: & cū cōtrahit: trahit mādibulā retro: & qa mādibulae sunt graues: per se descēdentes: sufficiunt eis duo musculi tantum.

¶ Masticatorij vero musculi sunt duo: vtrinq; vnus/q; sunt triāgulati: & valde nervosi sub pomis: & sunt tales: ut in cōtrahendo diuersos hēant motus: Ideo ut p ipsos molitio: & masticatio cōpleat: & isti musculi cū una sua basi: sunt circa ossa paris: & cū vna alia versus faciei pomat: & cū alia versus mādibulas/glibet tñ Angulus p̄dictorū musculorū: cōmiscet firmisime: parti faciei in directo ipsorū: vt diuersimode moueāt mādibulas: & aliqui voluere teste Gal. q; glibet istorū musculorū esset tres musculi: & carbo sitas illa/quē est circa poma faciei: est ab istis musculis pro parte.

¶ Lingua ē exceptis istis musculis iuuat masticationē: reuoluēdo cibū.

¶ Et musculi eleuantes mandibulas sunt magni/quia habent magnum motū: & sunt molles: quia sunt cerebro proximi.

¶ Et musculi deprimētes sunt parui/quia facilius est deprimere mandibulā q̄ elleuare: & elleuatam tenere.

¶ Masticatorij vero sunt mediij/quia mandibularū circūductio/est facilius elleuatione: & Depressione Difficilior.

¶ Mirabitur aliq; q; natura fecit maiores Dentes masticationis: & plures q̄ incisionis/Dicendum q; natura prap̄arauit non solū Dentes ad incidendū cibū: sed ordinauit rationē/ & artē/ quibus vtitur ad incidenda cibaria fecit etiam masticatorios maiores: & plures: quia actus masticatorius est fortior: & p̄manentior/quā masticationē vt plurimū: nisi forte per accidens in egris: non facit ars/sicut incisionē ciborū.

¶ Visis musculis: ut os lāmde/ & caput Meri: & epyglottim melius videas/ab vtroq; angulo illius fixurū/quā os vocat/secabis transversaliter cutē: & musculos p̄dictos versus aures/i qua sectione si potes: cōsidera

DE ANATOMIA

predictos musculos: & etiā alias faciei partes exceptis naso/palpebris/oculis: & auribus/excoriando ab ipsis cutē cū diligentia/quibus visis denudabis mandibulæ inferioris ossa a iuncturis suis superioribus vsq; ad medium menti/in quo ipse per vnā iuncturā sunt firmissime vnite. Vniuntur etiā ossa predicta vtrinque capitis per vnā iuncturā laxā circa aures: notabis etiā suū sitū/numerum/figurā/colligantiā/ & quantitātē/sua substantia/cōplexio & iuuamenta patent. Passiones omnium modorum patiuntur.

De Anatomia Gutturis & Gulæ.

VHis mandibulis ipsas cū diligentia falce:serra/vel alio instrumēto: integre a suo loco moue: ut Guttur: & Gulā melius videas. Linguā tamē illesam & os lamdæ serua: vt possis horū mēbroꝝ videre colligantiā/mandibulis ammotis: inuestigato sitū gutturis: & Gulæ: & ossis lamdæ: quod est locatū iuxta radicē linguæ: & caput gutturis/hęc mēbra tñ nō moueas: nisi prius videbis ipsorū musculos/ sed anteq̃ ipsos videas Anatomicę gutturis: & gulæ est vacandū. Ista. n. mēbra sūt adeo pāniculos: & ligamēta iuicē colligata: q̃ vnū absq; alio inuestigari neq̃. ¶ Guttur sub faucib⁹ vsq; ad pulmonē pendēs: Anteriorē possidet sitū. primo vt sua duritiæ sit tutela Gulæ. Secūdo q̃a per istū sitū est magis directū ad pulmonē: & sic melius: & facilius ipsi seruit. Tercio est anterior/ quia Gula est ipso longior: quæ si esset ante guttur: vel obliquasset a fine gutturis vsq; ad ventriculū: & Deglutio esset mala: uel quod a fine gutturis ēt vsq; ad vētriculū versus dorsū: esset aliq̃ incōueniēs vacuitas. ¶ Et Guttur est corpus oblongū: rotundū/concauū ut cāna: cuius substantia cōposita est pluribus cartilaginibus annularibus. sunt tamē imperfecti circuli/sicut Armilæ: & assimilantur litteræ. C. ideo dicuntur cartilagine. C. formes/ & semi circulares/sunt tamē semi circulo maiores: & fm partē non circularē: obuiant Gulæ mediante panniculo leni: & alio qualiter duro: pfecte spherico/ipsas intra & extra: regente & ligante: & vltra panniculū intrinsecū regentē guttur a sumo ad imū: sunt alia ligamenta cōplentia guttur versus Gulam/vbi cartilaginee sunt incōplete. Istę tñ cartilaginee absq; pāniculo sunt proprie instrumētū vocis.

¶ Gutturis pars superior cōiter/epiglottis/laringa/ & nodus gutturis: & interdū Gurgulio: & Bronchij & gutturis caput dicitur / reliquū vero ipsius sæpe vocatur arteria: & spiritalis fistula: & arteria vocalis: & aspera arteria: & pulmonis cāna: & faringa a findendis vocib⁹/vel a fando dicta/ & Gargar: & Gargareon: sed laringa vt plurimū ab interprete librorū Gal. de vtil. partū in latinā linguā/laringa caput pro ipsius parte suprema/cōmuniter tamen pars inferior dicitur trachea. & guttur a garrificando dicta/quia inde garric⁹ venit: & Auic. prima primi cap. de muscu

VENTRIS MEDII

43

Iis gutturis: per guttur intelligit hoc mēbrū. Sed noua tertij: per guttur intelligit illud spatium quod est post palatū: in quo est via cibi & anhelitus/ quod a latinis faux seu fauces dicitur.

Hoc mēbrū vocatur etiā bronchiū seu bronchū ad similitudinē certi piscis: & etiā vermis terrestris bronchiū dicti: cuius corpus est oblongū chartilagineū: seu squamosum: & annullare/ sicut est vipera.

Huius mēbri ima pars in binas diuisa est partes/ a dextris vna/ alia a sinistris quę superiorē pulmonis partē ingreditur: & ab hinc per totam pulmonis substantiā semp minuendo: per centrū ipsius vsq; ad extremas: in infinitas partitur fibras ad ipsum tortū: & ad cor ducendo: & reducēdo spiritū: eo modo quo patuit in pulmonis inuestigatione.

Hoc membrū nō ex vna sola est chartilagine/ sed ex pluribus cōuexis exterius: & cōcauis interius/ vna iuxta aliā cū aliquali distantia/ ligamentis: & pāniculis vnitis: ut mediantibus pāniculorū villis: qui sunt longitudoinales: & suorū musculorū neruis/ possit extendi: & retrahi in suis moribus: & est durū moderate: & leue: vt sit sonorū: & est sensu priuatū: vt resistat extrinsecis lēdentibus: & est sphericū: quia est minus aptum lēdi: & suorū chartilagine versus Gulā incompletę sunt: ut sua duritię resistent deglutitis: ideo cōpletur tracheę cānalis posterius a ligamētis & pāniculis prędictis/ quę sua mollitię obediunt deglutitis: & propter hoc in necessitatib⁹ gutturis cōcauitas: intra ipsam: cēdentib⁹ ipsius pāniculis/ seruit Gulę: in buccellis magnis deglutitis: & gutturis pāniculi facili ter obediunt in deglutionibus: q̃a hora anhelitus: & deglutionis est diuersa: & nō solū guttur in hoc seruit Gulę: sed etiā Gula gutturi in anhelitu/ q̃a tēpore anhelitus: Gula est vacua / sicut guttur est vacuū spiritu: deglutionis tēpore: q̃a in deglutionib⁹ semp clauditur epyglottis.

Gutturis etiā pars posterior nō fuit chartilaginea: sed particularis vt humectare facili⁹: aliqd̃ humidi bibendo/ vel lambendo: sicut sape cōtingit in magnis calorib⁹: & in febribus: & ut etiā facilius p̃screatū educant materię in pectore cōtente/ sicut cōstat in pleuretico morbo.

Et hoc mēbrū sagaciter fuit chartilagineū: & pelliculare mixtū: propter duo. s. pp sonū seu vocem: & propter anhelitū: Ideo seruit ipsi: & voci: & nō est sonorū versus Gulā: quia ibi est lene: & quasi carneum: & ideo si trachea: & epyglottis nō sunt sicca decenter: sed humida: sit raucedo: teste Gal. in lib. de voce: & anhelitu: ut constat ante potū: vel cibū liquidū/ q̃ vox clara est & sonora: sumpto vero potu p Gulā humectante tracheā: ipsi proximā & unitā/ nō clara vox redditur: & si sup̃ flue humectet potu/ vel reumate sit raucedo: Et ideo senes propter hātū partiū humiditatē: rauci sunt: & corpora sicca: clariorē: & magis sonora

DE ANATOMIA

ram: habent vocē humidis: & si viarū vocis instrumenta aperiantur: tūc subito multus exit Aer: & iste est anhelitus: & si cōstringantur/ cū anhelitu: est aliquod audibile/ diuersum diuersitate instrumenti cōstricti: & si epyglottis cōstringitur: fit vox/ si vero sola cāna fiet quoddā: q̄ est inter anhelitū/ & vocē: & hæc est raucedo/ hæc Gal.

¶ Ex prædictis patet gutturis substantia: cuius panniculus inferior est satis solidus & durus vt resistat catarris: & scretibus malis: & vaporī capnoso respirato a corde: & vt resistat moribus gutturis in voce/ situs: figura/ & colligantia & numerus & iuuamenta gutturis: ac sua quantitas/ sunt conspicabiles. Sua cōplexio est frigida & sicca. Passiones omnium modorum patitur.

¶ De Capite Gutturis: quod Epyglottis dicitur.

V his prædictis ad supremū Gutturis Deuenio/ huius membri substantia principalis: est ex chartilaginibus pluribus: artificiosæ & magna Diligentia inuicem coniunctis/ ex quibus resultat vox: & vitæ conseruatio/ has chartilagines inuicē ligant: muscoli/ ligamenta/ & panniculi tegentes totā tracheā/ intra: & extra.

¶ Hoc membrū teste Gal. non est ex vna sola chartilagine/ sed ex pluribus dissimilibus figura: & quantitate/ vt merito numeri dilatari possit: & cōstringi propter anhelitū: & vocē. Et sue chartilagines sunt ad minus quattuor: quarū vna: nō est pura chartilago/ ideo auctores cōmuniter ponunt in epyglotti tres chartilagines/ quarū sunt pure: Prima pura chartilago: dicta est peltalis/ seu scutalis vel scutiformis/ quia formā gerit scuti/ ipsius cōuexum est ante versus/ cōcauū vero est cōuersum ad epyglottis centrū. s. ad viā aeris/ & hæc est alijs maior/ quarū a nobis in anteriori parte colli sub cute videtur emlnens notabiliter.

¶ Post scutalē versus Gulā: seu Meri/ est secunda pura chartilago: quæ nomine caret/ nec a græcis/ nec a latinis nomen habet: & ideo vocatur chartilago innominata/ seu nomen non habens/ hæc secunda habet suā partem inferiorem perfecti circuli/ cum qua est retro/ ante: & a lateribus: vnita cum supremo circulo tracheę arterię: & versus anterius/ est cū sua circulari parte sub scutali firmiter vnita: & scutalis habet duo additamenta notabilia: quibus amplectitur secundā: & istæ duę simul vnite: componunt totū porū aeris circularem: ante/ retro: & a lateribus: totaliter chartilagineum: & durum.

¶ Tertia chartilago etiā pura: vocatur cōmuniter cymbalaris: & Gal. vocatur Antyoidea/ quia est alligata intra chartilaginē secundā: in ipsius supremo versus porū aeris in opposito ossis hyoidei. Hęc tertia est tanto minor secunda/ quanto prima, est maior secunda: & hæc chartila:

go iudicio meo nō est vna sola/sed duę vnitę taliter q̄ vident vna sola:
& hęc gerit in sui apertione: uicē valuarū duarū parui libelli: quarū vna
clauditur versus aliā:& opposito modo operantur in sui apertione: &
hęc chartilago: quando clauditur in suo superiori:& etiā in inferiori: fa-
cit foramē latius: q̄ in ipsius medio:& tūc habet tale foramē/quale/seu
qualia: habet tuba in suis extremis. Maius tamē superius/q̄ inferius: ideo
Gal. dicebat octauo de iuuamentis / q̄ adesse vocis oportebat epyglot-
tim esse primo amplā: Deinde strictā:& Deinde iterū ampliari:& quādo
hęc clauditur obuiat scutali:& quando aperiūtur suę partes seu sua la-
tera: vadunt versus chartilaginem nomē non habentem.

Supra has tres chartilagine est quarta/quę est corpus mēbranofum
chartilaginesū & pingue/simile linguis fistularū: & ideo Gal. vocat glori-
dam: vocatur etiā sublinguiā:& hoc est principalissimū vocis organū:
& glorida nō est membrū ex pura chartilagine/ quia durum difficulter
plicatur: nec ex pura mēbrana/ quia in claudendo duplicaretur/ sed est
cōposita ex mēbrana & chartilagine: propter decētē clausurā:& in ipsa
est etiā pinguedo/ ne exsicceretur: tū motu fere cōtinuo: tum etiā spirā-
do & respirando aerem exsiccantē: hoc membrū: habet claudere epy-
glottim deglutionis tēpore:& cimbalaris etiā claudit: hęc a retro/glotti-
da vero anterieus/ taliter q̄ ordinarie: nec in vomitibus: nec in deglutio-
nibus: aliquid ingredi potest pulmonis cānam.

Et epyglottis nō est ex una sola chartilagine: sed ex plurib⁹ vt possit
dilatarī:& constringi in diuersitatibus vocum formandis:& ideo natura
dedit istis chartilaginibus: & etiam gutturi musculos seruientes / quorū
quattuor: vniunt primam chartilaginem secundā:& istorū duo: sunt in-
tra: claudentes epyglottim:& duo extra.

Sunt & alij quattuor: qui iungunt secundā cū tertiā. s. cū cimbalarī/
quorū duo sunt posterius:& isti aperiunt/ Cimbalarē ad posteriora tra-
hentes:& duo a lateribus: ipsam etiā ad latera trahentes.

Sunt duo alij muscoli circa scutalem chartilaginem intra epyglottim/
qui claudunt cimbalem.

Sunt etiā intra epyglottim duo alij muscoli circa radicem cimbalā-
ris: claudentes etiā epyglottim:& isti. xij. sunt proprij chartilaginib⁹ epy-
glottis/ nulli partiū adiacentiū copulati: teste Gal. viij. de vtili.

Glottida etiā habet unū par musculorū: quibus mediantib⁹ claudit
supremū epyglottis:& isti sunt fortiores alijs: teste Gal. viij. de iuuamē-
tis:& isti resistunt musculis pectoris: & alijs musculis aperiētib⁹ epy-
glottim & forte fm aliquos q̄ isti sunt vltimi duo imēdiate descripti.

Ultra prædictos sunt etiā alij octo muscoli/ quorū duo sunt proprij
f. iij

DE ANATOMIA

cânæ pulmonis/ teste Gal. in libro de voce/ & anhelitu/ & isti sunt in can-
nali gutturis / & istos Auic. dicit esse apud gulam.

¶ Est aliud par musculorū gutturi seruiens: nō principaliter tamē: sed ser-
uit etiā mēbris vicinis: & hoc par cōtinuat tertiā cartilaginē cū Gula.

¶ Et sunt duo alij gutturi seruiens: ad destructionē quoq; fit raucedo.
Et isto modo erunt. xx. musculi seruienses epyglottis: & gutturi.

¶ Et hinc cōphēdit error aliquorū modernorū/ qui credūt in faucib⁹ esse
duos p̄prios musculos ipsis seruiētes/ putātes q̄ Auic. i. primi de musculis
gutturis: p guttur intelligeret fauces: sicut fecit nona tertijs/ sed hoc nega-
mus/ q̄a faux nō est aliquod determinatū mēbrū/ vt latius diximus in nris
sup Mūdino cōmētarijs: Et ideo recte iudicare intēdētes: nō cōfidāt in no-
minib⁹/ q̄a interprātes de Græco: & de Arabico in latinū (sepe ignari) ca-
piūt vnū pro alio: & isto mō fere oēs sciētij sūt spurij: interprāti varietate.

De Gula.

Post Guttur inuestigāda est Gula/ quæ locū gutturi posteriōrē ante
spinā tenet/ hęc a faucib⁹ p collū & pectus: cōtigua Aortæ Arterijs
& sping septūtrāsuer sum pforādo ad vētriculū Descēdit: hanc gulā
aliqui latini: cib orū ministrā: & dispensatricem/ Arabes Meri/ græci Oesopha-
gum: quasi ferens comesta vocant.

¶ Hoc mēbrū: Directe vsq; ad q̄rtū sphōdilū pectoris inclusiua Descēdit:
Deinde paulisper obliquātur ad dextrū cēdens locū Aortę Descēdenti: ne
Deglutita impediāt. Aortę mor⁹: & cū est nō multū Distās a septotrāsuer so-
parū subleuat/ ne chilim cōprimat venā: & vt meli⁹ firmet p substātatiōe
p̄dictorū neruorū Descēdētij: Deinde itē circa Decimū sphōdylū: incipit
obliquati ad sinistrū: & sic obliquata ad ventriculū Descendit.

¶ Huius mēbri substātia: carnea est & pellicularis/ longos attractioni ser-
uiētes hñs ī interiori pāniculo villos: cuti oris: & labiorū terminatos: & la-
tos ī exteriori/ expulsionī seruiens/ expulsionē ad inferius & ēt superi⁹
se cōtrahendo iuuantes. & isto modo villi longi & lati iuuant Deglutionē:
iuuant etiam vomitū / & gulę hērent duo nerui Descendentes a cerebro
vtrinq; vnus/ a quibus oriuntur reuersiui.

¶ Et gulę pāniculus interior: est dērior in sui sūmo/ q̄ in imo/ & ibidē den-
sior/ q̄ in vētriculo: & dērior in vētriculo q̄ in primo intestino/ q̄a materiā
digestę: nō regritur eque fortis resistētia in tactu: sicut Indigeste: & hic pā-
niculus interior cōtinuat oris: vt attractio ciborū sit continua/ qua mediāte
epylottis ascēdit/ naturaliter in deglutionib⁹/ attractus a villi Meri: seu
gulę/ poter fortē inuicem ipsorū colligantiā: & hinc cōprehenditur/ q̄
Meri est pars ventriculi/ continua ipsi: cū gradatione.

¶ Epyglottis ēt ascēdit teste Gal. lib. de voce/ & anhelitu: q̄a in tota intē-

riori pre gutturis est pāniculus ipse in inuoluēs: alligatus vsq; ad oris/ & labioꝝ extremū/ in quo sunt et villi longi epyglottim ad supiora trahētes.
Et sunt aliqui dicentes epyglottim etiā ascēdere volūtariē/ qā cū volumus ascēdit: & isto modo hēbit ex motu volūtario & naturali motū cōpositū. Aliter tñ sentit Gal. in lib. de motibꝝ liquidis: tenens q; tantū naturā liter ascēdat epyglottis/ in cuius ascensu/ necessario musculi Glotide: trahunt ipsam ad inferiora: & forte nō volūtariē mouentur tales musculi/ quia epyglottis ascendendo attracta a villis pꝛdictis: secū ducit glotidā/ sicut alias cartilagineas/ in cuius ascensu/ necessario glotida deprimi-
 tur: quia est alligata suis proprijs musculis/ qui sunt vniti cū sua parte inferiori versus tracheā: & cū superiori ipsi glotide: qui nō ascēdūt cū glotida: & ideo ipsam ad inferiora trahunt: & isto modo etiā nō voluntariē semp in Deglutionibꝝ: per ascēsum epyglottis clauditur glotida/ modo pꝛdicto/ quo fit/ ne bibita/ & Deglutita transeāt ad guttur/ nisi in hora: in qua festinat Deglutio anteq; compleatur ascensus epyglottis. & tūc natura cū tussī expellit in cānā ingressa si pōt. In hystoria. n. habet q; Fabio pꝛtori/ & Anacreonti pōetæ: contigit suffocatio/ huic vuc passē azino/ Illi pillo in lacte austro/ Clauditur tñ glotida voluntariē a suis musculis/ qñ volumus retinere inspirationē & respirationē/ & isto modo pꝛdicti musculi glotide/ ipsam claudunt/ interdū per se/ & interdū per accidens.

Figura gulę est oblonga/ in superiori parte in faucibus dilatata/ vt tuba/ & est nō cānulata. Est enim tāq; intestinū/ cuius orificium inferius/ ventriculo est continuū/ vbi notabilem habet sensum/ pp notabiles ramos nervorum a cerebro ad ipsum terminatos. Sua quantitas patet/ Numero est vnū membrū colligat ori/ & epyglotti firmissime/ taliter q; cū difficultate vnū ab alio sepatur. Colligatur etiā gutturi p totum/ Cordi per arterias/ hepatis per venas/ & cerebro p pꝛdictos nervos. Sua complexio tendit ad calidū non excellenter/ qā est valde pānicularis. Sua iuuamenta sunt ducere Deglutita ad ventriculū/ & multa supflua reducere ab ipso ad extra per os. Passiones omniū modorū patitur.

Qui cū diligentia cupit gutturis/ & gulę habere inuestigationē. Primo videat ipsorū situm/ incipiendo ab ima parte notando Gulam / & ascendendo notet cū gutture ipsius colligantiā/ ea falce vel allo ingenio ab invicem sepando vsq; prope epyglottim/ notando musculos pꝛdictos/ alijs quibus quoq; videbit nervos reuersiuos alligari.

Visis musculis sepatet gulam in suo supremo ab epyglotti / & notet ipsius cartilagineas/ notando etiam situm ossis lamde/ quod cū duobus suis maioribus additamentis amplectitur cartilaginé scutalem/ & cū minoribus substat linguā/ videantur deinde epyglottis tres cartilagineas

DE ANATOMIA

prædictæ/ & quarta cartilago vnita cū pinguedine & pellicula/ glori-
dicta/ qua mediante fit epyglottis clausio/ scindatur Deinde lingua suas
prædictas partes notando/ & hæc sufficiat pro Anatomia mediij ventris/
in quo fui prolixus & non incongrue/ quia hæc Discipulis traduntur.

De Anatomia Ventris supremi.

Enter supremus noīatur caput/ qā ibi sensus initium capiūt:
quod Græci Cephæ dicūt/ & caput de p̄senti sumitur pro
eo toto quod collo sustentatur: in quo cōtinentur mēbra
animata. s. cerebrū: de parte cuius anterior facta est aliqua
rum partium (melioris ordinis gratia) inuestigatio.

¶ Hic vter i hoīe īsignis est pp ipsi cōtentū/ q hēt ptes cōes: & pprias/
Cōmuniū: alia est ante/ alia post/ alia lateralis/ alia superius/ alia inferius.
Anteriorincipit/ posterior occiput/ laterales tēpora & aurium locus Dñr:
& supior dñ interceptus/ vertex & cacumen. Inferior vero dñ basis capitis/
& mēbroꝝ suoz: An caput sit pp cerebrū vel oculos alibi diximus.

¶ Partes propriæ/ aliæ sunt continentes/ aliæ contentæ.

¶ Cōtinentes/ sunt omnes partes exteriores. s. primo pili/ qui tñ nō sunt
numerandi in partibus capitis: nisi improprie/ quia non sunt mēbra: sed
numerantur tanq̃ superfluitas aliquando vtilis.

¶ Secundo cutis: quæ est grossa alicqualiter carnea/ vt in ipsa bene firmē
tur pili: & vt sit scutum partibus sibi inferioribus.

¶ Sub cute est diminuta caro vel nulla/ excepta fronte & tēporibus.

¶ Post cutem: & carnem est pāniculus circūdans totū os capitis: dictum
Græce pericraneum & Arabice almocatim: & ab aliquibus zinzia mater.
¶ Post pericraneum sequitur os capitis/ calua: & testa a Latinis dictum:
& Græce cranium/ siue cranion/ quia durum.

¶ Contenta sunt pāniculus durus: & pāniculus lenis: hic pia mater: &
secundina. Ille vero dura mater dicitur: & supra os: in imo capitis infra pā
niculum durum: multitudinis vsus ponit Rete mirabile.

¶ Intra p̄dictos pāniculos est substātia medullaris cerebri: cū suis ventri
bus/ glādulis/ vermibus: & neruis a cerebro ortis: pia tñ mater & dura ab
aligbus ponitur inter continentes. Nasus vero: & miringæ aurium pariter:
& oculi ponitur etiā inter partes capitis cōtentas: sed nō in ventre supre
mo: cōtentes sunt tamē in capite: & ita in ipso tota facies est etiā cōtenta.

¶ Capilli igitur sunt primo examinādi/ qui generant gratia materiæ vapo
rosæ eleuatæ a toto ad caput tanq̃ supfluitantes pp calorem totius: & inde
sunt pili capitis/ capilli dicti/ gratia suis facti: quia sunt ad decorē/ vt ali
quibus placet/ & vt tueatur caput ab extrinsecis multis.

Cutis capitis de se patet/hæc caret motu/nisi in fronte:& tēporibus.
& ideo priuatur musculis/paucum etiam habet senium.

Excoriādo totā cutē a capite videbis pāniculū picraneū dictū: vndiq;
inuoluentē caput factū: vt dura mater suspendatur craneo p commissuras:
& per multos alios poros cranei: hic pāniculus est etiā ibidē/ne craneum
obuiet cuti:& carni capitis sine medio:& vt craneum ipso mediante sen-
tiat:& vt huic pāniculo inhæreant venę:& arterię p exterius caput ciban-
tes:& quæ per cōmissuras/& alios poros intrant/& exeunt.

Post istū pāniculū est os craneū dictū/quod p totū a picraneo deterge-
formā ipsius cōsiderādo/quæ debet esse rotūda/vt sit maioris capacitatis
& minus apra ledi:& est leuiter a laterib⁹ cōpressa faciēs prora ante/& pu-
pim post/vt sui ventres sint longi melius seruientes operationib⁹ intelle-
ctus:& qualibet forma: Deuians ab ista est praua:& quāto plus distat ab
ista est deterior. Hoc os nō est vnū continuū/nec durum/densum: vt sunt
multa alia/sed rarū siringosum/seu spongiosum:nō multū grossum/& co-
missuris/seu iuncturis aliquibus compositum.

Suę tñ iuncturę nō sūt nodatiles:sed seratiles dētales/& squamose/qa
nō mouent/& craneū ē tale vt iūcturę suę sint firmiores:& vt si vni parti
cōtigat lesio/alie illesę maneāt/& ē vt virt⁹ medicinę capiti pro cerebro
leso applicāde/meli⁹ suū imprimāt effectū/& vt vapores eleuati a toto/& a
cerebro facili⁹ exeant/& resoluāt/& iō ipsi⁹ sup̄ma pars ē rarior q̄cūq; alia
pre/nec ibidē est valde durū/qa cacumini nō accidit lesio/sicut alijs ptib⁹/
callidissimus tñ Mars omnia lēdit:est ē tale/ne grauaret corpus:est tñ in
fronte grossius/qa mollius ibidē tñ duas hēt tabulas/intra quas est vacui-
tas notabilis ne grauet corpus/& vt inter illas sit Aer implantatus susci-
piens odores/& hæc pars est mollior alijs/qa suū contentū est mollius.

Os vero posterius est durius/quia contentū posterius est durius/est ē
durius os posterius/quia oculi suo visu nō possunt tueri ipsum/est tamē
grossius & durius in lateribus/vt sit sonor⁹/quia ibidem intra ipsius substā-
tiam debuit locari organum auditus.

Pars etiā huius ossis in occipitio collum versus/est densa/grossa/cōpa-
cta/& dura/& etiam lateraliter post aures/quia ibidem alligātur ceruicis
cordæ validæ/quæ magnos/& fere continuos habent motus/& post au-
res sunt certæ eminentiæ acutæ/clauales & aculares dicte/durę valde/quib⁹
alligantur musculi multi membra oris/& faciei/ac colli mouētes/quæ
si molles essent prædictis motibus non resisterent.

Et circa tempora hoc os est etiam durum/quia ibi sunt musculi magni
mouentes mandibulas / & ideo omnia hæc ossa lateralia versus posterius
sunt dura/vt petra/& petrosa dicuntur.

DE ANATOMIA

Pars etiā inferior huius cranei dicta os basilare: est dura/ maxime in directo palati/ vbi sunt nerui optici: in crucis formam situati: per quod ibidem perforatū vt cribrū descendit superfluitas humida: aquosa cerebri: & hic locus cōmuniter dicitur collatorium.

Hoc os basilare in sui supremo nō est planū sed inequale/ quod pōt optime videri in cimiterijs/ sicut & alię cranei partes: & etiā oīa toti⁹ corporis ossa/ ad quę videnda nō accedat qui nō est legitimus medicus.

Numerꝝ ossium totius capitis & nomina commissurarum suarū optime dixi in cōmentarijs super Mundino. Ideo a multis narrandis breuitatis causa supersedeo: maxime quia de ipsis scribentes nō coincidunt:

Pars huius ossis primo occurrens est illa in qua sunt loca oculorū frons dicta/ quę terminatur in prima iunctura seratili occurrēte: quę dicitur coronalis/ sic dicta/ quia vt aliquibus placet ibidē coronant Reges/ vel forte: quia hęc commissura gerit formā quasi arcuālē/ seu circularē & coronealem/ a summate capitis descendendo vtrinq; vsq; ad angulos locorū oculorū qui sunt versus aures.

In oppositō huius ossis est unū aliud os/ terminatū in iunctura seratili posita in capitis postrema parte/ quę vocatur commissura lamdę/ quia assimilatur illi litterę Gręce quę lamda vocatur. hęc commissura habet etiam formam arcus.

Inter has iuncturas est vna alia commissura etiam seratilis in summate capitis posita / ab ante retro porrecta: & hęc vocatur sagittalis: quarecta incedit ab vnaquaq; prædictarum arcualium iuncturarum ad aliā: sicut stat sagitta ad arcum.

Ad latera huius ossis supra duo ossa paris in parietibus temporum sunt duę iuncturę squamosę (vtrinq; vna) quarum ossa inferiora superequitant ossa superiora.

Primę tres iuncturę/ vocantur vere/ per directū intra penetrantes: & istę vltimę obliquę penetrantes vocantur mendosę.

Inter istas commissuras laterales ascendendo versus sagittalē est etiā vtrinq; vnā alia iunctura squamosa/ quę nō videtur nisi raro in capitibus a tempore māceratis/ vel in vltimate decoctis: inter quas & sagittalē/ sunt duo ossa (vtrinq; vnū) rariora ceteris ossibus capitis/ quę Gal. vocat ossa bregmatis: & Auic. prima primī vocat craneū/ locus ille vbi copulatur iunctura coronalis cū sagittali vocat ab aliquibꝫ bregma/ & zuendech: & capitis fontanella/ in qua os vltimate pueris concreuit: & ibidē ponuntur cauteria & cerata & alia localia. pro cataris & multis alijs morbis: in alijs capitis partibus sunt etiā multę alię iuncturę/ De quibus non fit sermo/ quia de ipsis medici nō curant tantū sicut de prædictis.

Ex p̄dictis patuit capitis situs: substantia & figura. Sua quātitas patet. Sua iuuamēta & colligātia: sunt pro pte dicta & dicent. Numero est vnū. Numerus partiū dictus est: & ē cōmissurā cranei: quāz tres sunt scatis les directe intra penetrantes: aliæ sunt squamosæ oblique penetrantes. Sua cōplexio est complexio partiū cōponentiū ipsum. Passiones omniū modoz patitur/quæ si sint in velaminibus & in ipso cerebro: mala iudicantur: plus & minus s̄m locum & morbi qualitatem.

De dura Matre.

Vlis p̄dictis vt cōmodius videant intra craneū cōtenta: Diuide caput a collo circa tertiū sphondilū: Deinde seca craneū supra aures parū (circūquaq; vsq; ad intrinsecā circūferentiā ipsius taliter ne lēdas duram matrē) semper seruando situm prædictum.

Hoc facto eleua ostium superius secatum a suo inferiori/cū aliquo eleuatorio apto & forti: quia vndiq; alligatur firmissime duræ matri: tam in cōmissuris q̄ in multis alijs ipsius poris.

Eleuato craneo videbis duram matrē etiā miringam dictam / quæ est pāniculus satis grossus nerueus & validus: est tamen porosus: vt a cerebro exeant vapores. Sua figura est plana/extensa in circularem formam/ cōprehendens totam intra se cū pia matre cerebri medullam.

Dura mater est a prora ad pupim: per longum duplicata: & indirecto sagittalis cōmissuræ per quantitātē duarū vnciarū intra substantiā cerebri/ Dextrā partē a sinistra diuidens: duplicatur etiā posterius per latum/ diuidendo cerebrū posterius ab anteriori: hæc secūda duplicatio nō est inuicem alligata: vt alia prima/ quia prima per ligamenta aliqua & per venas: est inuicem cōiuncta: taliter q̄ in ipsa est vacuitas apta tenere intra se aliquid: & in ista vacuitate ab ante vsq; retro: sunt multæ venæ a guidez a prædictis ascensæ/quæ ibidē a duplicatione prædicta cōprimuntur: & cōpresse exprimunt sanguinem ad multos ipsarū ramulos: qui sunt continui ramis piæ matris nutrientibus cerebrum.

Versus occiput in ista duplicatione est certa vacuitas: vocata lacuna/ & platea/ & fouea/ & palmentū/ in quā pars huius sanguinis exprimitur: & fere semper ibidem est sanguis aliquis/ propter quē Erophilus. Istam lacunam vocauit tertiā venā: quia hæc vacuitas est oblonga vt venæ: & alibi q̄ in venis/ arterijs/ corde: & in ista lacuna non reperitur sanguis sub forma sanguinis: & istam duplicationem Auic. vocat Torcular.

Sua quantitas/situs/colligantia: & cōplexio patent. Numero est vnus pāniculus/sua iuuamēta/vltra p̄dicta/sunt vestire cerebrū cū pia matre/ s̄m longū/latū/& profundū/solū circuendo: & in ipm vt supra patuit penetrando, luuat etiā mediando inter os durū & piam matrē satis mollem.

DE ANATOMIA

Iuuat etiā in sustentando venas/cerebrū & membra sibi vicina nutrienda, Passiones omniū modorū patitur/sua solutio notabilis est praua.

De Pia matre.

Sub ista est alia mēbrana tenuis subtilissimis arterijs & venis per totū iretita: immediate cerebro alligata/dicta pia mater & secundina/quia nutrit cerebrū sicut secundina fœtum:& iudicio meo: in istis minimis arteriarū ramis in pia matre vndiq; dispersis/subtiliatur & præparatur sanguis seu spiritus vitalis/vt in cerebri substantia & in ventribus efficiatur animalis: vt in cōmentarijs super Mūdino diximus.

Hæc membrana: neruea & tenuis est/ & alligatur duræ matri in summitate ipsius a prora vsq; ad pupim per multas venulas/& cū aliquibus venulis circa latera capitis:& est alligata per totum substantiæ cerebri/quod nutrit:& fm veritatem duo vermes intra cerebri ventres locati: trahunt ortum a venis & arterijs istis/a quibus Defertur spiritus ad intra ventres:& etiam sanguis partes cerebri intrinsecas nutriendas. In parietibus etiam ventrium est aliqua portio piæ matris/portans sanguinem & spiritū/sanguinem ad partes sibi vicinas nutriendas: spiritum vero pro animæ operationibus sicut faciunt vermes antedicti.

Ex prædictis sua substantia/figura/numerus/colligantia & situs patet: patet & quantitas/quæ non solum cerebrum extra: sed etiam intra ventres:& in multis plicaturis/seu anfractibus notabiliter ingreditur: licet aliqui dicant in postremo ventre non esse piam matrem propter ipsius substantiæ duritiem: nutritur tamen hæc pars:& ideo habet venas: paruas tamen. Sua complexio innata est frigida & sicca/iuuamenta patent, Passiones omniū modorū patitur. quæ sunt Deteriores q̃ in Dura matre.

De Medulla Cerebri.

Post piam matrem occurrit Cerebri substantia: medulla improprie dicta: quia nō nutrit nec humectat ossa sibi vicina: sicut aliorū ossū medullæ/ sed ossa capitis nutriuntur vt ipsam conseruent.

Sua substantia est conspicabilis/ mollior ante & superius/ q̃ post & inferius/ q̃titate excedit cerebri aliorū animalū quantitatem: tum pp spiritū animalū multitudinē/ tum vt sua cōplexione frigida & humida contemperet ipsos/ qui a corde calidissimi veniunt.

Suus situs patet/ & etiam figura/ quæ est talis supra: & per totū: qualis est forma cranei: habet tamen multas plicaturas manifestas in primo apectu: & etiam multas absconditas/ quæ videntur in ipsius sectione/ intra quas per totum ingreditur pia mater ipsi annexa. Sua colligantia apparet/ & apparebit ex suorum neruorum cognitione.

Numero est vnum membrum. Duas tamen habet partes/ quæ nō sunt

totaliter a binuicem separata / sed notabiliter unita.

¶ Vna pars notabiliter in magnitudine aliam excedens: est ab ante vsq; retro/replens totam concauitatē cranei: ante & in medio a summo vsq; ad imum: & retro replet tantū partem supremā cranei: etiam in directo maioris partis ossis lamde: & hæc pars vocatur cerebrum anterius.

¶ Alia pars longe minor prima/cerebellum ab Arist. dicta: & prima solidior: replet capitis posteriorem & inferiorem partem: & hæc situm suum habet in postremo capitis sub parte prima antedicta: in hac tamen parte cerebri posteriore cerebellum dicta / non est aliqua concavitas seu ventriculus: vt norant multi: est bene tecta circūquaq; a dura & pia matre: & sensus hæc omnia monstrat. Prima pars antedicta: diuisa est notabiliter a dura & pia matre: in duas partes fm capitis longū / in dextrā. s. & sinistrā partem: vt sua substantia & sui ventres sint distincti & duplicati.

¶ Primo igitur in altero laterum talis duplicatiōis / cū rasorio diligenter moue (lateraliter fm superius & inferius) piam matrem simul cū notabili quantitate cerebri / descendendo per tres digitos plus & minus fm q; inuenies ipsius ventriculos.

¶ In quolibet enim latere talis duplicationis reperies vnā notabilem vacuitatem: ventriculus dicta / quæ est per longum porecta aliquantulum obliquata / versus posterius lateraliter descendens.

¶ Viso vno latere: vide & aliud: in quo videbis idē p idē: sicut i aſdicto: & hi vētres sūt diuisi a suba cerebri: vt si cōtingat vni parti nocumētū ne cōtingat alteri: & opatiōes vni⁹ ptis taliū vētriū: sunt siſes alteri sibi pari.

¶ In isto ventriculo vtrinq; circa basim est vna substantia: pellicularis / rubea / vermis dicta / ex venis & arterijs cōposita / quæ ab vno extremo ad aliud cuiuslibet ventriculi tendit / quæ motū habet / fm aliquos: aperties & claudens ventriculos voluntarie.

¶ Infra tales vermes ad ipsorum latera / est certa pars cerebri eminens / quā multi assimulant natibus humanis in figura / quæ in elongatione / pariter: & clausione ventrium: se contingit / in abbreviatione vero & dilatactione ipsorū: ab inuicem separatur.

¶ In istis ventriculis antedictis / cōmuniter in parte ipsorū anteriori ponitur fantasia / sensus cōmunis: / & imaginatiua.

¶ Visis prædictis moue notabilem cerebri medullæ partē: ut diligētius uideantur alię cerebri uacuitates: notādo in basi anteriori prædictæ Duas uacuitatē vnū foramē / quod est cōmune p̄dictis uacuitatib⁹ / p quod spiritus & etiā aliq; humiditates in ipsis contentę / descendendo exeunt ad certā uacuitatem tendentem uersus os basilare circa locum ubi est certa caro glandosa sub incruetatione neuorū obticorū.

DE ANATOMIA

Hæc vacuitas vocat a Mundino lacuna/ab Auic. caput rosę/ & ab alijs Embotū/ q̄a est lata superius/stricta inferius/vndiq̄ circūdata a p̄niculo tenui vsq̄ ad os basilare/ & p̄ istud Embotū (ad prædictū os ibidē/ vt cribrū subtilissimus porris perforatū) euacuānt vt plurimū humiditates sup̄flue cerebri/quæ postea in anfractib⁹ multis ossis basilaris supra os palati locatis/ingrossant ab aere p̄ nares attracto / & a calore naturali/ & demū extra mittunt p̄ nares & os/mediātib⁹ faucib⁹/in ea forma quę oib⁹ nota est/ p̄ diuersas causas/diuersam hñs substantiam/colorē/quātitatē & figurā/ ex prædictis patent cerebri iuuamenta/ quæ tamen alia sunt ab Aristo. & alia Gal. & a sequacibus/quos vide. Passiones omniū modorū patitur: sua solutio est letalis/non semper sed vt plurimum.

Cluxta istud Embotum versus posterius: etiam sub ventre seu ventrib⁹ antedictis/est certa vacuitas oblōga aliquāliter/cuius parietes sunt sicut nates antedictæ/quæ claudūt & aperiūt ralem vacuitatē quādo opus est/ vel a motu prædictorū vermium: qui immediate sunt supra ipsas/ vel alio motu a spiritibus facto.

Et istam vacuitatē cōmuniter Authores ponūt pro vētriculo medio/ in quo dicunt esse virtutem cogitatiuam.

In posteriori pte hui⁹ medi⁹ vētriculi: est foramen parū: quod tendit ad vnā aliā vacuitatē/quæ Descēdendo est versus locū vbi est principiu nuche: & hæc vacuitas nō est in cerebello antedicto vt putant multi: nec est circūdata vndiq̄ a substantia medulari cerebri/sed ē inter posteri⁹ & añrius cerebrū sita/circūdata notabilr versus cerebellū a pia mēe/ipsū tegēte.

Et iter istā vltimā vacuitatē & vētriculū mediū añdictū: est certa caro glādosa conariū dicta: q̄a est in forma coni siue pini: hæc glādula ibidē sub stētat multas venas p̄ m̄is/ascēdentes versus cerebri centrū/vt ipsū nutriant: & hæc glādula trāscolat multas humiditates ad mediū vētriculum antedictū/a quo ad embotū p̄dictū: & inde/vt supra patuit expurgant.

In ista vacuitate vltimo loco dicta/quæ est post mediū ventriculū/ dicta ventriculus posterior/ Authores cōmuniter ponunt virtutem memoratiuam. Ego autem aliter sentio.

Et dico primo virtutē aphenſiuā/cogitatiuā/ & memoratiuā: esse ī primis dieb⁹ cōcauitatib⁹ pro anteriori vētriculo positis/tā in parte Dextra q̄ in sinistra/ & aphenſiua seu sensus cōmunis est in parte ipsius anterioris & cogitatiua in medio/in posteriori vero eiusdē est memoratiua.

Et dico vētriculū antedictū/quē authores ponūt pro medio vētriculo nō esse pro cogitatiua/sed est via pro expurgatiōe superfluitatū multarū cerebri/ & pro deferendis spiritib⁹ ad terciū antedictū ventriculū/ qui spūs nō seruiūt virtuti memoratiuę/ sed virtuti motiū & sensitiuę/ qui veniūt

a primo ventriculo antedicto/sensui cōmuni seruientes:& hinc cōprehēditur q̄ nuca virtualiter hēt ortū a parte anteriori cerebri: vñ etiā nuca substācialiter oriri a parte anteriori cerebri/tū ex ipsius colore:tum etiā ex cōtinuatione:q̄ tñ est etiā cōtinua cerebello posterius locato/maiorē directionē tñ & etiā colligantiā hēt cū cerebro/q̄ cū cerebello p̄dicto, Hac tñ melius & vberius diximus in cōmentarijs super Mundino,

De Neruis a Cerebro oris.

Post prādicta sunt vidēdi nerui a cerebro ori: q̄ sunt cōiter septē paria/De quolibet pari:est vtrinq; vnus/similis suo socio.Neruus n. gr̄ce neuron seu neuris dictus:est membrū cōsimile/albū/substantia viscosum/figura oblongū & rotūdū/ad separādū tenax & durus: sensus & mot⁹ organū:& puri sensitiui sunt molliores & frigidiores motiuis.

Elleua igitur leuiter cerebrū a parte anteriori incipiendo:& inuenies in directo superioris partis nasi/duas substantias albas oblongas(vtrinq; vnā) herentes p̄e matri/quarū capita sunt aliquātulū grossa/ q̄ a multis vocantur carūculę mamillares:& sunt instrumēta sensus odoratus/quas Gal,nō vocat neruos/qa sunt molles/in directo ipsarū: p̄aniculi cerebri & os frontis sunt perforati vt tībri:tū p̄p odores/tū p̄p supfluitates cerebri expurgandas in necessitatibus/quia vt plurimū expurgātur per collatoriu:quod est indirecto emboti antedicti:& ibi antea in craneo est certa uacuitas notabilis:aere vt plurimū repleta in quo aere:ab istis carunculis:primo percipitur sensus odoris.

Post carunculas prādictas:videbis duos magnos neruos:qui seruiūt oculis pro visu:& hi vident̄ incrucari:De hoc tū adhuc sub iudice lis est.

Post istos est vnū par neruorū/quod ponitur pro secundo pari:& hi dant motum oculis.

Post istos est tertiū par:quod paulisper vnitur quarto /a quo postea separatur:& descēdēdo spargitur p̄ faciē:& intra & infra os basilare vnīt cū sexto pari nunc dicēdo:& simul faciunt neruos prādictos:descēdētes ad mēbra ventris medij & inferioris:& ab istis oriuntur reuersiui.

Postea sunt nerui quarti paris:descendentes ad palatum pro sensu gustus:& hi sunt subtiles:aliqui tñ capiunt tertiū par pro quarto:& ecōtra/sicut diximus in cōmētarijs:& ibi diximus cām talis erroris.

Est deinde quintum par quod vtrinq; disseminatur intra os basilare indirecto aurū:& seruit sensui auditus.

Postea est sextum par:quod miscetur tertio vt prādictū est. postea est septimū par:quod quia obliquū est:dat motum linguę:& etiā aliquibus musculis epyglotti seruientib⁹:dat etiam sensum gustus ipsi linguę.

Horum neruorum substantia est omnibus nota/sunt tamē posterio

DE ANATOMIA

res anteriorib⁹ duriores: quia pars cerebri posterior est durior anteriores propter sensus interiores. Sua figura/quantitas/situs/numerus: & colligantia patent/in cōplexione non sunt multū siccis: & ideo non habent fortes motus: & sunt frigidi natura. Iuuamēta sua etiā patent. Passiones omnium modorū patiunt/ quæ oēs sunt prauæ: pp colligantiā & suas opationes.

¶ De Rete Mirabili fm cōem opinione: & aliqd de nuca.

Vlris prædictis/Depone totū cerebrū cū illa portione Nuchæ quæ est inter sphondylos: quos secasti: & cū capite seruasti: prius ipsi⁹ notando sitū/substantiā: numerū: & figurā/sua colligantia cū cerebro est dicta superius. Quantitas ipsius & alia ipsi requisita: melius notabuntur ex dicendis: in cuius initio iuxta cerebrum: est certa vacuitas continua vacuitati cōmuniter posita pro ventriculo memoratiue virtutis/p quā trāseūt ad suos nervos spūs/a cerebro missi: pro sensu: & motu. Et nuca (sicut & cerebrū) vellat a dura: & a pia mēe/vt sēsus demonstrat. ¶ Istis notatis sup est sola dura mater/ qā remouendo cerebrū remouet & pia mater/propter ipsorū inuicem/firmā: & continuā colligantiam. ¶ Inter durā matrē & os basilare: in regione in crutationis nervorum opticoꝝ: vbi est collatorium antedictum/ascendunt per os basilare duæ notabiles arteriæ: una est a dextris alia a sinistris: vt supra paruit in cap. De Aorta ascendente/a quibus vt dicunt cōmuniter Authores supra os immediate sub dura matre/efficiuntur multi subtilissimi rami: inuicē mirabiliter vnus supra alium vniti/ad instar retis: occupantes ante/retro & a lateribus magnū locum. Deinde ex istis multis ramis iterum enascitur duæ arteriæ similes primis / a quibus efficiuntur prædicti parui rami: & hæ duæ venæ postea iterum sacra magnæ supra craneum ascendunt ramificare vsq; ad ventres cerebri: ipsis portando spiritus subtiliatis in isto Rete mirabili.

¶ Et iuxta istud Rete aliqui dicunt esse duas glandulas ipsum substantantes: & dicunt iuuamenta istius Retis esse: vt ibidem causetur spiritus vitalis subtiliatio: vt melius ad minima diuisus alteretur: & efficiat animalis: & forte vt ex vaporib⁹ a cibo eleuatis: & a cerebro cōdēfatis inferius cadentib⁹: sui minimi rami facilius opilentur: & somnū causent.

¶ Istud tamē Rete ego nūq; vidi: & credo naturā nō operari p plura: id quod pōt p pauca/sed natura pōt subillare hos spiritus in minimis ramis arteriarū descendentiū supra durā matrē: herentē ossi basilarī: & p piā matrē vsq; ad cerebrī centrū ascendentes/ ergo nō datur ibidē inter durā matrē & os basilare hoc Rete / multas alias rationes sup hoc dixi in cōmētarijs sup Mundino / ad quos breuitatis causa remitto legentes: & inter alias rationes experientia sensualis est mihi Auriga.

De Naso.

VIsis prædictis occurreret sermo de ossæ basilari/sed quia ipsius Anatomia/maxime de suarum partium numero: ab authoribus ponitur diuersa/& etiã quia hoc os melius speculatur in cimate rijs/q̃ in cõmuni sectione. Ideo de ipso sermonẽ pstringo: remittendo huius artis cupidos ad cõmentaria nostra:& ad cimiteria.

Dicamus ergo aliquid de Naso/qui de præsentis capitur pro parte illa præcipua eminenti/quæ a supercilioꝝ centro:equali porrecta iugo: utrãq; aciem discernit:& munit:huius membri partes inferiores laterales:Gal.vocat alaria/aliter alulæ dicuntur /sua pars superior dicitur lepor:& sumũ Nasi/inferior imũ nasi/pars media exterior:est dicta columna:& ipsius interna pars diuidens dextram partem a sinistra: vocatur septũ porrectum:& interfiniũ nasi:& aliqui vocant nasi inferiora foramina nares/sed de præsentis a nobis/cauernositates supra palatum in ossæ basilari locatę/nares vocantur:in quibus superfluitas cerebri humida transcolata ingrossatur/De qua aliquid diximus supra.

Nasi substantia est ex cuti/musculis/chartilaginibus:& ossibus:& pãniculo tegente ossa sua. Sua cutis est taliter musculis eius vnita/q̃ separari nequit/nisi difficulter.Sua pars anterior:& inferior est chartilaginea:superior vero ossosa.Sui musculi sunt duo:parui:duri tamẽ/vnus est a dextris/alter a sinistris versus inferius magis/quia ambo oriuntur a pomis mandibulæ:& mouent Alas nasi:ad quã partẽ vult homo.

Post musculos sunt tres chartilagines/vna in medio:& duæ laterales:quæ sunt molliores media/quæ dura est satis/vt teneat nasum (quẽ diuidit intra per mediũ) rectum:& firmum.

Ossa nasi sunt duo triagulata:frõti cõtigua/versus angulos lachrymarũ perforata:foraminib⁹ paruis:a quibus humiditates in oculis:& ab oculis in nasum:& a naso i ore penetrare possunt:& propter hoc gustatur sapor medicinarũ positarũ in oculis a lingua.

Et os frõtis indirecto nasi est pforatũ vt cribrũ:vt seruiat pro odore & vt p ipsa foramina exeant humiditates supflue a cerebro:trãseũdo pri⁹ p foramina/q̃ sunt in suis pãniculis circa carunculæ mamillariũ loca.

Ex prædictis visa est nasi substantia:Numero est vnum membrum:diuisum tamen in duas partes ad interius:vt si vna pars ledatur/altera firma sit:sua figura:quãritas/situs:& colligantia patent. Sua complexio ponitur frigida/& sicca. Sua iuuamenta sunt ad Decorem/& ad ducendum & reducendum aerem ad pulmonem:ducunt etiam materiã per colatorium ad cauernas antedictas missam extra se/quæ cauernæ dicuntur de præsentis nares.

DE ANATOMIA

Passiones omnium modorum patiuntur: & sua solutio faciliter consolida-
datur / in sui inferiori extremo interdum applicatur sangui-fuges ad lassati-
& ad id genus / Sua propria passio est lesio virtutis olfatiue: quod ipsi potest
concingere principaliter propter opilationem factam in foraminibus existenti-
bus in osse basilari in directo caruncularium mamillarium predictarum.

De Palpebris.

Palpebre a palpitando genere etiam dicte / sunt pellicule oculos regen-
tes omnibus notae. Sua substantia est ex cartilagine & membrana /
cum minima: & forte ut aliquibus placet: cum nulla parte carnea:
exceptis musculis: & est cartilaginea: ut in ipsa pili figantur: qui stant
recti: duri: ut melius tueantur oculos: hi dicuntur cilia: a celandis oculis:
est etiam cartilaginea: quia melius resistit extrinsecis: & ut stet erecta
quando aperitur / quia si esset pellicularis: deprimeretur faciliter: & cute
regitur propter tutelam & decorem.

In superioribus palpebris sub cute sua: est panniculus a pericraneo
ortus qui intra flectitur suam inuoluens cartilaginem extra & intra usque
ad tunicam corneam: coniunctiva mediante tegere musculos oculos: & in infe-
rioribus simili modo tendit panniculus ortus a panniculo pomorum faciei
ossa tegente: & isto modo videtur quod coniunctiva tunica oriatur etiam
a panniculo tegente ossa inferiora faciei.

Circa istam cartilaginem quam Gal. vocat Tarsum: est aliqua pinguedo
humectans ipsas necessitatis causa: ne exsiccantur / propter motum suum
fere continuu: Superiores solae moventur / Inferiores vero minime.

Et utrinque suus motus est ex tribus musculis teste Auic. quorum unus
aperit: qui est in medio: Duo vero alij sunt in angulis: qui claudunt: Gal.
lib. x. de vtil. cap. viii. non vult ponere nisi duos musculos: quorum unus dicitur esse
in angulo versus aurem: quem dicit aperire: si solus moveatur: & alius in an-
gulo nasi: quem dicit claudere: si etiam solus: moveatur: & si ambo equali-
ter moventur: non magis palpebra claudit: quam aperiatur: & haec semi clausio
vocatur ab Hyp. curua palpebra: quae infert in morbis malum inditum: &
etiam Gal. ibidem. c. x. dicit quod nunc cognouit musculum predictum ad angulum nasi
locatum: quia vidit ibidem magna applicari cauteria pro fistulas: & tamen ad
huc remansit motus in palpebris: qui non remansisset: si esset ibi musculus.
Et asserit. xj. de vtil. c. xiiij. quod cutis musculosa frontis: & pomorum faciei
suo motu sufficit ad clausiorem & apertorem palpebrarum: & aliqui addunt
cum iuuamento musculorum. Aristoteli. tamen secundo de partibus animalium. c. xiiij.
dicit palpebras moueri non voluntarie: sed naturae instinctu: mihi tamen
videtur: quod habeant motum proprium & communem: communis est a motu frontis
& pomorum faciei: proprius vero est a suis proprijs musculis: qui habent

VENTRIS SUPREMI.

91

tuos nervos annexos palpebris: & musculo mouente frontem: & musculis temporalibus / & pomorum faciei: vtrum autem isti nervi veniant a nuca: an a cerebro sensu nō percipitur. Inquit tamē Auic. quod in sola palpebra superiore sunt musculi / quia sunt propinquiore suo principio. sc. cerebro / qui sunt parui: & aliqui dicunt ipsos esse sine cordis: De situ quoque aliqui inter se sunt discordes.

Et palpebrę inferiores teste Auic. nō mouentur: quia motus superiorę sufficit ad perfectam clausionem & apertionem ipsarū ad inuicem: & inferiores sunt minores superioribus: & oculis magis coniunctę: ne propter magnitudinem & separationem ipsarū ab oculis: aggregarent in se lippitudinem: & lachrymas: & alia extranea: teste Gal. x. de vtil.

In substantia palpebrarū in quolibet angulo / seu canto versus nasum: sunt duo foramina parua sensibus manifesta: vnum in superiore palpebra / aliud in inferiore: per quā exeunt lachrymę: & in isto angulo sunt carnes spongiosę: quę intra se tenent talem humiditatem lachrymarū: vt humectent mēbra sibi vicina: ne exsiccentur: & tales humiditates interdum veniunt a naso: & etiam a cerebro per venas suorū pāniculorū.

Situs palpebrarū / numerus / quātitas / figura / & colligātia patent / substantia est tacta. Sua cōplexio ponitur frigida / & sicca: iuuamenta sua sunt tueri oculos a minutis & lenibus. Ossa vero adiacētia tuentur ipsos a magnis & duris: & iuuant in somno fiendo: sui pili. Iuuant etiam oculos ne in palpebris apertis puluis: & alia minuta ipsos ledant: & sua nigredine corroborant visum: & non sunt valde spissi / ne obumbrent visum: nec nimis rari: vt prohibeant minuta intrare ad oculos.

Passiones omnī modorū patiuntur: & inter alias patiuntur suorū pilorum inuersionem / quę curatur cauterizando quēlibet pilum inuersum / in sua radice cū acu aurea: postea curantur / vt alia loca cauterizata.

De Anatomia oculorū.

Vis palpebris occurrunt oculi ab occultando dicti. occultantur. n. inter palpebras / ad quos videndos: scinde primo os frontis in directo ipsorū: taliter / vt saltem alterum eorū videas modo infra dicendo: notando primo neruū suum qui opticus est dictus: qui perforando ipsius tunicas versus centrū ipsius tendit: & inter cōiunctiuā & corneā est notabilis pinguedo / & caro glandosa: suscipiens humiditates: sicut facit caro glandosa radice lingue: quas extrahit interdum per nasum: & per foramina quę sunt in palpebris ante dicta: quibus mediantibus tam pinguedine / q̄ humiditatibus seruantur oculi ab exsiccatione.

Ibidem sunt etiam sui proprii musculi / qui sunt septem / quorū vnus mouet sursum / alter deorsum: & vnus alius dextrorsum / & alter sinistrorsum.

DE ANATOMIA

sum: & duo transversaliter tendentes movent circulariter: septimus vero est prope nervum opticum/quæ sustinet: & eleuat: & ipsum tunc a latitudine oculi firmatur in intuitu continuo: & ideo hic solus firmat oculum/istum musculum aliqui dicunt esse duplicatum: & aliqui triplicatum: & hi omnes musculi habent suos nervos a secundo pari nervorum cerebri.

¶ Visis prædictis separa musculos/pinguedinem prædictam: simul & carnem glandosam a suis pelliculis/quæ sunt realiter quattuor. Ponuntur tamen communiter septem/quia differunt aliquantulum substantia/situ/colore/figura/ & quantitate: & complexione/colligantia tamen non differunt: differunt etiam aliquantulum in iuamentis.

¶ In istis pelliculis/quæ membranae: & oculorum tunica vocantur / sunt tres humores/aliqui tamen addunt quartum/quæ æthereum vocant.

¶ Tunica igitur istarum primo ante incipiendo / occurrit conjunctiva/sic dicta/quia coniungit oculum capiti: & hæc oritur a pericraneo: & a palpeculo circumossali: tegente inferiora faciei ossa. Immediate tamen oritur a pellicula intrinseca palpebrarum: orta a prædictis palpeculis: oritur etiam aliquantulum a pericraneo tegente orbitas oculorum: & hæc sola est vere una tunica.

¶ Ista conjunctiva tamen non tegit ante totum oculum/sed in loco ubi ipsa desinit ante oculum: in medio/est secunda tunica/quæ quia diaphana est ut cornu/cornea nominatur/hæc secundum aliquos quattuor habet tunicas exiles: ut compertum est in suis vlceribus.

¶ Huic corneæ versus posterius est una tunica non lucida/sed opaca: & dura. Ideo Sclerotica dicitur/quæ posterius tegit totum oculum. hæc tamen est maior cornea: & istæ duæ ab aliquibus ponuntur pro una/solum propter colligantiam/quia ambæ oriuntur: seu alligantur duræ matri.

¶ Post istas etiam ante incipiendo/est una tunica dicta vvea: & coronaria: & foraminalis/quia est perforata sicut corona: & sicut granum vveæ: quando remouetur a suo suspensorio/seu racemo: & suum foramen vocat pupillam. Suus color est varius: sed sæpe niger: & iridialis: seu lazuleus.

¶ Huic versus posterius alligatur una tunica/quæ est fere similis magnitudinis qualis est vvea: & etiam eiusdem coloris: & hæc vocat secundinam / quia ipsa: & etiam vvea oriuntur a pia matre secundina dicta/ vel ut aliquibus placet: hæc secundina nutrit oculum/sicut secundina foetum.

¶ Inter secundinam/ & vveam est humor dictus albugineus/ qui indirecto pupillæ venit usque ad corneam: & ibidem hic humor est lucidus/clarus magis quam alibi: & ideo aliqui dicunt/ quod hic humor dicitur æthereus & sic ponunt quattuor humores: & quia istæ duæ prædictæ tunicae/oriuntur a pia matre/aliqui dicunt ipsas duas/esse unam solam.

¶ Post istas: tunicas sunt duæ alig/ una antèrius/ alia posterius/ quæ est

maior anteriore/anterior vocatur Aranea/posterior Retina: Aranea est subtilis densa tamen: lucidior adamantina gema/Retina etiam est subtilis/sed non lucida vt Aranea.

¶ Inter has sunt duo humores/versus posterius & a lateribus: est humor vitreus/qui assimilatur vitro liquefacto: est tamen aliquantulum densus: & viscosus / in parte cuius anteriori locatur humor cristalinus / sicut locata est gema in annulo / humor vitreus est longe maior cristalino / sed cristalinus est durior vitreo: & lucidus est vt gema. Istę etiam duę antedictę tunicę oriuntur a neruo optico secundum Authores: & ideo ponuntur pro vna/quę tamen si sint vna vel duę: sicut etiā alię: parū cōferunt medicos: Et nerui optici secundum aliquos sunt notabiliter perforati: hoc tamen negat sensus in mortuo animali: Cętera diximus oculis spectantia in cōmentarijs nostris.

¶ Ex prędictis visa est oculorum substantia/sunt sita in suis orbibus. s. in duobus foraminibus magnis in fronte locatis/& non sunt multū extra eminentes/nelędantur ab extrinsecis/& propter hoc habent supercilia extra eminentia: & inferius ossa pomorę faciei, Suus numerus/colligantia/figura:& quantitas patent.

¶ Sua complexio propter humores ponitur frigida & humida: & propter panniculos ponitur frigida/& sicca: & pro multitudine spirituum ponitur calida, Sua iuuamenta sunt omnibus nota, Passiones omnium modorum patiuntur, Sua propria passio / est visus ablatio / Diminutio / & corruptio.

¶ Si hęc omnia non potes videre in vno oculo/ vide in ambobus: vide saltem in vno musculos: & carnem glandosam cum sua pinguedine / simul & coniunctiuam/ in alio vero vide tunicas: & humores, Docta tamen manus difficiliora perquirat.

¶ De Auribus.

Post oculos occurrunt aures/ sic dictę ab hauriendis vocibus / vel quia aures sunt vocū / & tā chartilago ipsarę: q̄ foramina dicuntur aures: sua pars suprema exterior dicitur pina/ vel pirula. & lob⁹ / inferior vero fimbria & lobus: vbi sunt certę venę notabiliter fluentes / si soluantur/ sua pars interior dicitur scaphus.

¶ Sua substantia est chartilaginea/ vt sit ab extrinsecis tuta: & sonora: motu vt plurimū carent/ in ipsarę ima parte: aliqui putant esse virtutē memoratiuā. Ideo volentes memorari ipsas partes cōfricant: veritas est/ q̄ illa concauitas postrema primi vētriculi duplicati cerebri/ in qua ego pono virtutē memoratiuā: tendit obliq̄ versus aures: & forte q̄ propter hoc cōfricatio talium partium iuuat memoratiuam.

DE ANATOMIA

Hæc membra reguntur cute/aliquam tamē habent carnem: firmis-
me unitam suæ cuti / in ipsis non est sensus nisi diminutus. Sua figura est
omnibus nota / sunt anfractuosa: sicut conchilia: ut melius sine impetu
inundet in ipsis aer faciens sonum.

Suum foramen est in ossa grossiore quacūq; alia parte cranei. Intra
quod est certa vacuitas: quam claudit quidam panniculus subtilis: & so-
lidus / sicut aliquos ortus a nervo auditivo / qui est ex quinto pari nervo
rum cerebri.

In prædicta vacuitate/quā ante uelat prædictus pāniculus: est aer im-
plantatus/qui suscipit species auditus/quas dat nervo auditivo dilatato in
pāniculum/qui vocatur miringa auris: & tūc sensus auditus cōprehendit
vndam vocalem: & omnem alium sonum ipsi aduenientem.

Et huic panniculo intra prædictam vacuitatem adiacent duo ossicula
parua/apta moveri ab aere ibidē proximo moto/quæ in suo motu se inut-
cem percutiunt/ a quibus sicut aliquos caulantur omnes species soni: plus
& minus sicut aerem extrinsecus motum.

Sunt alij volētes prædictū pāniculū oriri a pia matre/quæ trāsīt cū nervo
auditivo ad prædictā vacuitatē: De suo tū ortu vide cōmentaria nra.

Ad hæc bene videnda requiritur docta manus/cū tenaculis falce serra:
& maleo apto/ quia prædicta: tam nervus/qui venit ab intrinseco: q̄
miringa/ quæ est versus foramen auris/ cum ossiculis prædictis: cum diffi-
cultate videntur.

Ex prædictis visa est intrinseca/ & extrinseca auris substantia: suus situs/
quantitas/figura/numerus: & colligantia patent. Sua cōplexio est frigida
& sicca. Sua iuuamenta est omnibus nota. Passiones omnium modorū pa-
tiuntur. Sua propria passio est lētio virtutis auditivæ.

De Mandibulis superioribus.

Istis auribus / ne aliqua pars capitis intacta maneat / ad superior-
es mandibulas venio/ quæ postpositæ sunt prædictis membris/
melioris ordinis gratia. Istis mandibulis sunt tantum duo propria
ossa sub naso: & per longum palati vnica cōmissura diuisa: in quibus sunt
dētes: qui sunt/figura/nomine/ & numero similes illis: qui sunt in inferiori-
bus mandibulis.

Secundū aliquos hæc mandibulæ superiores. xij. & pluribus sunt consti-
tute ossibus: improprie tamen: quia oculorū: & ossa paris: & primorū faciei:
& alia addunt: duobus ante dictis ossibus.

Harum mandibulæ substantia/numerus/quantitas/situs/figura/collig-
antia: & complexio patent. Sua iuuamenta sunt/quæ inferiorū: & quæ
palati, Passiones omnium modorū patiuntur.

De Anfractibus supra Palatum.

A Faucibus supra palatum ad foramina nasi est via ampla: per quā cōtinue spirat: & respirat homo: huic supius versus sunt certę Camerulae/ Anfractus / seu Cauernae: sub colatorio infra emborum cerebri positę: quarū parietes ossosę/ subtiles/ & pelliculosę sunt: hic p̄ nasi foramina/ & per fauces ad os: cerebri grossa extremēta extrariuantur.

¶ Ad ista bene vidēda: viso prius magno foramine ossis basilaris p̄ quod descendit Nuca: & bene inuestigatis illis sphondylis colli: quos cū capite eleuasti: terra/ vel falce diuide os basilare per mediū vsq; ad palatū inclusiue: & prędicta omnia optime videbis.

De Anatomia Extremorū.

Xpedito capite: in sectione communi primo occurrit pars colli posterior: tenon/ & ceruix dicta: cuius situs est ab ossę capitis basilari: vsq; ad septimū sphondylum: a capite inferius descendendo inclusiue.

¶ Hęc pars habet partes contentas/ & continentes: cōtinentes sunt cutis/ musculi/ pāniculi/ & sphondyli.

¶ Contentę sunt membranę nucam regentes/ ipsa nuca cū suis neruise venis/ & arterijs.

¶ Continentium alię sunt extra/ alię intra/ quę sunt extra: alię superiores: alię inferiores/ & alię medię.

¶ Exteriores superiores vocantur ab aliquibus fontanella colli: & est locus vbi primus: & etiā secundus sphondylus copulantur capiti. Hic locus ab Auicē. 4. primus vocatur Alchadam: in quo dātur cauteria multa ad diueras capitis dispositiones: & ibidem etiā ponuntur setones.

¶ Sua pars infima ab Auicē. dicitur Alchael: siue Alchel: & pars media inter hęc vocatur nocra.

¶ Ab Alchael vsq; ad Alchadā inclusiue: inter quēlibet sphōdylū: dant cauteria actualia pueris: i p̄seruatiōe ab Epylepsia: & ē remediū singulare.

¶ Inter partes cōtinentes exteriores: etiā ponitur cutis primo occurrēs: quę est excorianda: vt alię partes exteriores cōtinentes videantur. s. musculi: qui in hac sectione postponuntur p̄ cām: dictam in Anatomia partium anteriorū colli: qui tamē excoriando possunt inuestigari aliquo modo confuso: & ipsos abijciendo/ norando prius ipsorū quantitātē/ substantiam/ situm/ complexionē. & figuram: postpositis: numero/ colligantia: & ipsorū iuuamentis: quę integre non possunt cōprehendi: p̄ antepositam sectionem capitis: & partium anteriorū colli: quibus visis: occurrunt colli ossa: inter partes continentes anteriores posita.

DE ANATOMIA

Hæc ossa sphondyli dicuntur: & sunt septem/qui sunt subtilior es cæ-
teris: quia debent esse leues/ne grauent corpus: & sunt tales/quia No-
thos: nuca corrupte dicta: est grossior ibidem/quæ descendendo semper
subtiliatur: quia dimittit partem suæ substantiæ pro quolibet sphondyli. Primus
enim sphondylus capiti vnitus: in parte posteriori est grossior alijs sex: hæc
enim latius foramen: & maior pars sphondyli vsq; ad os sacrum habet alas: &
simenia/quibus hic primus caret/vt caput possit melius flecti ad posteriorem:
& ne laceret nervos iuxta se a nuca exiit. In isto est sphondyli versus
superius sunt duæ foveæ/in quibus intrant duæ buccellæ ossis basilaris: iuxta illud
magnum foramen: per quod exit nuca: Hæc etiam duas alias foveas fere similes
versus inferius: in quibus ingrediuntur duæ buccellæ secundi sphondyli: licet sint
aliqui dicentes istas buccellas esse in primo sphondyli: & ingredi in secundo. Pri-
mus sphondylus per ligamenta fortia vnitus capiti/super quo flectitur lateraliter.
Post primum sphondylum sequitur secundus: qui differt ab omnibus alijs: in
figura. Hic enim sphondylus in suo summo habet certum additamentum / quod
Hyp. nominabat dentem: a Gal. vero vocatur pterygea propter suam formam
acutam: & hoc additamentum ingreditur in certam foveam/quæ est in primo
sphondyli: distincta a foramine/per quod exit nuca: & propter hoc caput
tute mouetur ante/retro: & secundum rotundum seu obliquum: absque disloca-
tione sphondylorum prædictorum: quæ esset facilis: si ipsi non resisteret
prædictum additamentum/quia iunctura secundi sphondyli cum primo: est
laxior omni alia: in tota spina reperta. Aliæ etiam spinæ colli iuncturæ:
sunt laxiores suis inferioribus: & habent sua ossa simenia: bifurcata: &
parua/ne grauent corpus.
Post sphondylos colli: sequuntur duodecim sphondyli: quibus vniuntur
vtrinq; duodecim costæ: & isti vocantur sphondyli dorsi.
Post istos sequuntur quinque sphondyli lumbares & renales dicti: & ibi-
dem sunt Renes: & duo muscoli dicti lumbi: istam regionem Auicenna vocat
Alchatim: & hi sunt maiores alijs: & locus qui est inter supremum istorum:
& infimum sphondylum costarum a Gal. dicitur glutum: & ab Homero Acrusta.
In ista regione alligatur diafragma.
Post istos sphondylos sequuntur tres alij / qui non sunt sphondyli
nisi improprie: & hi ab Auicenna vocantur sphondyli Alhauis: & ab Aue-
ro vocantur ossa Agit: & a Gal. os sacrum: & amplum: sed hoc os sa-
crum secundum Gal. constat ex quattuor ossibus / quibus continuantur ossa
ancharum/quæ vtrinq; cum isto osse sunt firmissime vnita: & mandato na-
turæ aperiuntur seu separantur ab inuicem in partu. Ista etiam ossa ancha-
rum: aperiuntur in tali tempore in pectine: vbi etiam naturaliter in alijs
temporibus sunt firmissime vnita.

¶ Post ista ossa pri^o posita ab Aui. tria sunt et tria alia vocata / ossa Alholos / & caudę: & sic in totū cōiter veris: & nō veri sphōdyli sunt nūero. xxx. quorū oīum substātia: est ossosa cū aliq̄li chartilagine: itra suas iuncturas posita: & oēs firmit̄ p ligamēta sūt cōiūcti / ne ex motu facili^o dislocētur.

¶ Sua quātitas / figura / situs / & colligantia: est cōspicabilis. Sua cōplexio patet / sua iuuamenta sunt tueri nucā: & suos nervos intra ipsos locatos: Sunt etiā fundamētū totius corporis: sed principaliter hoc faciūt sphōdyli renū: & Alhapius. Passiones omniū modorū patiuntur.

¶ Ad hos sphondylos bene inuestigādos requirūtur cimiteria: adiuvātibz aliquāliter nostris sup Mundino cōmētarijs: & vt sua substātia interior bene videat̄ / simul & sua medulla cōiter nucā dicta / magna falce diuide sphondylos p mediū: a capite vsq̄ ad caudā: seruādo melius quo poteris nucā: & suos nervos illesam / facta tali sectione: sua ossa cōsiderabis & chartilagīnē: & pāniculū: pte ipsorū itrinsecā regentē: & etiā ligamēta / qbus hę vertebrae / seu sphondyli inuicē vniunt̄: his visis ad nucā rede,

¶ De Nucā.

Inuestigatis sphondylis partes cōterā intra ipsos tā in collo: q̄ alibi videndę sunt: quaz principalior est nucā cū suis nervis: alię partes sunt duo pāniculi duri: & unus lenis / durior ceteris hęret ossibz: alter est loco durę matris etiā durus: alter est lenis loco secūding / seu pię matris: oēs circūdantes ipsam Nucām & nervos.

¶ Substātia nuchę est viscosa / humida cū aliq̄li soliditate: & est filis substantię cerebri: pagē tñ durior: & quāto plus descēdit / indurefcit magis / nec est medulla: vt putāt aliq̄ / sicut neq̄ cerebrū. Sua figura omnibus patet.

¶ Suus situs / & locus: est ab infima capitis pte: descēdendo vsq̄ ad secūdū supremū sphondylū renū inclusiue: & istū locū nō trāsit / sed ab isto loco itra. Tota nuchę substātia: i multos diuidit nervos / q descēdēdo vsq̄ ad vltimū caudę sphondylū p ipsos diuidunt̄. Numerus / & quātitas patet: colligat̄ oīb^z mēbris / ad q vadunt sui nerui. Colligat̄ etiā hepatis: & cordi mediāte Aorta & chili: p certas minimas venas: & arterias: ad ipsam tēdentes p foramina sphondyliū. Hę venę & arterię pforāt pāniculos p dictos duos: ipsam circūdantes: & ingrediunt̄ pāniculū lenē a pia mēte ortū / qua mediāte ipsi hęrendo vt substērentur nucā nutriūt / & vitalitāt. Sua cōplexio cōiter ponit̄ frigida / & sicca: aliqui tamē aliter sentiunt.

¶ Sua iuuamenta sunt: vt ab ipsa vadant nerui ad mēbra nō in tanta distantia / sicut si venirent a cerebro: & vt nerui sint magis distincti se inuicē nō impediētes: & vt sint sicciore / & ne ex sua lesione imēdiate lēdat̄ cerebrū / & etiā si nō esset nucā / cerebrū esset maius / & nimis grauasset mēbra inferiora. Passiones omniū modorū patitur.

DE ANATOMIA.

De Neruis a Nuca ortis.

Quid sit Nervus/alibi diximus/nō solū ipsorū substantiā sed figurā & complexionē. A capite igitur ad vltimū sping Dorſi Descendendo/sunt nerui a Nuca orti/ & hi sunt .xxxj. par/ & vnus nervus sine ſotio/numerando sic. Primū par neruorū exit a primo ſphōdyli/vnus nervus est a Dextris/alter a ſiniſtris/sicut ſunt etiam ſemp in omnibus alijs ſphondylis. Et ſecundum par exit ab intermedio primi & ſecundi ſphondyli. Et ſimiliter est tertium par inter ſecundum & tertium ſphōdylum colli/ & Descendendo quilibet ſphōdylus habet vnū par neruorū ipſi correfpondens: aut in orificio ſui ſotij/ aut in orificio ſibi proprio/ſed vltimus ſphōdylus Alhouijs/qui eſt cōtiguus primo ex tribus oſſibus Aloſos/ſiue caude:habet ſuū par neruorū/sicut & ſphondyli ſibi ſuperiores. Sed inter ipſum/ & primum de ſphondylis Aloſos: eſt aliud par neruorū: & propter iſtud par duplicatū ſunt triginta vnū par/ & vnus nervus impar: quia Descendendo inter primū ſphōdylū/ & ſecundū: eſt vnū par: & inter ſecundū/ & tertium eſt etiā vnū aliud par: ab vltimo vero oſſe/quod proprie cauda dicitur/exit vnus ſolus nervus: & vt ſic ſunt triginta ſphondyli veri & nō veri/ & vnus nervus impar.

Iſtorum colligantia eſt notior a quo q̄ ad quē: & colligantur maiori parti membrorū habentiū motum/ſuus ſitus & quantitas patet:sicut & numerus. Iuamenta iſtorum neruorū ſunt Date motū & ſenſum. Paſſiones omnium modorum patiuntur.

Ex prædictis patet q̄ in humano corpore ſunt triginta octo paria neruorum/ & vnus nervus/qui in totum ſunt ſeptuaginta ſeptem/ exceptis illud duobus qui vadunt ad naſum pro virtute olphatiua/ qui cōmuniter non nominantur nerui:quia ſunt molles nimium. Ego tamē voco ipſos neruos/inquantum ſunt organa ſenſus odoris/ & vt ſic ſunt ſeptuaginta nouē: quorū .lxiiij. veniunt a nuca: & .xiiij. a cerebro vel .xvj. cōnumeratis ſecum carunculus mamillaribus: de quibus ſupra dictum eſt in anatomia neruorū cerebri: qui poſtea ad infinitos ramos: & villos terminantur/quos nō cōprehendit ſenſus: & ſunt iſti.

Nerui a cerebro venientes ſunt paria ſeptem/ſeu octo.

Nerui nuchæ colli ſunt paria octo.

Nerui nuchæ dorſi ſeu coſtarum ſunt paria duodecim.

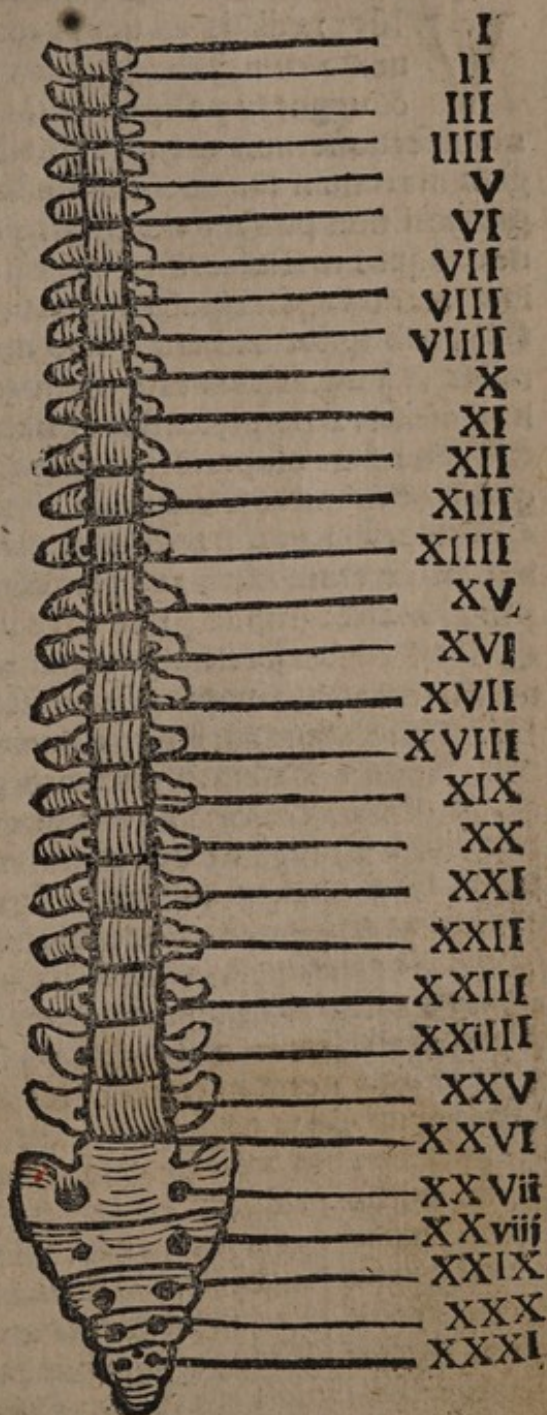
Nerui nuchæ renum/ſeu Alchatim ſunt paria quinq̄.

Nerui nuchæ Alhouijs ſunt paria tria.

Nerui nuchæ Aloſos cū duobus neruis inter ſphondylos Aloſos & Alhouijs ſunt paria tria: & vnus nervus impar a cauda exiens.

¶ In ista figura potes facilliter videre numerum sphondylium/ & vides qualiter a substantia primi sphondyli exeunt duo nervi: vnus ab vtroq; latere: & numerum nervorum potes notare in extremitate linearum in tali figura positarum.

¶ Nota tamen lector q̃ ista figura non habet veram similitudinem cum sphondylis nisi in numero: sed sua vera figura videtur in veris sphondylis exsiccatis in cimiterijs.

Vnus nervus solus,

DE ANATOMIA.

De Anatomia manuum.

V his prædictis ad venas manuum flebotomati solitas primo deuenio/cum quibus etiam videbimus chartilagines/ossamedullā/& vngues/postpositis talium membrorum musculis: qui in cōmuni sectione non monstrantur. Musculorum tamē notitia est Chirurgicis maximum iuuamentum: teste Auer. primo colliget: & ideo/quia in præsentī non possunt monstrari/ponemus in fine operis certas imagines aliquos musculos/maxime exteriores demonstrantes. Ponemus etiā imagines ossa principalia indicantes.

¶ Primo igitur occurrunt duo membra lateraliter locata/quæ ab humeris vsq; ad extremitatē digitorū: Magnæ manus a Gal. sunt vocatæ hæc membra de præsentī tres habent partes.

¶ Prima pars a superiori incipiendo cōmuniter dicitur adiutoriū: supra quod est spatula/quæ etiā ab aliquibus ponitur in magna manu.

¶ Sub prima parte adiutoriū dicta: est secunda dicta brachiū: & inter has est iunctura dicta cubitus: cōmuniter tamē brachiū a multis sumit pro prima/& secunda parte antedicta.

¶ Sub secūda est tertia pars: parua manus dicta: & ista est proprie manus/ab emanādo dicta/quia ab ista parte fere omnia artificia emanāt. Inter istā:& secundā: est vna iunctura ex pluribus ossibus composita/dicta arabice Raseta:& Ascam:& græce carpus.

¶ Istis notatis: excoriabis totam cutē magnæ manus cum diligentia a collo vsq; ad digitorū extremitates/& videbis primo venā Basilicam. i. Regiā/antiqui ante Arist. istam venā vocabat lecorariā:& adhuc seruat illud nomen/quia cōmuniter dicitur vena hepatis: dicitur etiā Ascellaris/ seu Axillaris/quia vt supra patuit in Anatomia venarum: hæc vena transit per Ascellam.

¶ Est. n. Ascella locus ille vtrinq; cōcauus/q est infra humeros: in parte laterali inter supremā partē pectoris:& supremū adiutoriū/qui q̄a inrespirabilis est: in multis grauiter olet: minime. n. euentatur teste Arist. in proble. in his locis est notabilis pars carnis glandosæ: quæ suscipit cordis aliqua excrementa: sicut & carnes quæ sunt circa inguina: & in collo circa guidez nō multū distātes ab auribus/ quæ suscipiunt supfluitates hepatis:& cerebri:& ista loca vocātur emulctoria cordis hepatis & cerebri. Istæ & carnes sunt stragulū magnis venis circa ipsas locatis.

¶ Hæc vena Ascellaris & basilica dicta: Descēdit p̄ p̄teri? & iferi? brachij cū arteria sibi sotia vsq; ad certā distātiā: Deinde vena notabilē sola: manifestat circa iūcturā cubiti ī pte intrinseca: & ibidē flebotomati: & cōferri p̄cipalit̄ morbis pectoris/q̄a imēdiatē est vnita venis nutriētib? suas ptes.

CA collo vero p^{er} exteri^{us} ab humeris ad istā iuncturā: p^{er} adiutoriū transit vna vena dicta spatularis/humeralis/& cephalica: quæ etiā circa iuncturā cubiti flebotomatur/quæ principaliter confert morbis capitis / & colli/ quia imediate vnitur venis guidez,

Inter istas est vna vena transuersaliter tendens ab vna ad aliam / a quibus suscipit indifferenter sanguinē: hæc vocat nigra/ cōmunis: & media/ quia euacuat a mēbris capitis: & pectoris/ & cōsequenter a tota suprema parte: qua mediante euacuat etiā ab inferioribus.

Et cephalica vt plurimū sola directe descēdit: vsq^{ue} ad paruā manū/ inter indicē & pollicē/ & vocat ab Albucasi/ & a Raxi: & etiā a me: vera funis brachij: & a Cauliaco/ & a Canamusali: dicitur cephalica ocularis. Hæc incisa confert capitis morbis: propter colligantiā cū cephalica prædicta: & etiam propter directionem.

Basilica vero etiā sola descendendo fere vsq^{ue} ad manū p^{er} interius: & inferius/ obliquatur versus exterius circa paruā manū/ quæ emittit a se ramos inter minimū: & annularem digitū/ & hæc incisa euacuat a pectore: basilica prædicta mediante.

Inter istas duas venas paruæ manus: sunt ut plurimū rami aliqui inter indicem: & mediū: & inter mediū/ & annularem/ qui incisi stant loco venę cōis: sed ram^{us}: q^{ui} est inter indicē/ & mediū: plus participat cū cephalica: & q^{ui} est inter mediū: & annularem: plus participat cū basilica.

CA cephalica supra cubitū p^{er} exteri^{us} brachij: descēdit vna vena a multis etiā funis brachij notata/ q^{uod} vt plurimū terminat in venis p^{re}dictis a lateribus mediij digiti existētib^{us}: & hæc funis brachij nō est iⁿ vsu flebotomadis: posset tñ secari necessitatis cā: & educeret a capite/ q^{uia} cephalicę ē cōtis.

Sepe ēt a vena cōi/ q^{uod} est iⁿ curuatura cubiti/ oriū vn^{us} ram^{us}: q^{ui} sol^{us} (nua) absq^{ue} ramo cephalicę p^{re}dictę descēdit iter pollicē/ & indicē: & iō aliq^{ui} dixere istū ramū icisum cōferre iⁿ morbis: in qb^{us} cōfert vena cōis prædicta.

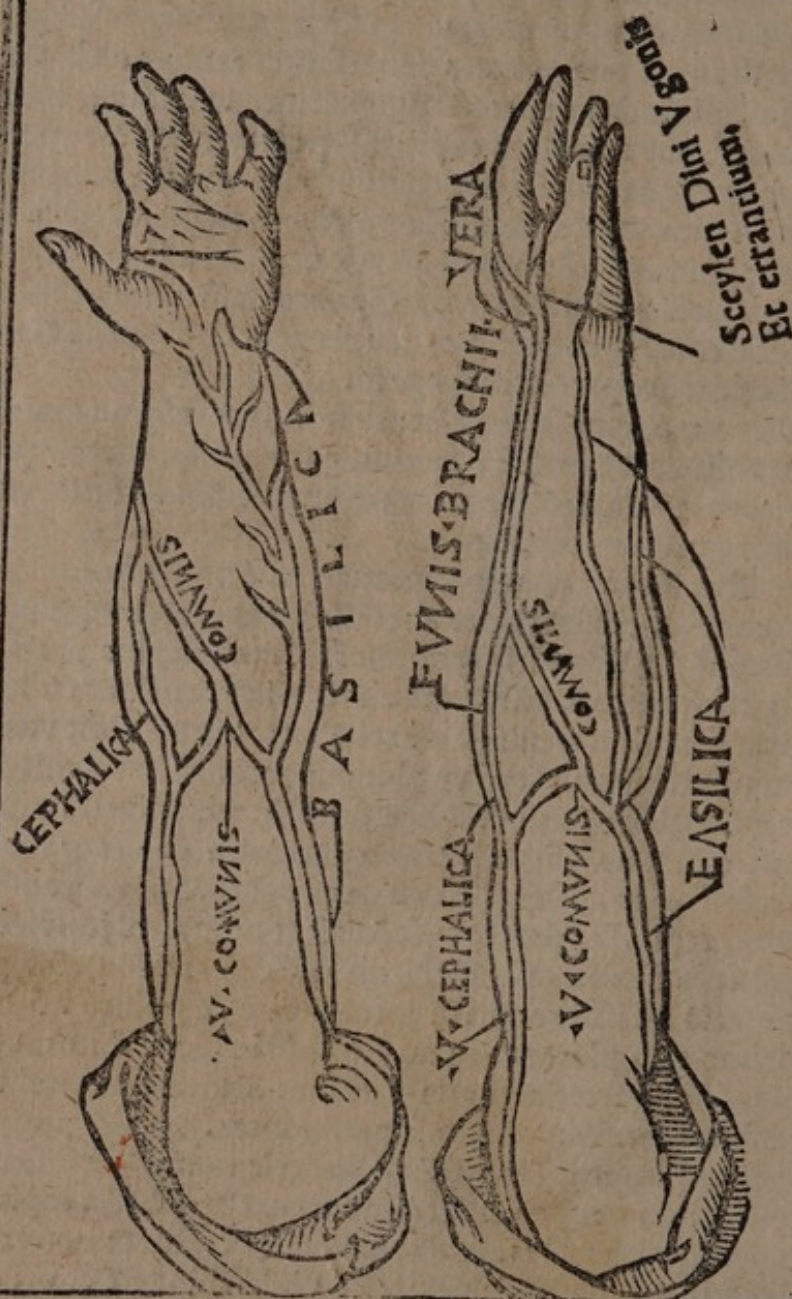
Sæpe etiā ab ista vena cōi inter indicē & pollicē nō descēdit aliqua vena: & hoc ego pluries notauī/ nō solū in ista/ sed in multis alijs venis: vidi ipsas & etiā arterias variare situm: & in aliquo individuo sui rami sunt deficientes: & in aliquo superfluentes.

Sæpe etiā inter indicem & pollicē/ est ramus cōpositus ex ramo cephalicę: & ramo venę cōis: & tunc euacuat a cōi: & a cephalica: & magis a cephalica q^{uam} a cōi: p^{ro}pter maiore directionē. Directio. n. venar^{um} ad mēbra multū cōfert ad euacuationes: teste Gal. in lib. de flebotomia.

Et hæc de p^{re}senti sufficiant de venis manū: ad quas bene inuestigādas: cōsiderande sunt infraposte imagines: in quibus videntur situs & nomina aliqua venar^{um} principalū: sequuntur imagines.

DE ANATOMIA

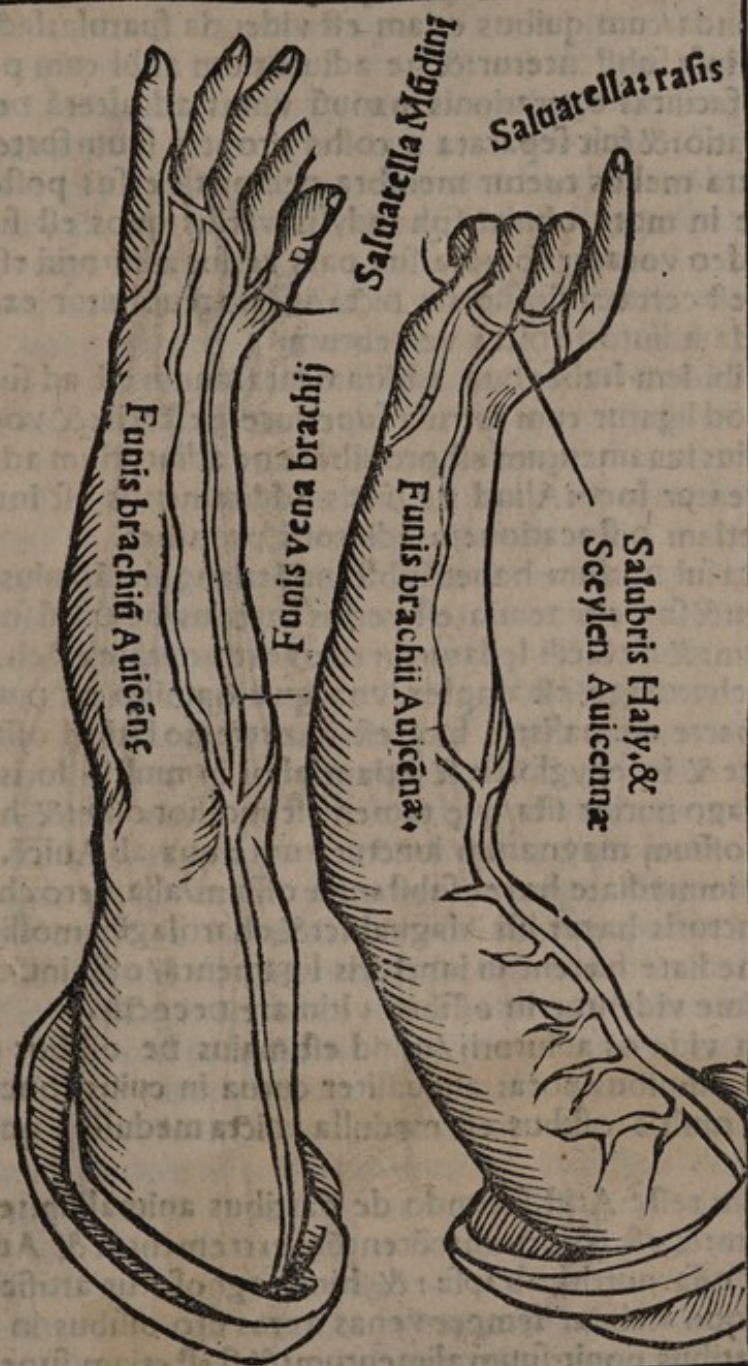
Hic vides
in vna figura
uerā funē bra
chij ab hume
ro cēderē dire
cte vsq; ad in
dicē & pollicē
q̄ vocat salua
tella a Mūdi
no ī māu pua
& a Dino &
ab Vgone &
a seq̄ cib⁹ scei
lē/q̄ ab Auic.
hēt p vno ra
mo venę cōis
& vides ī am
bab⁹ figuris q̄
liē basilica ē ī
pte domesti
ca brachij: &
eā nutrit/ & q̄
liē ab ea obli
q̄t vn⁹ ram⁹
versus pte sil
uestre man⁹
ppe iūcturā:
q̄ vadit īt mi
nimū & ānu
larē: & vocat
ascelaris a ga
lie. & a seq̄ ci
b⁹: q̄ ē ram⁹
ascelaris seu
basilicæ: &
istū ramū inē

minimū & ānularē videbis ī subsequēti figura: vides ēt in istis duab⁹ figu
ris/venā cōem: q̄ est ramus inter cephalicā & basilicā/seu ascclarē: & vi
des q̄liē a cōi vena vn⁹ ram⁹ īgredit īllū ramū venę cephalicę Descēdētis q̄
tēmiat īt īdicē & pollicē q̄ ab Albucafi Dī fūis brachij & ē ab alijs vr. s. patuit

EXTREMORVM

97

In istis figuris vñ loc⁹ saluatellę mđini/ & locus saluatellę rasis: & locus sceylę Auicē & loc⁹ salubris Haly: & locus illi⁹ rami basilicę q̃ terminatur inter minimū: & annulārē: quā venā rasis vocat saluatellā: & vñ qualiter illa vena quę dī funis brachij ab Auicē terminatur circa digitū medij in ramo venę quę dī sceylem ab Auicē & salubris ab Haly in hac etiam figura videt qualiter vena funis brachij est ram⁹ cephalicę q̃ terminat inter indicē & pollicē: & ī istis ve

nis sūt picti: & ē ī alia figura aliq̃ rami pui q̃ diffemināt p̃ musculos brachij & mānū & oīs vēa nři corpis hēt illos/ q̃ tādē termināt ad capilares venas: & quīs q̃libet vēa ī istis figuris picta nō hēat illos/ hoc tñ nihil refert.

DE ANATOMIA

Vis venis saltem in vna manu/quia sufficit/ omnia sua ossa sunt denudanda/cum quibus etiam est videnda spatula: facta vt manus ab ipsa sustentetur: & ne adiutorium alibi cum pectore sit continuū/quia facilitas operationis manuū vnus ad alterā destrueret: & fieret angustatio: & fuit separata a costis propter suum fortem motū & quia sic locata melius tuetur membra pectoris versus posterius: & fuit lateralis: ne in motu obuiet sphondylis/versus quos est subtilis/& lata vt spatula: ideo vocatur spatula/sua pars versus adiutoriū est grossa/ in capite cuius est certa cavitās. pixis dicta/ in qua reuoluitur extremitas superior rotunda a diutorij: dicta vertebrum.

Os spatulae ibidem habet duo additamenta/ unum est ad superiora: & posterius/ quod ligatur cum furcula superiore pectoris: & vocatur rostrum corui/ cuius iuuamentum est prohibere ne adiutorium ad superiora de suo moueatur loco: Aliud de dictis additamentis est interius & inferius: quod etiam dislocationem adiutorij prohibet.

Hoc os supra sui dorsum habet substantiā triangulatā: cuius basis est versus posterius: & sua eminentia est versus interius/ ne Dorsi superficies eleuet in acutum: & de facili ledatur: in cuius extremitate est cartilago.

Aduerte q̄ cartilago est duplex/ vna quæ omnino est durior ossæ quacūq̄ alia parte animalis: & hæc est in extremo latiori ossis spatulae: & in pectore & in epyglotti: & etiam alibi in multis locis: est etiā una alia cartilago durior ista/ quæ tamen est mollior ossæ: & hæc est in extremitatibus ossium magnarum iuncturarum: qua ab Auicē. vocatur Alaguahic: hæc immediate hæret substantiæ ossium/ alia vero cartilago in prædictis iuncturis hæret isti Alaguahic: & cartilagini molliori ante dictæ postea imediate hærent in iuncturis ligamenta/ ossa inuicem ligantia: & hæc optime videntur in ossibus vltimate decoctis.

Visa spatula vide os adiutorij/ quod est maius de ossibus manus/ cuius figura est omnibus nota: aliquantulum curua in cuius concavitate: sicut & in alijs multis ossibus est medulla/ dicta medulla: quia est in medio ossium.

Medulla enim teste Arist. secundo de partibus animalium: est alimentum sanguineum: & est cōcoctum: cōrentiq̄ excrementū: & Auicē. prima primi dicit ossa nutriri ab ipsa: & hinc cognoscitur artificiosa natura/ quæ cum non habeat semper venas aptas pro ossibus/ in suis poris: & concavitatibus ponit suum alimentum: & si est etiam superfluitas: in ipsis ponit etiam excrementum/ cum non habeat alium locum prædictis accommodatum.

Exremitas inferior ossis adiutorij duas habet eminentias/ quibus cōiungitur duobus foveolis brachij/ faciendo cum ligamentis fortibus

iuncturam cubiti: & in cavitare/quæ est inter prædictas eminentias/ingreditur extremitas facilis inferioris/quod est maius superiore quæ est curua/vt iunctura sit firmitior/propter quasi continuos/& fortes motus huius iuncturæ/quæ propter hoc etiâ raro dislocatur:& si dislocatur cum difficultate in pristinum gradum reducitur. Facilia brachij sunt etiâ cõcaua: quia omnia ossa vel sunt intra cõcaua vel porosa: vt sint leuia / ne grauent corpus.

¶ Et extremitates istorū faciliū:& omniū ossium:& iuncturarū manus/& pedis/sunt grossiores q̃ in medio/quia in extremis debent esse magna ligamenta/propter iuncturarū fortitudinē:& in medio sunt subtilia: vt cedant locū corporibus musculorum / qui necessario propter multiformes motus/Debent esse multi & magni.

¶ Post ossa brachij sunt ossa rasertæ/sive carpi/quæ sunt octo propter multitudinē motuū:& etiam propter aliud.

¶ Postea est parua manus/pars cuius interior sine digitis vola:& palma vocatur:pars vero ipsius exterior teste Arist.primo de histo.nomine caret:sua ossa sunt quattuor/excepto pollice/alijs digitis correspondentia/ex quibus cõponitur pecten manus:& procarpū/sive procarpiū:& antecarpū/& metacarpū:sunt tamē aliqui qui volunt/q̃ primum os digiti pollicis sit in Raserta:& ut sic pollex nō habet nisi duo ossa:& aliqui dicunt/q̃ primū os pollicis est in pectine manus.

¶ Post pecten sunt digiti:primo est pollex/qui habet duo ossa extra vola:postea est index sibi proximus/iuxta quē est medius longior alijs postea est digitus medicus:& annularis dictus:postea est minimus auricularis nominatus.Hi quattuor habent tres iuncturas:& tria ossa:& etiâ pollex iudicio meo habet tres iuncturas:& tria ossa/quia ego non pono primū os ipsi seruiens/nec in Raserta/nec in pectine.

¶ In intrinseca parte digitorū est notabilis caro/quæ est stragulū ossibus/ne lædantur in continuis obuiationibus rerum durarū/quas necessario tangunt in operationibus manuū. A lateribus vero ipsorū est minor caro:& minor in exteriori parte/quia istis partibus non obuiuant lædentia in suis operationibus sicut intra manum.

¶ Cordæ istorū digitorū maxime exteriores ingrediuntur iuncturam suā superius:& quilibet digitus habet cordā/de quibus in præsentinon fit sermo/quia nō possunt videri sui musculi quorum aliqui sunt in alio in brachio locati:& cordē aliquē ad digitos veniunt a ceruice/vt latius diximus de digito annulari in cõmentarijs super Mundino.

¶ In magna ergo manu sunt xxxi. ossa/exceptis ossibus sisamijs:quæ replent aliquas iuncturas:& primo est os spatulæ/postea os adiutorij:postea duo facilia brachij/& 2. Rasertæ/& 4. pectinis/& 15. digitorum.

DE ANATOMIA

In fine ossium digitorum sunt ungues/quarum iuuamenta sunt ad decorem manus & ad tutelam extremitatis digitorum: & ad capienda minuta: & ungues generantur ex superfluitatibus: sicut & pili: ideo continue crescunt: etiam mortuo homine: ex predictis patet manus substantia/ situs/ numerus/ figura: & colligantia ac sua quantitas patet: sua complexio est qualis sunt sue partes. Sua iuuamenta non possunt describi. Sunt, n. organorum organa: passiones omnium modorum patiuntur.

De Anatomia Pedum.

Vlris manibus vide & pedes/ saltē vnum/ qui sufficit. In ista sectione: sicut & vna manus: pes igitur diuiditur in magnū & parvū/ sicut & manus teste Haly & Gal. & pes teste Haly: hēt quattuor partes/ prima pars dicitur ancha/ Secunda coxa/ tertia crus/ quarta pes parvū.

Et primo est ipsius cutis excorianda vndique a summo ad imū/ In parte cuius intrinseca sub cute ab inguine per coxam descendendo: est vnus notabilis ramus venę chilis: qui cum est sub poplite/ vt supra diximus: tripartitur: vnus directe descendit per interius vsq; ad cauillam domesticę pedis: & hic vocatur saphena/ qui in diuersis secatur morbis.

Vnus alter obliquatur versus exterius per suram & descendit ad cauillam syluestre: seu exteriorē: & hic vocatur sciatica seu scia/ qui secatur cōfert dolori scie: & huius bifurcationē nō cognouit Mundinus/ nec sui sequaces: & forte quod hic ramus cōfert dolori sciatico quia aliqui sui rami vniuntur cum ramis venarum nutrientium musculos & partem exteriorē coxę versus iuncturam scie.

Inter istos ramos in Raleta pedis sunt venę: utrisq; predictis ramis cōmunes/ quę interdū secantur: maxime si alter istorum duorum antedictorum nō reperiatur/ qđ sæpe cōtingit/ quia vt supra paruit venę non seruant eundem situm/ nec numerum: nec etiam quantitatem.

Inter saphenam predictā: & etiā sciaticā sub poplite vsq; ad pedem parvū: descendit vnus ramus notabilis/ qui mediū tenet inter has qđ pōt secari loco deficiente alterum predictorum in infra scriptis imaginibus videbis predictas venas saltē saphenā/ & sciaticam.

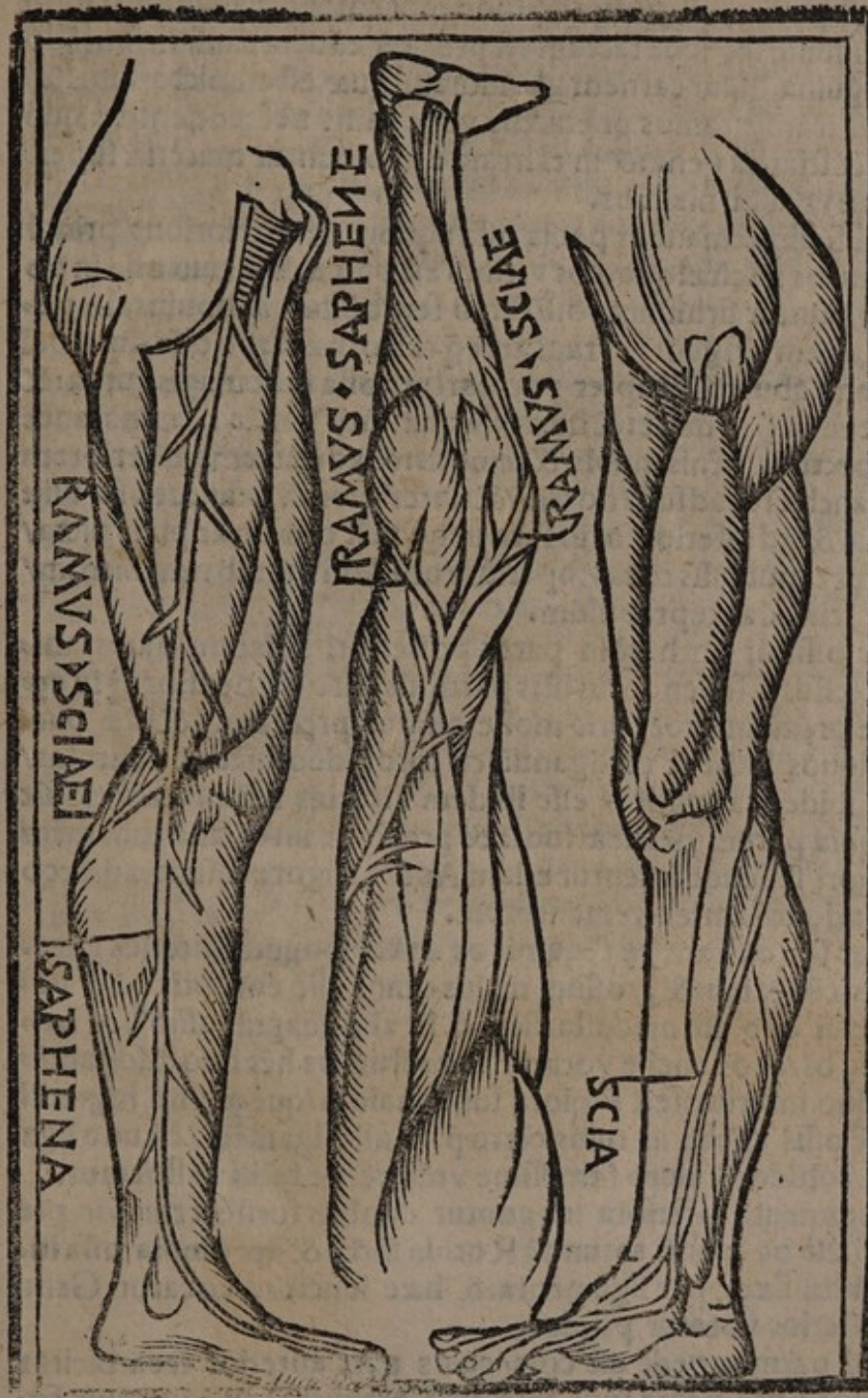
RAMUS SCIE
SAPHENA

lam v

EXTREMORVM

59

In istis tribus figuris habes oēs vēas phlebotomari solitas ī pedib⁹ / & ī illa figura quę est in medio vis des qualiter vna vena sciat magnave niēs a parte domestica coxę obliquat descēdēdo : & sub poplite bifurcatur cuius vn⁹ ramus vadit p domesticam partē pedis / leu cruris : q vocat saphenavsq; ad pedē paruum. Alter vero ramus vadit per partē fil. uestre pedis qui vocatur scia : & isti rami tā interiorē res q exteriorē res videntur in figuris lateralibus : qui phlebotomantur circa cauil

lam vel circa Digitos pedum.

h iij

DE ANATOMIA

Vlſis venis pedis: musculi ſunt remouendi totaliter ab oſſibus/ſicut & in manuum ſeſſione factum eſt propter eādem cauſam: notādo circa inguina illam carnem glandoſam: quæ eſt emulſtorium hepatis: iuxta quā tranſit ramus prædictus veng chilis Deſcendentis a quo ſunt ſaphena: & ſciatica vena: & in tali carne imbibuntur materiæ ſuperfluentes hepatis: vt alibi diximus.

Remotis musculis remanent pedis oſſa: quorū a ſuperioribus primo occurrens: Dicituros anchæ: quod os vtriuſq; eſt vnum: hæc duo oſſa in poſteriori parte/vniuntur firmiſſime oſſi ſacro ſeu oſſibus Alhouius. In pectine vero ſe inuicem iungunt: Et tam anteq̃ retro: hæc duo oſſa nutu Dei aperiuntur in partibus: & propter partem hæc oſſa ſunt magis curua: & ampliora in foemina q̃ in mare: & hæc oſſa quattuor habēt nomina/ante vocantur oſſa pectinis/pēnis/pubis/& femoris: & ad partem poſteriorem vocantur oſſa anchæ: & ad ſuperiorem/& anteriorem vocantur oſſa illij: & Alharthapha/& ad inferiorem in loco in quo eſt cōcavitas pixis dicta/ in qua ingreditur caput oſſis coxæ/ſuperius rotūdum verteb rum dictum/ vocantur oſſa ſciæ & acceptabulum.

Iſtis duobus oſſibus anchæ in parte poſteriori adiacent nates/aniſtendo dictæ: & ſeſſus a ſedendo/ in iſtis partibus caro eſt denſior/q̃ in ceteris mēbris/ne præmente corporis molle oſſibus præmatur: & iſtæ partes ſecundū aliquos habent colligantiā cū toto: ideo dicunt ventolas/ & ſanguifugas ibidem applicitas eſſe ibidem vicarias fleboromiæ/& ſūt obtuſi ſenſus quia parum nerueæ ſunt: & præſtant inter alia iuamēta requirem corpori ſedendo:tuentur etiam Anſi a frigore & ſunt ad Decorem abſcondendo locum excrementorum.

Poſt iſtud os ſeu oſſa anchæ ſequitur os coxæ/longum/interius plicatum:& exterius cōuexum:& groſſum maius omni alio corporis oſſe/ vācuū/ut ſit leuæ/in quo eſt medulla/ſicut & in alijs magnis oſſib⁹/& iunctura inter iſtud os/& os anchæ vocatur ſcia:iſtud os hēt duo additamēta ſuperi⁹/& duo inferius: ſed ſupiora ſunt maiora/quorū vnū ingredit̃ prædictū pixidē oſſis anchæ in cuius cētro p̃ter alia ligamēta/ cū uno ligamēto cordoſo/rotūdo/& duro firmiſſime vniſſe: ne De ſacili diſlocetur.

Et ſua additamenta inferiora iunguntur duobus focilis cruris/in pte quorū anteriori/eſt os planū rotūdū Rotula dictū & hæc omnia oſſa inuicē ligantur firmiſſime per ligamenta:& hæc iunctura vocatur Genu cuius pars poſterior vocatur poples.

A Genu ad paruum pedē eſt crus/ cuius pars anterior crea dicitur & poſterior ſura/in iſta parte ſunt duo oſſa prædicta/ quæ vocātur foſſilia arundines/colla/tibiꝯ/& cāꝯ. Iſta duo focilia Differunt quantitate

nam os in domestica parte locatum/est longius/grossius illo/quod locatur in syluestri/& minus nō cōiūgitur cū ossē coxe/sed infra genu inheret magno focili/ut ipsum fortificet/& rectum teneat.

Ista duo focilia versus inferius terminantur ad vnum os pedis parui: quod est satis grossum ab Auicē nominatū os Cahab: ad latera cuius prædicta duo focilia faciunt illam eminentiā vtrinque quæ cauillæ dicunt: & ex his omnibus constituitur maior iuncturarum pedis parui.

Pes etiam habet cōcauitatē inferius/& cōuexum superius/quod dicitur mons/& altū pedis:& totus pes cōponitur ex multis ossibus/quorum primo occurrens est os cahab prædictum:sub quo est os calcanei/quod stando est versus inferius decliue/ante os cahab est vnū os dictū nauiculare/Deinde sunt quattuor ossa raserę/quibus versus exterius vnitur vnū os sisaminū/Deinde sunt.v. ossa pectinis pedis:postea sunt.xiiij. ossa digitorum/in iunctura media pollicis videntur etiā duo ossa sisamia/seu sisamina sic dicta:quia assimilantur granis sisamī.

Et cordæ extendentes digitos incipiunt in crea/& ipsos cōtrahentes sunt in planta pedis/quę cordę cū suis musculis nō possunt bene videri nisi in corporibus in aqua eliquatis/vel in solē exsiccatis.

In extremitate ossiū digitorū sunt etiā vngues/quarū iuuamēta sunt ea/quę in manibus/hoc excepto.s.q. non sunt pro capiendis minutis: Ex ante habitis via est pedū substantia/in quibus etiā sunt chartilagine/Alhaguahic:& arteriæ/sicut in manibus.Suus situs:figura/quātitas/colligantia/& numerus parent,Sua complexio est qualis cōplexio mēbroꝝ organicorū.Sua iuuamenta sunt mutare locum:& portare superiora ad libitū animę/pro ut possunt.Passiones omniū modorū patiunt, Sequuntur figuræ musculorum & ossium.

DE ANATOMIA

Hæc est fi-
gura quæ affi-
milat homini
excoriato a
cuti in qua vi-
detur figuræ
musculorū ex-
teriorum par-
tis anterioris
hominis/ per
quā iuuantur
medici in co-
gnoscedis ca-
pitibus & et
partibus me-
dijs musculo-
rum: ut inde
meli⁹ possint
prognostica-
ri vulnera vl-
cera & apo-
stemata: & ut
etiam sciant
facere sectio-
nes ulcerum
& vulnerum
& alias chirur-
gicales ope-
rationes absq̃
lesiōe corda-
rū: quæ sunt
in capitib⁹ p̃-
dictorū mu-
sculorum.

EXTREMORVM

61

CIn hac figura videtur musculi exteriores laterales: corporis humani/ a go b' medicis red duntur cauti in prognosticis adis apostematibus: ulceribus & vulneribus: & in sectionibus: & in alijs operationibus chirurgicis.

DE ANATOMIA

Hec est fi-
gura: in qua
a tergo vidē-
tur oēs mu-
sculi sub cute
immediate lo-
cati: quæ præ-
stat iuuamen-
ta prænarra-
ta / medicis:
& istæ figuræ
etiam iuuant
pictores iuli-
neandis mē-
bris,

EXTREMORVM

62

In ista figura videtur
formę: & sit?
& etiā nume-
rus ver^o om-
nium ossium
corporis hu-
māi: exceptis
ossibus: capi-
tis & etiā ossi-
bus dorsi: quo-
rum iuncturę
oēs non pos-
sūt videri nisi
in corporib⁹
decoctis vel
exsiccatis in
cimiterijs.

DE ANATOMIA

In ista figura videtur ossa partis posterioris hominis videtur et duae caluae: in quarum dextra videtur coronalis commissura / quae est in parte superioris: videtur & sagittalis: quae est in medio: videtur et laevis commissura: quae est in parte inferiori a lateribus et videtur duae commissurae a me supra nominatae in anatomia cranei quae sunt supra commissuras squamosas existentes prope aures: sed iste sunt fere insensibiles: a sinistris est alia calua: in qua videntur mandibulae: & pars commissurae coronalis: & duae commissurae infra sagittalem

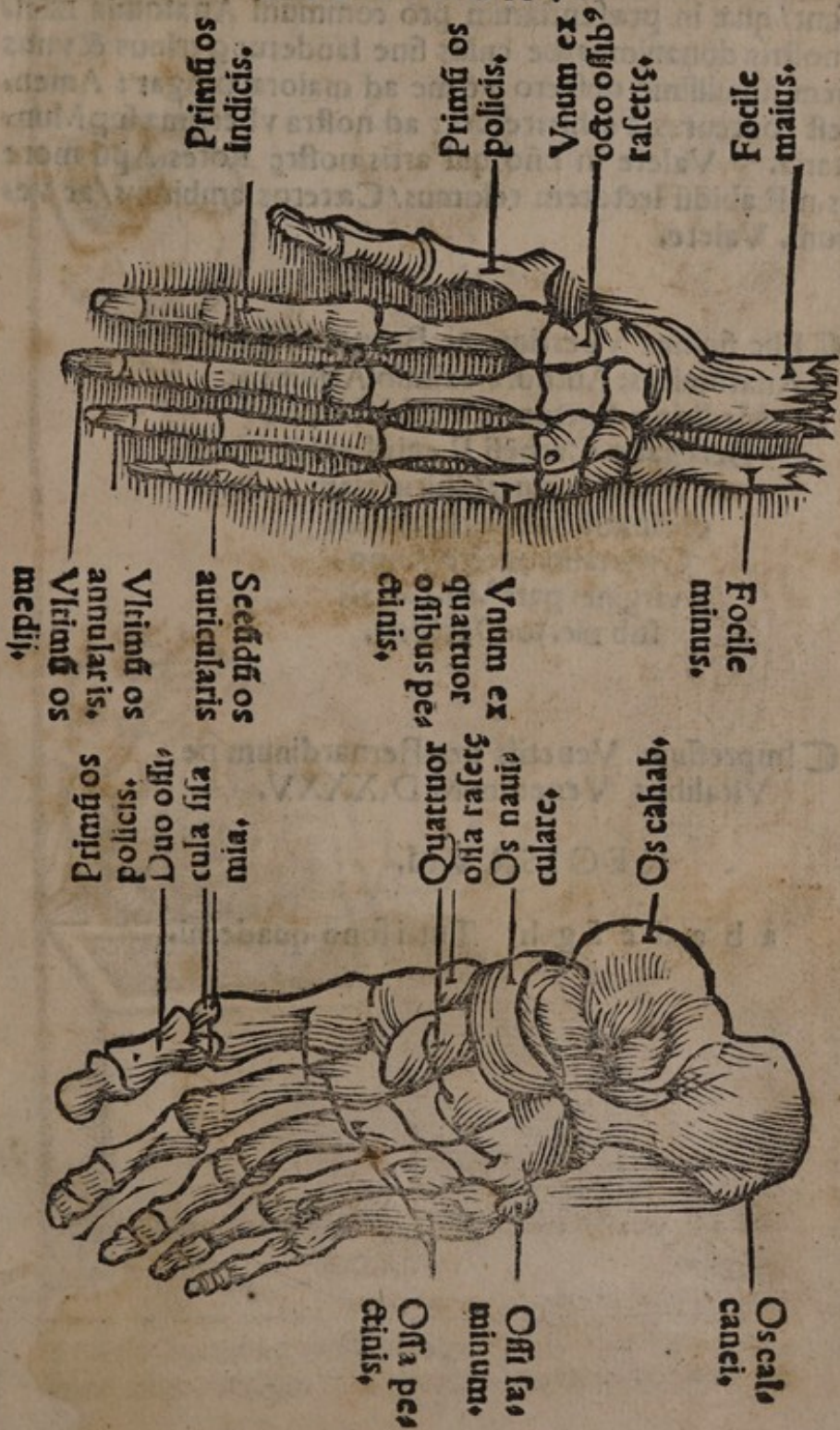
ad unum latus existentes: & videtur unum os de duobus ossibus paribus: quod est a regione oculi seu ab osse dictum pomum faciei tendens per latum capitis versus aurem.

EXTREMORVM

61

Habes i hac
figura nume
rum : formãt
& sitũ ossium
manus & pe
dis. In manu
sunt extremi
rates duorũ
focilium bra
chij : & octo
ossa rasettæ
& quattuor
pectinis : &
quindecim di
gitorum,

In pede
habes oscalo
canei : & os
cahab : & os
naiculare :
& quattuor
ossa rasettæ
& quinq; ossa
pectinis : & of
sa quattuor
decim digito
rum,

DE ANATOMIA

Haec sunt/ quæ in præsentiarum pro communi Anatomia discipulis nostris donauimus/ De cuius fine laudetur q̄ trinus & vnus est/ quem humillime obsecro vt me ad maiora dirigat: Amen. Et qui non est contentus de his: recurat ad nostra vberissima sup̄ Munsino cōmentaria. Valete in dño/ qui artis nostrę flores Ap̄i more colligitis. Nos. n. Rabidū lectorem reicimus/ Cæteros ambimus/ ac veneramur/ iterum, Valete.

Hic finiunt Vberissime ac Breues / Isagogæ
Anatomices: Authore eximio Artium ac
Medicinæ doctore Dño. M. Iacobo
Berégario Carpésii Regij Lepidi
ac Bononię ciue: Chirurgiam
ordinariā i almo Bononiēsi
Gymnasio docēte. Anno.
virginei part⁹. M. D. xxiij
sub die. 30. Decēbris.

Impressum Venetijs per Bernardinum de
Vitalibus Venetum. M. D. XXXV.

REGISTRVM.

a b c d e f g h Tutu sono quaderni.

illa
nus
ien
un
ore
ves

